

ЛЮБОМИР НИКОЛОВ

КЪРТИЦАТА

chitanka.info

1. ПЪТЯТ КЪМ ГОРНИЯ СВЯТ

Тунелът се спускаше надолу и това улесняваше придвижването. Загрубелите мощни лапи равномерно се закачаха за грапавите стени, мускулите се напрягаха и удълженото космато тяло бързо слизаше към дълбините на земята. Зад гърба му с тих шум се сипеше суха пръст, откъртена от ниския таван. Въпреки дебелината козина, коремът му усещаше всяка бучка, всяко камъче, по което се влачеше. Разбира се, не можеше да очаква идеален път в това разклонение, близо до повърхността, но все пак беше странно, че такъв удобен маршрут е изоставен.

Позна мястото едва когато направи завой около голямата скала и наклонът намаля. Беше минавал оттук отдавна, още в първите дни на работата си. Сега знаеше защо тунелът е изоставен. Можеше да прокопае ход към най-близкия коридор или, което беше по-просто, да разшири дупката, за да направи завой назад. Но не му се искаше. Връщането означаваше загуба на време с всички произтичащи от това последици. Докато стигнеше до Централния тунел, другите вече щяха да бъдат долу и да заемат най-добрите работни места, а за него пак щяха да останат скалите, между които трябва с часове да си пробива път.

Напред коридорът се стесняваше. Сега едва имаше достатъчно място да разпери лапите си и за всяко движение трябваше да разгребва спечената пръст, при което се удряше с лакти по муцуната. За щастие това не трая дълго. Скоро стените станаха влажни и меки. От тавана прокапа вода и на тънки струйки се плъзна по гърба му. Подът се покри с кал. Изцапаната козина бързо престана да го защитава от водата и той усети, че трепери от студ.

Не трябваше да бърза. Лепкавата глина изчезна, обкръжиха го мокри, остри камъни, между които едва можеше да се провре. Внимателно, без излишни движения, той се повлече под надвисналите скали. Тук беше едно от най-опасните места. Нагоре се издигаше

отвесна пукнатина, запълнена с камъни, и всяко непредпазливо помръдване бе достатъчно, за да наруши нестабилното им равновесие.

Високо горе се раздаде пукот. Скалите заскърцаха и няколко камъка с оглушително тракане се затъркаляха надолу. Прилепен към пода, той застина в очакване на срутването. Да бяга беше безполезно: имаше доста път преди да стигне до края на пукнатината.

Няколко безкрайни секунди скалите пукаха и се разместваха. Една от тях тежко рухна зад него. Грапавият под се разтърси и ехото от грохота прокъртя в тесния тунел. Сетне зловещото съскане в пукнатината затихна. Настъпи пълна тишина.

Той продължаваше да лежи неподвижно, очаквайки ново разместване. Сърцето бясно подскачаше в гърдите му. Но всичко си оставаше спокойно. Скалите отново бяха намерили своето нестабилно равновесие. Някъде отдалече едва долиташе шумът на сипеци се камъчета и песъчинки.

Сега трябваше бързо и внимателно да се измъкне от опасното място. Ала вместо да пълзи напред, той продължаваше да лежи и дори не обръщаше внимание на водата, която се просмукваше под козината му. С него отново ставаше нещо странно.

В своята работа той използваше всичките си сетива. Осезанието му помагаше да разбере какъв е тунелът, по който се движи: дали е стар, или нов, дали се употребява, или е изоставен, има ли наблизо опасни подпочвени води. Слухът го предупреждаваше за заплахата от срутване, за близостта на нему подобните и най-вече за това, че е даден сигналът за връщане. По вкус можеше да определя различните минерали и състава на пръстта. Един друг усет, разпръснат като осезанието по цялото тяло, му подсказваше близостта на търсената руда. И накрая, последно по полза, идваше обонянието. То го предупреждаваше, когато в тунела се появяваше отровен газ, но това се случваше много рядко. Освен това ноздрите му можеха да уловят миризмата на малките вкусни гризачи, които понякога се срещаха в подземните коридори.

Сега обаче в него се събуждаше едно ново, почти непознато усещане. Без да протяга лапа, без изобщо да се движи, той можеше да разбере, че тунелът напред става по-широк, че камъните там са сухи и не надвисват толкова ниско. В мозъка му, привикнал към вечен мрак,

внезапно се появяваше нова, неизмеримо по-богата картина за всичко, което го обкръжаваше.

Опита се да разбере как става това. Струваше му се, че целият тунел прониква в мозъка му през някакъв отвор, разположен над муцуната. Повдигна лапа пред себе си и видя загрубелите пръсти, покрити с бучки земя, нащърбените корави нокти и сплъстената кална козина. Докосна муцуната си. Напипа две гладки, изпъкнали топчета, покрити с тънка кожа. Това ли беше новото сетиво? Отдръпна лапата, но отново го обграждаше тъмнина. Изплашен, той се напрегна и пак видя неясната светлина, процеждаща се през пукнатината. Разбра, че тънката кожа над двете топчета се е вдигнала.

Заинтригуван от откритието, той няколко пъти отвори и затвори очи. Беше чудесно да вижда тунела пред себе си, без да се осланя единствено на осезанието. Новото сетиво го освобождаваше от вечната несигурност на тъмните коридори. Бледата сянка на някакъв отдавна изтрит спомен или само сън му подсказваше, че е имало време, когато именно това сетиво е играло главна роля в живота му. Но колкото и да напругаше паметта си, той не можеше да разбере дали това е истина, или само спонтанно родена мечта.

Рязък звук го накара да трепне. Случайно откъртено камъче звънко затрака, падайки между скалите в пукнатината. Мислите се разпръснаха и той осъзна, че продължава да лежи на най-опасното място. Не само рискуваше, но и губеше ценно време. Трябваше да стигне долу между първите, за да участва в разпределянето на най-добрите места. Потръпвайки от студ, той се повлече по камъните.

Отдавна беше свикнал да върши всичко автоматично. Докато пълзеше в тесния проход, можеше отново да мисли за откритието си. Мъгливата светлина отслабна, после съвсем изчезна, но у него остана споменът за нея. Какво беше това? Случайно явление или имаше места, където тунелите винаги са изпълнени с нещото, пораждащо картини? Не би могъл да каже. Някаква смътна увереност обаче го караше да вярва, че някога, много отдавна, още преди времето, от което започваха спомените му, той е живял именно в такива просторни и светли тунели. А може би това бяха само сънища.

Колкото и необикновено да беше това усещане, той не го изпитваше за първи път. И по-рано му се бе случвало да види неясна светлина сред вечния мрак на тунелите. Но тогава това беше само

слабо сияние, което се излъчваше от някои минерали. Светещите камъни се срещаха рядко и не правеха особено впечатление. От всички камъни значение имаха само два вида: онези, които могат да се изсипят отгоре, и рудата, най-важният минерал.

Продължавайки да пълзи, той усети с гърба си, че горе, между скалите в пукнатината, има големи късове руда. Макар и привично, това също беше странно усещане. Сякаш от минерала се изцеждаха към него прави и тънки като косъмчета струйки топла вода. Да, там сигурно имаше богат добив, но само глупак би се опитал да размести камъните. Това означаваше неминуема гибел.

Скалите почти свършиха. Той с облекчение се вмъкваше в глинения тунел, когато изведнъж усети, че чувалът, който мъкнеше с едната задна лапа, се е закачил за нещо.

В теснотата на тунела не можеше да се обърне, за да го откачи. Опита да си помогне с другата задна лапа, но не можа да достигне мястото, където се беше заклешил грубият плат. Дръпна леко. Нищо. Разсърден, той опъна по-силно и чувалът се освободи, като отмести шумно някакъв камък.

Този път разместването беше окончателно. Скалите с трясък рухнаха надолу и затрупаха тесния ход. Изплашен, но без да изпуска чувала, той бързо се отдалечи от опасното място. Сега вече можеше да не се страхува, но малко предпазливост все пак не беше излишна.

От някаква дупка в стената на тунела с писък изскочи дребно зверче. Ужасено от шума, то се мятеше между стените и не знаеше накъде да побегне. С един удар на лапата той го смачка, пхна го в устата си и продължи да пълзи, дъвчейки в движение. Някога, в началото на работата си тук, мислеше, че не ще може да преодолее необяснимото си отвращение от суровото месо. По-късно свикна, както всички други, да не пропуска случаите за извънредна закуска. Времето за храна беше далеч, а и не се знаеше какъв ще бъде добивът.

Разклонението свършваше. Със силно движение на лапите той изскочи в Централния тунел и меко падна върху нечий космат гръб. Пострадалият изписка от болка и злобно просъска:

— Горните!

По неясното съскане позна, че е паднал върху Беззъбия. Нямахше време за извинения, пък и изобщо не съществуваха думи за това.

Двамата продължиха да пълзят един до друг, като се закачаха от време на време с лапи.

— Горните! — още веднъж просъска Беззъбия.

Това беше ругатня, единствената ругатня в оскъдния им език. Напомнянето за Горните означаваше, че има кой да отмъсти за всичко. Това едва ли беше така, защото свръхестествените същества от горния край на Централния тунел никога не се намесваха в дребните караници. Мнозина дори се съмняваха в съществуването им. И все пак Горни имаше. Нали те прибираха рудата, те даваха храната и горчивото нещо. И пак те забраняваха езика.

Никой не знаеше защо Горните забраняваха да се разговаря. И въобще не беше сигурно има ли такава забрана. Може би съществуваше и друго обяснение. Факт беше само това, че най-бъбривите изчезваха и никога вече не се завръщаха. Някои смятаха, че Горните чуват всичко, което става в тунелите, други твърдяха, че има доносници, които се срещат с господарите и им разказват за нарушенията. Дори и така да беше, предателите грижливо пазеха тайната си, защото освен неясните слухове за Горните не се знаеше нищо повече.

„Но какво лошо има в това, че говорим?“ — помисли той.

Често си задаваше този въпрос и не можеше да отговори. Езикът им беше невероятно беден. Използуваха не повече от стотина-двеста съскащи думи, за да споделят помежду си подробности, отнасящи се най-често до работата, храната и горчивото нещо. Не можеха да си позволят словесни излишества — нито имаха достатъчно думи, нито мислите им се простираха толкова широко. Дори да впрегнеш целия си езиков запас, той едва ли би могъл да разкаже за светлината, която бе видял в разклонението.

Единствените понятия, които се приближаваха до абстракциите, бяха прякорите. По една характерна черта можеше да се опише всеки от тях и това веднага извикваше в съзнанието на събеседника цялостен образ с всичките особености на тялото и характера. Беззъбия, Оскубания, Гладния, Силния, Безпръстия... Все познати, с определено поведение и типични мисли.

Той също имаше прякор. Наричаха го Бързия, заради вечната му припряност. Всички знаеха, че той обича да изпревари другите, да напълни чувала си и да се оттегли някъде на спокойствие. Не знаеха

само това, че свит в някое разклонение, той отново потъва в мисли за загадката на света — този безкраен лабиринт от тунели.

Централният тунел се спускаше надолу по спирала. На всяка крачка в стените му се отваряха входове към отдавна изоставени разклонения. В тях не влизаше никой. Беше безполезно да се изследват — всичката руда там беше извадена преди много, много време. Само понякога, в края на работата, някой нещастник с празен чувал пролазваше из тесните ходове на лов за гризачи, за да не остане гладен.

Двамата с Беззъбия продължаваха бързо да пълзят по пода, излъскан от влаченето на безброй тела. Сега бяха начело и можеха да не се надпреварват, но духът на съперничеството ги обхващаше все по-силно и нито единият, нито другият искаше да отстъпи първенството на противника.

Беззъбия остроумно измисли нова ругатня и задъхано изсъска:

— Ти връща горе празен чувал?

Въпреки липсата на несъществуващите в езика им падежи и склонения, мисълта му беше достатъчно ясна. Без да забавя пълзенето, Бързия го перна по хълбока с твърдата гривна, стегната около лявата му задна лапа. Беззъбия изписка вбесено, хвърли се върху оскърбителя и ухапа гърба му с оцелелите си резци.

Забравили за чувалите, двамата се вкопчиха един в друг. Бързия продължаваше да удря с гривната, докато Беззъбия яростно дъвчеше козината му. Няколко драскотини, нанесени и от двете страни, разгорещиха боя. Свадата се превръщаше в смъртоносна схватка, в която всеки се мъчеше с един удар на ноктите да разреде незащитения корем на противника.

Неочаквано някакво тежко тяло се блъсна в тях. После още едно. Пристигнаше основната група. Първите се опитаха да спрат, но онези, които идваха след тях, бързаха да се промушат в челото на колоната, суетяха се и натискаха напред. Последвалото беше съвсем логично. Само след няколко секунди цялата група се превърна в огромна топка от космати тела, които хващаха, драскаха, удряха, пискаха и съскаха, обхванати от безцелен и безпричинен гняв. Единствено в подобни неистови изблици се освобождаваше напрежението, натрупано в затъпелите им души през дългите периоди на безнадеждно монотонна работа. Дори последните, които бяха останали извън схватката, не се опитаха да използват положението. Вместо да потърсят околел път по

някое от разклоненията, те се хвърлиха в ръкопашния бой, упоени от възможността да нанасят и получават удари.

Окървавен и оскубан, Бързия успя да се измъкне напред. Зад него, в тъмнината на тунела, гърмеше какофонията на всеобщия побой. Сега той съжеляваше за избухването си, но вече нищо не можеше да се поправи. Трябваше да продължи надолу. Като пошари със задна лапа по пода, той напипа един изоставен чувал и го повлече напред.

Още дълго, докато слизаше по безкрайните завои на Централния тунел, Бързия чуваше ехото на сражението. След това всичко затихна и под сводовете се разнесе шум от равномерно триене. Другите се бяха опомнили и надпреварата започваше отново.

Имаше голяма преднина и въпреки отмаляването от боя, стигна пръв до края на тунела. Спря и започна да се върти на едно място, търсейки посоката, в която можеше да открие най-добър добив. С цялото си тяло усещаше близостта на минерала — малки парчета, ситни камъчета, разпръснати из глината, едри късове... Усети най-доброто направление и без да се колебае, запълзя натам.

Някой вече беше ровил тук, но тесният ход свършваше преди да стигне до голямото парче руда. Навярно по-дребните отломъци, събрани при прокопаването на тунела, бяха му стигнали, за да напълни чувала си. Толкова по-добре. Сега Бързия щеше да изпълни нормата си наведнъж и после можеше да почива до края на работата.

Да копае беше за него също така привично, както и да диша. Протягаше лапи напред, като притискаше муцуната си от двете страни. Твърдите нокти се събираха, забиваха се в глината и потъваха дълбоко в нея. Веднага пръстите се свиваха, загребваха лепкавата жилава маса и я отхвърляха към гърба. Туловището пропълзяваше към освободеното пространство, а задните лапи изтикваха пръстта назад.

От Централния тунел долитаха приглушени звуци на суетене и боричкане. Групата беше пристигнала и сега всеки искаше да избере най-добрата посока. Някой задъхано се пъкна в разклонението. Бързия сърдито изсъска и натрапникът изскочи обратно.

До рудата оставаше още малко. Скоро Бързия докосна твърдия скален къс и още по-силно усети лъчението, подобно на топлина, което се лееше от минерала. Но обхваналата го радост мимолетно изчезна. Парчето се оказа много по-голямо, отколкото предполагаше, и това не беше хубаво. Нямаше да успее да прокопае достатъчно широк тунел за

измъкването му. Поне не до края на работата. Ала времето вече беше изгубено. И да потърсеше нова посока, не можеше да се надява на нещо повече от половин чувал с мъка събрани ситни парченца. Дори онези, които копаеха продължението на Централния тунел, щяха да се завърнат с по-богат добив от него.

Не искаше да се признае за победен. Лапите му трескаво заработиха, разчиствайки пространството около рудата. Измина почти една трета от работното време, докато сред глината се оформи широка пещера, в средата на която лежеше монолитният блок руда. Свършил работата, Бързия полежа малко, сетне започна да опипва повърхността на минерала.

Този път щастието беше на негова страна. Широка надлъжна пукнатина разсичаше парчето на две. Той заби нокти в цепнатината, напъна с всички сили и половината тежко падна до него.

Това беше всичко, което искаше. Сега можеше да не бърза. Отново си почина, след това повдигна тежкия каменен къс и нахлузи чувала върху него. Хвана товара със задните си лапи, ловко се вмъкна в прясно прокопания тунел и запълзя напред.

Внезапно някъде съвсем наблизко нещо помръдна. Бързия спря и се ослуша. Не се чуваше нищо, освен далечният шум на другите, които копаеха. Тогава той предпазливо протегна лапа напред и опипа пода. Загрубелите му пръсти докоснаха дребно пухкаво телце. Беше едно от подземните животинчета. То лежеше омаломощено и нямаше сили да побегне.

За Бързия това беше изненада. Зверчетата никога не слизаха толкова дълбоко. Тези места бяха опасни за тях и те инстинктивно ги отбягваха. От близостта на рудата ставаха вяли, тромави, бързо губеха сили и умираха. Само преследването на някой подземен хищник можеше да ги принуди да се спуснат към опасните дълбочини, където ги чакаше сигурна смърт. Навярно така беше станало и сега.

Бързия пролази над животинчето и със задната си лапа го пъкна в чувала. Не беше гладен, но можеше да нахрани някого.

Когато излезе в Централния тунел, работата кипеше. От десетките нови отклонения се чуваше шумът на лапите, разгребващи глина и скални отломъци. Онези, които нямаха късмет, дружно копаеха продължението на тунела. Вече бяха напреднали с няколко телесни дължини. Всеки път, когато в глината се появяваше парче руда,

съгласието им се изгубваше и те с удари си оспорваха правото да го приберат. Но скоро минералът изчезваше в нечий чувал и общата работа започваше отново.

Най-отзад тромаво се въртеше някой. За него нямаше място дори и тук. Вместо да копае, той ровеше из отхвърлената глина и с жално сумтене прибираше най-дребните парченца, останали незабелязани от другите. Разбира се, това не можеше да бъде никой друг, освен Гладния. И този път той щеше да се върне без руда, а после дълго щеше да скимти от болка в почти празния стомах.

Бързия пропълзя до него и опипа чувала му. Както очакваше, вътре нямаше почти нищо. Но Гладния се изплаши за няколкото жалки камъчета, дръпна чувала и отчаяно просъска:

— Мое!

Едновременно развеселен и обиден, Бързия го тупна по гърба.

— Ела. Пълен чувал.

Гладния веднага забрави за уплахата и доверчиво запълзя след него. Бързия почти насила го напъха в своето разклонение, просна се наблизо и зачака.

Не знаеше защо постъпи така. Би могъл да остави рудата на същото място. Имаше шансове следващия път пак да пристигне пръв и без никакви усилия да си осигури почивка за цялото работно време. Не можеше да очаква в замяна помощ някога, когато сам остане без добив. Гладния никога не намираше руда. Затова редовно оставаше без храна.

Най-последно Гладния тромаво се измъкна от разклонението. Тежкия чувал се влачеше зад него. Без да приказва, Бързия го побутна и двамата се насочиха нагоре по спиралата на Централния тунел.

Към средата на пътя Бързия спря и изчака другия да го настигне.

— Ела.

— Къде? — озадачено изсъска Гладния.

— Топлото място.

Казаното беше достатъчно. Всички познаваха Топлото място. Когато имаха щастието бързо да напълнят чувалите си, те отиваха да почиват там, докато прозвучи сигналът за връщане. Гладния обаче само беше чувал за това. На него никога не му оставаше време за почивка. Той опипа чувала, като че се боеше да не му го открадне някой и запита:

— Къде Топлото място?

— Ела — повтори Бързия и се вмъкна в едно от разклоненията.

Можеше да се ориентира безпогрешно в лабиринта от преплетени коридори. По-често от всички други свършваше работата си преждевременно и тогава идваше тук, за да потъне отново в безкрайните си странни мисли.

Наоколо ставаше по-топло. Коридорът се разшири и се превърна в голяма пещера, издълбана толкова отдавна, че никой не помнеше това. Тук наблизо минаваше горещ подземен поток и водите му сгряваха глината и скалите.

Сумтейки от щастие, Гладния пропълзя в самото дъно на пещерата и легна върху един горещ камък. Беше толкова благодарен, че вечният му страх изчезна и той пусна чувала от лапата си. Бързия се настани в средата на просторната зала, където топлината не беше чак толкова силна и можеше спокойно да се диша.

— Добре — радостно каза Гладния. — Бързия добре. Аз болки в лапите. Винаги болки. Сега не болки. Добре.

„Ревматизъм“ — помисли Бързия и изведнъж трепна. Отново! Отново в главата му се появяваха мисли, дошли сякаш от друг, безкрайно по-богат свят. Дори самото понятие „мисъл“ беше чуждо тук. В своя беден съскащ език те употребяваха словосъчетанието „нещо в главата“.

Дали и с другите беше така? Бързия изскърца със зъби от безсилие и се помъчи да стъкми въпроса:

— Ти неща в главата?

— Да — лаконично отвърна Гладния.

— Ти неща в главата може каже?

— Да.

— Какво?

— Аз — Горните пълен чувал. Горните — аз много храна, много горчиво нещо, не болки.

Бързия разочаровано изсумтя и млъкна, но след малко настоя:

— Не. Ти неща в главата не може каже — няма неща на устата?

— Не — изсъска Гладния. — Аз има неща в главата — има неща на устата. Винаги.

С последна надежда да получи интересен отговор, Бързия запита:

— Ти има неща в главата след работа, когато спи?

— Когато спи няма нищо в главата. Като празен тунел. Нищо не чува, нищо не усеща, нищо няма.

— Няма неща в главата от горчивото нещо?

— Аз никога няма горчивото нещо.

С това разговорът им приключи. Бързия се отпусна на пода, ядосан от своята разсеяност. Наистина бе забравил, че Гладния никога нямаше добър добив, а горчивото нещо се полагаше само като поощрение за пълен чувал. Нищо, този път нямаше да бъде така. И през време на следващата работа щеше да узнае дали и Гладния вижда същите неща, когато спи.

Сети се за животинчето. Отвори чувала и бръкна със задна лапа в него. Зверчето вече не помръдваше — близостта на рудата го беше убила.

— Яде — каза той и подхвърли дребното телце към Гладния.

В мрака се раздаде припряно, лакомо мляскане, хрущене на кости. Гладния не изпускате от устата си нищо.

Бързия продължи да разсъждава. Все още се учудваше на постъпката си. В този суров свят нямаше място за чувства. Всеки мислеше само за себе си. И все пак той днес се отказа от лесния утрешен добив. Направи го... Защо? За полза? Изключено! Никой никога не би могъл да извлече полза от Гладния. За удоволствие тогава? Но какво удоволствие можеше да съществува в тунелите? Горчивото нещо? Да, но Гладния нямаше нищо общо с това. Пък и без да се подмилква пред когото и да било, Бързия редовно получаваше своята дажба. Друго удоволствие нямаше.

„Добро!“ — подсказа му онази част от съзнанието, която сякаш бе заградена с твърда стена и само понякога хвърляше отблясъци от загадъчни, непознати мисли и преживявания. Добро... Тази дума сега нямаше никакъв смисъл, но нещо сякаш му нашепваше, че има свят, в който именно това понятие е най-главното.

Какъв беше този свят? И тук Бързия отново стигаше до тъмната граница, която като с нож отрязваше предишното му съществуване. Имаше ли друг свят? Някои вярваха, че има. Но никой не знаеше какъв е той. Всеки си имаше собствено мнение за него. Според Оскубания всички отиват в другия свят, когато умрат от срутване, от задушаване, от удавяне в подземните води или просто от слабост. Там има много храна, много горчиво нещо, не трябва да се работи и всеки може да

лежи на топло. Други твърдяха, че вторият свят е мястото, където се появява всеки. Там той е щастлив, но когато му дойде времето, трябва да слезе в тунелите. Тогава Горните изтриват паметта му и го изпращат тук. Това мнение изглеждаше по-убедително, защото от време на време в тунелите наистина се появяваха новаци. Те идваха винаги по едно и също време — в началото на работата. Не помнеха нищо, не знаеха нищо, освен това, че трябва да търсят руда, да пълнят чувала си с нея и да я влачат нагоре. Те дори не можеха да говорят. Много време трябваше да измине, преди да разберат смисъла на съскането, издавано от другите. После свикваха, опознаваха околните и неминуемо получаваха прякор, който играеше ролята на име.

Бързия добре си спомняше как самият той дойде в тунела. Преди този момент в паметта му нямаше нищо. Внезапно от небитието се появи усещането за твърдия под, на който лежеше. След това чу ехото от далечната работа. И накрая в съзнанието му изплуваха Законите: трябва да слиза надолу с празен чувал и да го пълни с минерала, който излъчва нещо подобно на топлина. При сигнал — завръщане горе. За пълен чувал — храна и горчиво нещо. За празен чувал — наказание.

Спомняше си първите дни на работата. Пълен мрак, безкрайно дълги тунели, дребни парчета руда, непрекъснато ровене из глината и тежки, космати тела, пълзящи наоколо. Не знаеше защо, но всичко това го ужасяваше. И още повече го ужасяваше неизбежната болка, която идваше, когато в края на работата връщаше почти празен чувал. Понякога му се искаше да избяга, но в съзнанието му изплуваше неизвестно как втълпеният Закон. За две бягства — смърт. За сваляне на гривната — смърт. И той продължаваше да работи. Не знаеше нищо, а и никой не можеше да му обясни, защото не разбираше свистящия говор на околните. Едва по-късно научи първите думи, а след тях и целия оскъден език.

Сега Гладния беше в подобно положение. Той беше се появил последен в тунела и може би с това се обясняваше интересът на Бързия към него. Всъщност този интерес нямаше да донесе нищо полезно. Новодошлите си спомняха по-малко от всички други. Дори сънищата им от горчивото нещо бяха по-неясни.

Двамата лежаха още дълго, без да говорят. Изведнъж в тунелите се раздаде нисък, протяжен вой. Гладния подскочи от уплаха и бързо запълзя към изхода от пещерата.

— Край на работата!

Бързия спокойно го последва. Нямаше от какво да се боят. Зад себе си влачеха пълни чували — гаранция за спокойствие, добра храна и цяла дажба горчиво нещо. При това щяха да стигнат първи и веднага след яденето можеха да заспят.

Излязоха в Централния тунел и поеха нагоре по спиралата. Далече долу отново се чуваше познатият шум — пълзенето на многобройни тела и влаченето на тежките чували.

На връщане всички се движеха само по Централния тунел. Сега бързината нямаше особено значение. Пък и трудно можеха да се мъкнат пълните чували по тесните, криви, а понякога и полузатрупани ходове. Разклоненията бяха важни само в началото на работата, когато всеки се стремеше да намери най-прекия път и да изпревари останалите.

Другите още не бяха се изкачили до средата на Централния тунел, когато двамата стигнаха в голямата пещера. Нетърпелив да предаде първия си богат добив, Гладния се вмъкна в Тунела на рудата. След малко отвътре се чу шумът от падането на тежкия къс минерал. Бързия подхвана със задна лапа своя чувал и запълзя по широкия коридор. Скоро стигна до Дупката и спря на ръба.

Дупката беше широка и кръгла. Долу в нея нещо се движеше, съскаше и тракаше. Раздаваха се още някакви непривични звуци, подобни на онзи звън, който издаваше гривната при удар в камък. Тези загадъчни шумове разпалваха любопитството на Бързия. Неведнъж го бе обхващало изкушението да скочи долу и да разбере какво става там, но страхът го спираше. Знаеше, че никой от онези, които бяха дръзнали да направят това, не се завръщаше. Сърдития казваше, че в Дупката живеят Горните и когато получат руда, трошат късовете на дребни парченца, за да ги изядат. Шумът обаче се чуваше дори когато всички се връщаха само със ситни камъчета. И освен това той не можеше да си представи същество, способно да се храни с руда. От нея умираха всички животни, освен тях самите.

От продължението на коридора прозвуча радостният писък на Гладния. Беше получил пълната дажба. Бързия се сепна, надигна чувала и го изсипа в Дупката. Сетне бързо заобиколи широкия отвор, влачейки зад себе си празния чувал и продължи по Тунела на рудата. Няколко телесни дължини по-нататък лапите му на пипаха два големи

меки куба и две по-малки твърди топки. Пълна дажба. Той пхна всичко в чувала и пропълзя в Пещерата за сън. Наоколо нямаше никого освен Гладния, който, свит в един ъгъл, шумно дъвчеше.

Бързия спря до стената, остави дажбата си, разпъна чувала и се изтегна върху него. В противоречие с прякора си той ядеше бавно, старателно дъвчеше всяка хапка и се наслаждаваше на вкуса. Когато свърши с храната, взе малките топки и една след друга ги глътна цели, за да не усети горчивината им. После се обърна на една страна, с лице към стената и зачака съня.

Тази стена не приличаше на никоя друга в тунелите. Тя наподобяваше на някои скали, които се срещаха под земята. Повърхността ѝ беше грапава и твърда. Това напомняше за пясък, скрепен с някакъв друг минерал. Понякога при докосването на стената в мозъка на Бързия възникваше странната дума „бетон“. Но защо ли трябваше да измисля нови думи, когато тази необикновена скала си имаше название. Наричаха я Скалата без край. Тя покриваше всичко. Всеки тунел, насочен нагоре, неминуемо стигаше до нея. Скалата без край ограничаваше света. Само нарядко по нея се срещаха съвсем тънки пукнатини, в които растяха вкусни корени. Понякога, при по-силно дръпване, корените се измъкваха заедно с горната си част — дълги стъбла, обрасли с широки, тънки и меки неща. Навярно с тези неща корените изсмукваха храната си от Скалата без край.

Вече в полудрямка Бързия чу пристигането на останалите. Един след друг те изсипваха в Дупката своя добив и бързаха да получат храната си. За пълен чувал — цяла дажба. За не съвсем пълен — една топка от горчивото нещо по-малко. За половин чувал — само храна. Ако чувалът е празен или в него има съвсем малко руда — половин дажба храна и болка. „Електрически шок“ — пробягна в съзнанието му, но Бързия вече заспиваше и не обърна внимание на тези нови непонятни думи.

Горчивото нещо действуваше почти веднага. В съня на Бързия се появяваха непознати и същевременно безкрайно близки картини. Той сънуваше съвсем друг свят — топъл, щастлив и спокоен. Там тунелите бяха огромни, без стени, изпълнени с нещото, пораждащо картини. Без да разчита на осезанието си, можеше да разбере какво го обкръжава. Разхождаше се сред гъсталаци от онова, което стои над корените. Движеше се на задни лапи и му беше по-лесно, отколкото да пълзи.

Наоколо имаше стотици странни същества, които също ходеха само на задните си лапи. Той не им се учудваше. Познаваше ги добре и знаеше, че те винаги са готови да направят за него онова, което самият той направи за Гладния. Събираха се на групи и разменяха неща на устата. Бързия усещаше невероятно много неща в главата, но за всички тях имаше и неща на устата. И от това му ставаше леко и радостно.

Събуди се от някакъв непознат шум. Горчивото нещо още действуваше и той не можеше да разбере къде се намира. Дори привичният мрак и твърдите стени го плашеха, също както през първите дни от работата.

От Централния тунел долитаха трясъци. Донякъде това напомняше шум от срутване, но падащите скали не можеха да издават такъв силен, кънтящ звук. Ставаше нещо ново. Към Пещерата за сън се носеше необикновено гръмко тракане, много по-ритмично и бързо от падането на каквито и да било камъни.

Скалата без край се разтърсваше от далечни тежки удари. Непознатото тракане се приближаваше и оглушителното му ехо изпълваше близките коридори. За кой ли път вече подсъзнанието подсказва на Бързия, че в този шум се крие смъртна опасност. И когато след нов трясък няколко дребни парченца изсвистяха над главата му, той още по-плътно се притисна до пода. Трябваше да бяга. Не разбираше какво става, но в него се надигаше твърдото убеждение, че ако остане тук, го чака сигурна гибел.

Под свистенето на дребните неща, необяснимо свързани с оглушителното тракане, той пропълзя към другия изход от Пещерата за сън. Там все още беше по-спокойно.

В Пещерата беше настъпила паника. Писъци, съскания и объркано сумтене се смесваха с непознатите трясъци. Едни бягаха към стените, други се скупчваха в центъра, трети, съвсем замаяни, пълзяха право срещу опасността.

На самия изход Бързия се блъсна в нечие отпуснато тяло. Опипа го. Беше Гладния. Мъртъв. От малка раничка в хълбока му бликаше тънка струйка кръв.

Опасността се приближаваше. Трясъците се раздаваха вече в самата Пещера. Бързия бутна трупа настрана и пропълзя към тунела. Вмъкна се в първото попаднало му разклонение, зави наляво, после още веднъж наляво... Не мислеше накъде пълзи, само се стремеше да

избяга от опасността. Мускулите му работеха автоматично и го водеха все по-напред из тесните лабиринти на изоставените тунели.

Не знаеше колко време е изминало. Внезапно глината зад него се отпусна с тежък, мляскащ звук и затвори тунела. Това го отрезви. Дори да го заплашваше смърт, с нищо не би си помогнал, ако попаднеш под срутване на свода. Трябваше да бъде предпазлив. Можеше вече да не бяга. Беше далече от Пещерата за сън и гърмежите едва се чуваха през дебелия слой от глина и скали. При това срутването на тунела го защищаваше надеждно. Никому не би дошло на ум да разчиства едно затрупано разклонение, за да търси някого там.

Реши да изследва продължението на тунела. Пропълзя малко напред и отдясно напипа скала. Сега можеше да се ориентира лесно. Намираще се в същото разклонение, през което беше минал в началото на работата. Съмнения не можеше да има. Очите му отново усещаха нещото, пораждащо картини. Съвсем наблизо беше запълнената с камъни пукнатина. Бързия пролази до срутването и видя, че скалите напълно преграждат пътя напред. Намираще се в капан.

Изплаши се, но само за малко. Сетне разсъди и разбра, че няма от какво да се бои. Ако представите му бяха правилни, на една телесна дължина от този коридор минаваше друго разклонение, по което можеше да стигне до Централния тунел. Ето че двете срутвания, предишното и сегашното, от опасност се превръщаха в щастлива случайност.

Вслуша се в неясните звуци, които достигаха до убежището му. Трясъците продължаваха. Този път тракаха няколко неща наведнъж. За кратко време шумът се засили, след това започна да отслабва. Бързия разбра: онова, което вдигаше този шум, се отдалечаваше;??? Отначало звукът се спускаше надолу по Централния тунел, след това продължи по едно от разклоненията и започна отново да се изкачва нагоре. Тракането ставаше все по-тихо, докато съвсем заглъхна.

Опасността бе отминала. Бързия почака още, но в подземните проходи царуваше пълна тишина. Тогава той избра най-удобното място и започна да дълбае.

Предположенията му се оказаха верни. След по-малко от една телесна дължина лапите му стигнаха до пустота. Още няколко бързи движения и той се озова в съседното разклонение. В същия миг ноздрите му усетиха тежка, задушлива миризма.

Отровен газ! Тук неговото съдържание беше малко, но от погорните ходове като водни струи се спускаха нови и нови количества отрова. Бързия почувствува, че главата му се замайва. Трябваше да бяга! Но накъде? Досега задушливите газове идваха от дълбините на земята и спасителният път водеше право нагоре. Сега беше обратното.

Преследван от миризмата, Бързия се спусна към Централния тунел. Изскочи в широкия коридор и почувствува нахлуването на нови смъртоносни облаци, които бавно идваха към него по голямата спирала. Без да мисли, се устреми надолу, към залежите от руда.

Внезапно спря, преди още да беше осъзнал защо го прави. От един страничен ход долиташе едва доловим свеж полъх. Бързия схвана, че спасението е натам. Отровният газ беше по-тежък от въздуха и постепенно слизаше надолу. Всеки опит за бягство би свършил в края на Централния тунел и там газът щеше да го настигне. А това разклонение водеше нагоре.

И той запълзя нагоре по тесния проход.

Въздухът тук ставаше по-чист и му напомняше... Какво му напомняше всъщност? Да, пукнатината! Сега той разбра защо успя да се спаси от задушаване. Срутванията в двата края на тунела, където се беше укрил, преграждаха достъпа на отровния газ, а от широката пукнатина, запълнена с разтрошени скали, в тясното затворено пространство постъпваше чист въздух. Откъде идваше той? Още една от загадките на подземния свят. Тунелите се проветряваха винаги отгоре. Някои смятаха, че Скалата без край отделя чист въздух. Ако това беше вярно, близо до Скалата без край би трябвало да се диша най-леко, но често ставаше точно обратното.

Този път Бързия щеше да разбере истината, защото скоро щеше да стигне до Скалата без край. Свежият вятър сякаш идваше от нея.

Спря, тъй като лапите му докоснаха някакво безжизнено тяло сред тесния проход. Но не беше от събратята му. Трупът принадлежеше на необикновено същество, смътно познато единствено от сънищата. То имаше значително по-малко туловище, кръгла глава, укрепена върху тънка шия, дълги и слаби крайници. Всичко в облика му беше странно и объркано. Не предните, а задните лапи бяха по-дебели и навярно служеха за придвижване. Що се отнася до предните, те имаха пет невероятно фини пръсти, завършващи с малки, съвсем безполезни нокти. С едната от лапите си съществото стискаше

непознат предмет — дълъг, твърд и студен. Нещо подказваше на Бързия, че това е източникът на оглушителното тракане и на смъртоносните дребни парченца, свистящи из въздуха. Може би тъкмо този предмет беше убил съществото, защото на гърдите му Бързия откри също такава рана, каквато имаше на хълбока на Гладния.

Пропълзя над трупа. Прохладният вятър, идващ насреща, ставаше по-силен и това сигурно означаваше, че приближава края на отклонението. Вече се ориентираше по-леко и трябваше да минат няколко секунди, преди да разбере защо е така. Наоколо отново се появяваше нещото, пораждащо картини!

Сега беше уверен, че най-сетне ще узнае отговора на загадките, които го измъчваха отдавна. Пълзеше напред с всички сили. И с всяка телесна дължина, измината по коридора, нещото, пораждащо картини, ставаше по-ярко. За пръв път очите му можеха напълно ясно да различават пътя далече напред. Ето купчинка пръст, паднала от ниския свод. Ето няколко камъчета. Ето скала, край която трябва да завие...

Зави и спря като ударен. В тунела нахлуваше нещо невъобразимо ярко. Превъзможвайки болката в очите, Бързия се вгледа и различи грубите, разкъсани краища на широка дупка в Скалата без край. От другата страна имаше тунел, изпълнен с нещото, пораждащо картини.

Трябваше да се реши. Щеше да узнае всичко. Сега или никога. Събра смелост, хвана се за твърдия ръб и изскочи навън.

Посрещна го нещо страшно. Намираше се в огромна пещера без стени. Само твърдата повърхност на Скалата без край под корема му го свързваше с реалността. Но той не можеше да я види. Не можеше да види нищо. Ужасяващи, невъзможни потоци светлина се сипеха върху всичко наоколо, отразяваха се и като нажежени остриета потъваха в очите му, за да разкъсат незащитения мозък. Високо горе над него имаше нещо толкова бляскаво, че той дори не смееше да повдигне глава.

Това ли беше другият свят? Кой би могъл да живее тук?

Замаян, смазан, почти изгубил съзнание, Бързия запълзя напред. Не знаеше къде отива, просто търсеше убежище от страшната светлина. Ала тя беше навсякъде. През пламналия му мозък мина мисълта, че трябва да се върне. Накъде? Към тунела? Къде се намираше тунелът? Вече не можеше да се ориентира. Оставаше му само да пълзи без посока.

Притвори очи, но дори и през стиснатите клепачи проникваше изгаряща светлина. Козината му се загаряваше, започна трудно да диша. Това място не беше за него. Сънищата, причинени от горчивото нещо, бяха измама, красива, но пагубна лъжа. Той можеше да живее единствено в тъмните, студени и влажни тунели. Тук го очакваше смърт.

Стори му се, че светлината отслабва. Събрал сетни сили, Бързия запълзя напред, докато муцуната му опря в твърда стена. Макар и по-слаба, светлината продължаваше да го блъска, да го притиска, да го изгаря...

Той размаха безцелно лапи, изхърка задавено и изгуби съзнание...

Господин съветникът Бурдан беше в добро настроение. На бюрото пред него лежеше дебела папка със секретни материали относно държавната измяна на бившия му най-добър приятел, съветника Ирзал. На повечето от тези сведения можеше да вярва с абсолютна сигурност, защото бяха измислени под непосредственото му ръководство. Останалите бяха доноснически съобщения за дребни прояви на нелоялност, каквито допуска всеки непредпазлив човек, дори когато разполага с почти неограничена власт. Особено приятен обаче беше документът, поставен в папката под номер едно, макар и получен последен. Върху канцеларски лист по образец еди кой си, снабден с печат и цял куп подписи, Ирзал, вече не господин и не съветник, а просто Ирзал, признаваше, че е водил престъпни преговори с три чужди държави за осъществяване на държавен преврат във великата страна Аткиран и за продаване на националните интереси. Всичко това беше подкрепено с имена на предполагаеми и съвсем измислени съучастници, с описания на заговорнически срещи и с посочване на тайни оръжейни складове. Според признанията, в определен ден и час Ирзал трябвало да завземе две от най-големите летища, за да осигури приземяването на вражески самолети и да създаде предмостия за нападение срещу столицата. Отново имена, градове, адреси, държави... Накрая — съзлив, но съвсем искрени молби за жестоко и справедливо наказание, което да послужи за пример на всички негодници, замислящи измяна на великия Аткиран.

Вратата на кабинета се отвори безшумно и към бюрото с бързи крачки се приближи секретарят Кар — унил и мършав субект, облечен изцяло в черно. За разлика от друг път, сега дори неговото появяване не можеше да смути радостта на господин съветника. Като остави върху бюрото тънката кафява папка, секретарят се отдръпна на почтително разстояние и съобщи с глас на професионален подмазвач:

— Господин съветник, току-що получихме подробности за ново нападение на зебарската армия. Направен е десант в самия център на страната.

— А — небрежно каза Бурдан. — Има ли опасност за столицата?

— Не, господин съветник. Десантът е бил малък. Нападнали са един от урановите рудници.

— Е, какво ме интересува това? — повиши глас Бурдан, но веднага побърза да се поправи. — Това може да ме вълнува само като обикновен гражданин. Възмутен съм от наглата провокация... но останалото е работа на военните. Ти сам каза, че десантът е бил малък.

— Мислех, че това ще ви заинтересува — монотонно произнесе секретарят, без да променя изражението на лицето си. — Нападнат е рудник номер четири.

Той може би очакваше господин съветникът да стане от креслото и да се хване за сърцето, но Бурдан не му достави това удоволствие. През дългата си кариера беше свикнал да понася с усмивка и по-тежки удари. По стар навик протегна ръка към позлатената кутия на бюрото, извади от нея бучка ароматна дъвка и ловко я подхвърли в устата си. Половин минута му беше достатъчна, за да се овладее. След това отново се облегна назад и поучително каза:

— Много си любопитен, Кар. Това не е добре за човек, заемащ толкова важен пост. Зебарците непрекъснато изпращат шпиони при нас. Просто невероятно... Може би помниш бившия съветник Антраб. Онзи, който се оказа вражески агент. Той много обичаше бюрокрацията. Имаше цели осем секретари, между другото аз и Ирзал. Представи си, само за една година нашият шеф разкри, че шестима от секретарите му са шпиони — бяха се намесили в държавните тайни. И не се знае докъде щеше да се стигне, ако Ирзал не бе разобличил самия Антраб като чужд агент. А сега се оказа, че и Ирзал е подъл предател. Смешно, нали?

Лицето на секретаря бе все така невъзмутимо.

— И какво стана със секретарите на Антраб, господин съветник?
— запита той.

— Присъдата бе изпълнена — добродушно каза Бурдан. — Учудва ли те това? Те сами посочиха неопровержими доказателства за вината си. Но да спрем този неприятен разговор. Какво е станало в рудник номер четири?

— Елитна десантна част на зебарската армия е нападнала рудника рано сутринта, тъкмо по времето, когато затворниците привършват работата си. С мощен взрив са разбили бетона над сектор седем...

— Сектор седем... — неволно повтори господин съветникът.

— Оттам са преминали в тунелите — продължи Кар. — Оцелялата част от охраната на рудника ги последвала под земята и започнала ожесточена престрелка. Но силите били неравни. Зебарците стигнали до залата, където спят затворниците, там се забавили и след това се оттеглили, като пуснали из тунелите отровен газ. Тъй като в сражението били избити повечето от защитниците на рудника, с изключение на петима, нападателите безпрепятствено се качили на самолетите си и избягали в направление към Зебара.

— Това ли е всичко? — запита Бурдан.

— Не, господин съветник. Малко по-късно пристигнали подкрепления... за съжаление след като акцията била свършила. Екипирани с газови маски, войниците изследвали тунелите в сектор седем. Открити са труповете на всички затворници, с изключение на номер...

— Номер две-две-четири-седем-шест — нетърпеливо каза Бурдан.

— Точно така. Откъде знаехте, господин съветник? — присторено се учуди секретарят.

— Предчувствувах — също така присторено спокоен отвърна съветникът. — Добре, ако това е всичко, запиши следното: нападението е плод на предателство. Жив ли е началникът на охраната?

— Да, господин съветник.

— Да бъде арестуван незабавно. Мисля, че без особени затруднения ще признае престъплението си.

За миг лицето на секретаря прие ехидно изражение, но сетне отново надяна сляпата маска на преданост и покорство.

— Неприятен случай, нали, господин съветник? Също както миналия месец. Помните ли, когато спуснаха десант в морска ферма 11. Още два такива случая и...

— Защо два? — рязко запита Бурдан.

— Не знам, господин съветник. Просто така ми дойде на ум.

— Не казвай никога първото, което ти хрумне — с бащинска нежност произнесе съветникът. — Ти си умен младеж, Кар. Ирзал беше също като тебе. Жалко, че се оказа предател. Хайде, върви, свободен си.

Вратата се затвори безшумно зад гърба на секретаря и господин съветникът остана сам. Но дори и сега не си позволи да се отпусне. Знаеше отлично, че неговият кабинет не е защитен от наблюдение и подслушване. Свободни бяха само мислите му, и то единствено докато го арестуват... ако допусне да го арестуват. В Центъра за лоялност всичко става явно — и думите, произнесени на четири очи, и онова, което си говорил сам на себе си, и потайните мисли, и дори онези мисли, които никога не са ти идвали на ум.

„Проклет мръсник е този Кар — за кой ли път се убеди в това Бурдан. — Подушил е нещо и си въобразява, че ще може да ме събори, а после да използва плодовете на моя труд. Ще видим, драги! Работи, помагай ми и мисли, че някой ден ще наследиш това, за което се трудиш. Само че в досието ти има доста неща — нарушаване на държавната тайна, опит за подкуп, заплахи... Всъщност защо да изброявам? В Центъра за лоялност ще си кажеш всичко... Ще признаеш и откъде знаеш за четиримата затворници от нулев клас, раздел строго секретен. Четиримата... Вече са само двама. Къде ли са другите? Правителството на Зебара мълчи, останалите държави също мълчат. Нямам време, почвата се рони под краката ми. Ако Кар проговори преди мене, ще последвам Ирзал.“

Господин съветникът Бурдан потисна мрачните си мисли и с лъчезарна усмивка се измъкна иззад бюрото. Трябваше да провери какво става с двамата затворници от нулев клас, раздел строго секретен.

Бързия постепенно се свестяваше. Преди още да се възвърнат напълно чувствата му, той си припомни бягството от газа, дупката в Скалата без край, страшната светлина... Но сега нещо беше променено. Ако не беше тракащият шум над него, би помислил, че отново е в познатите тунели. В дробовете му нахлуваше прохладен, влажен въздух. Нито лъч светлина не проникваше през затворените му клепачи. Твърдата повърхност под корема му беше студена. И някъде наблизо имаше руда. Цялото му тяло го усещаше. Концентрира вниманието си върху това чувство и разбра, че рудата е съвсем наблизо, над самия му гръб. Смущаваше го само едно — минералът се движеше. Тънките топли струйки пробягваха по гръба му и отслабваха, идваха и изчезваха. Сякаш се движеше бързо по нисък тунел, чийто свод е осеян с парчета руда. Но всъщност лежеше неподвижно.

Най-после се осмели да отвори очи. Наоколо не беше тъмно. Слаба, разсеяна светлина се лееше от двете му страни и в нея той можа да разгледа своето убежище. Намираще се в тясна ниша, чиито стени напомняха твърдия материал на Скалата без край. Над него със скърцане се движеше широка лента от непозната еластична материя. Може би именно тя носеше парчетата руда, които Бързия усещаше с гръба си.

Заднишком изпълзя навън и се огледа.

Новият огромен и непознат свят нахлу в очите му.

Намираще се върху безкрайна равнина, покрита с онова, което затворената част от съзнанието му наричаше „бетон“. Наоколо нямаше нито стени, нито таван. Високо горе върху синкавочерния свод блестяха хиляди малки искрици. Бързия не знаеше, не можеше да знае нищо за тях, и все пак те неудържимо го привличаха към себе си. „Звезди — помисли той. — Звезди... странна и прекрасна дума.“

Две кръгли светещи петна плуваха сред звездите и техните лъчи осветяваха бетонната площадка и косматото тяло на самотната къртица, вдигнала поглед към небето.

Наоколо, чак до хоризонта, разделени от големи пусти интервали, бяха разположени широки ленти, увиснали над кухи бетонни колони, също като тази, в която се беше скрил Бързия. В непрекъснатия си бяг те носеха големи и малки късове руда към едно далечно здание, почти напълно потънало в мрака.

Без сам да знае защо, Бързия запълзя натам, откъдето идваше рудата. Трябваше да измине доста път, преди да стигне дотам. В Скалата без край се отваряше широка кръгла дупка. Лентата излизаше от нея, натоварена с минерал и бързо се носеше към голямото мрачно здание.

Поразиха го шумовете. Отвътре долиташе звън, смесен с тракане и свистене. Това напомняше звуците от Дупката в Тунела на рудата. Нима долу имаше тунели, в които се движеха други като него?

Обърна се и отново запълзя. Достигна нова лента, премина под нея и продължи напред. Още една лента, още една...

После откри нещо, което го зарадва. Една от лентите стоеше неподвижно. Някаква неизвестна сила беше разбила бетона под нея и две от поддържащите колони лежаха, отхвърлени далече встрани. Лишена от опора, на това място лентата провисваше до площадката. Бързия неловко се изкатери на меката гладка повърхност, която се поддаваше под тежестта му и тръгна напред.

След малко вече беше достигнал височината на една от колоните. Оттук можеше свободно да разгледа цялата огромна равнина, заляна с прозрачна синкава светлина. Десетки дълги ленти неуморно носеха своя товар от раздробена руда. Сред тях Бързия различи и още една неподвижна, макар че всичките поддържащи колони бяха здрави. Мина му мисълта, че може би това е лентата на тунела, където лежаха мъртвите му събратя. Но дори и да беше така, сега това нямаше никакво значение. Трябваше да намери надеждно убежище, защото изгарящата светлина можеше отново да се появи в свода на безкрайната пещера.

Тук-там бетонът на площадката беше разбит от удари със страшна мощ. Край дупките лежаха откъртените каменни късове. Бързия машинално свърза тези разрушения с грохота, предшествувал нападението в тунела.

Много, много телесни дължини по-нататък той усети, че лентата постепенно се спуска надолу. Навярно приближаваше мястото, където тя потъваше в повърхността на площадката. Надигна се, за да провери предположението си.

Тогава иззад гърба му долетя далечно бучене. Обърна се и видя, че в една от стените на голямата сграда зее широк отвор, излъчващ ослепителна светлина. Бързия примига, но успя да забележи как от

зданието излезе голям тъмен предмет, който се плъзна към рухналите колони.

Това можеха да бъдат само Горните. Ако откриеха, че е избягал, нямаше да му простят. Бързия отчаяно запълзя към спасителния отвор.

Обърна се назад едва когато стигна до широката кръгла дупка. Странният правоъгълен предмет беше спрял до разрушените колони и от него излизаха Горните. Не можеше да ги разгледа добре от такова разстояние, но нямаше съмнение, че те приличаха на онова необикновено същество, което бе намерил мъртво в тунела.

Пое дълбоко въздух и продължи да пълзи напред. Обкръжи го мрак. Ехото на тежкото му дишане подсказваше, че се намира в тясна пещера. От двете страни на лентата напипа някакви твърди предмети, покрити с множество остри ръбове. Още три-четири телесни дължини и лентата рязко изви надолу. Бързия спря и протегна лапа. Разбра, че беше стигнал до края. Тук лентата описваше широк полукръг около нещо обло и тръгваше в обратна посока.

Пипнешком се опита да разбере дали напред има път. Лапата му докосна други твърди предмети със сложна, правилна форма. Кръгли, плоски, ръбести, зъбати, те се сливаха в едно непонятно цяло. Всичко наоколо беше запълнено с тях и само един тесен проход даваше възможност на беглеца да продължи напред.

Нямаше избор. Провря се между някакви дебели пръчки и започна да пълзи по остри шипове и зъбци. Козината му се закачаше по издатините, от разранените му лапи капеше кръв. На места проходът се стесняваше толкова, че едва можеше да се провере, оставяйки по стените кичури косми от гърба си.

Някъде напред имаше руда. Усещаше това отдалече. Много руда, повече, отколкото беше виждал когато и да било. Какво означаваше това?

Не му остана време да помисли. Някъде назад предметите се раздвижиха и се удариха един в друг с тежък звън. Сетне за момент настъпи тишина. И веднага след това ново раздвижване, този път по-наблизо.

Ставаше нещо страшно, Бързия разбра това, въпреки че дори не знаеше къде се намира. Трябваше час по-скоро да избяга от този опасен тунел. И той се хвърли напред с цялата бързина, на която беше

способно тромавото му тяло. А зад гърба му тежките предмети се блъскаха един в друг и затваряха прохода, по който бе дошъл.

Краят се появи изведнъж. Бързия изскочи навън и падна върху грамадна купчина руда, натрупана тук, докато лентата бе стояла неподвижна. Отзад нещо трясна, иззвъня и затрака, сякаш гигантски челюсти се захлопнаха, без да хванат плячка. Всичко се раздвижи, затресе се, забуча. Ехото из тунела се превръщаше в тежък, непрекъснат грохот.

Беглецът вече се катереше по купчината руда. Долу нещо хрущеше и съскаше, а скалните късове се сипеха надолу. Целият куп бавно слизаше към страшните челюсти, докато Бързия правеше отчаяни усилия да стигне до върха.

В един миг на това кошмарно бягство лапите му не докоснаха нищо отпред. Той помисли, че всичко е свършено, отново размаха лапи и напипа грапавия ръб на широк отвор. Върхът на купчината плавно се спусна надолу, а Бързия увисна, стиснал ръба с пръсти и нокти.

Не разбра как се изкатери нагоре. Съзнанието му заработи едва когато опасността беше отминала и той лежеше треперещ в нов, пуст тунел с бетонни стени.

След няколко минути силите му се възвърнаха. Той заобиколи дупката, в която грохотът продължаваше, запълзя по коридора и се озова в просторно тъмно помещение. Миризмата на потни тела му подсказа къде се намира. Това беше Пещера за сън, чужда, но позната, защото по нищо не се различаваше от онази, в която Бързия сънуваше своите странни видения.

Сега тук нямаше никого. Той прекоси залата и стигна до втория изход. Разположението на тунелите беше съвсем привично. Оттук можеше да стигне до Централния тунел и да слезе по него надолу.

Ослуша се. Да, предположенията му се потвърждаваха. От далечните тунели долиташе познатият шум на общата работа. Там, долу, имаше други като него. Трябваше да отиде при тях. Само те можеха да му помогнат.

Без особени затруднения намери Централния тунел и запълзя по неговата широка спирала. След всеки завой шумът на работата ставаше все по-силен. Когато се спираше, можеше по слух да определи колко път е изминал. Половината... две трети... три четвърти...

Намираше се някъде съвсем близо до края на тунела, когато чу тежък, скърцащ звук, сетне трясък. Настъпи тишина. Нямаше нищо сериозно, просто срутване някъде далече оттук, в едно от разклоненията. Можеше да продължи пътя си. Но вместо това Бързия спря и се послуша. Стори му се, че едновременно с шума от падането на камъните бе чул и друг звук — остър, болезнен писък.

Един от присъщите му глупави, безполезни импулси го тласна към разклонението. Той се вмъкна в тесния тунел и бавно започна да се провира напред.

Трябваше да измине много път, докато стигна до мястото на нещастieto. Тук разклонението беше преградено от купчина камъни и глина. Бързия опипа препятствието и неочаквано докосна нечия муцуна, която едва се подаваше изпод купчината.

Без да мисли защо прави така, без изобщо да се опитва да мисли, той издърпа един тежък камък, здраво го стисна с предните си лапи и запълзя заднишком. След малко стигна до онова, което търсеше — тесният ход се кръстосваше с друго разклонение. Бързия търкулна камъка в него и отново запълзя към срутването.

— Стой! — просъска някой.

Спря изплашено, но веднага се досети, че затрупаният се е свестил.

— Стой! — повтори пострадалият. — Опасно. Камък пада. Камък пада мене. Ти идва — камък пада тебе.

— Изважда тебе — просъска Бързия.

— Не. Камък пада — чупи мене. Сега аз — да, скоро аз — не.

Бързия разбра, с тези думи затрупаният искаше да каже, че скоро ще умре.

— Не! — яростно изсъска той. — Аз изважда тебе. Ти сега — да. Ти после — да.

И без да обръща внимание на протестите, той подхвана нов камък. Изтегли го до разклонението, после се върна при купчината. В тъмнината се чуваше само тежкото, на пресекулки дишане на затрупания. С широките си предни лапи Бързия разрови глината, търкулна настрани един скален къс и освободи цялата глава на пострадалия. Опита се да прецени за колко време ще успее да разчисти срутването. Дългият опит от подземната работа му подсказваше, че

това няма да е много трудно. Може би щеше да се справи за половината от работното време.

Всъщност свърши много по-бързо, отколкото очакваше. Улесняваше го това, че не мислеше за връщането към Централния тунел. Просто отхвърляше камъните и пръстта назад из разклонението, без да пълзи до пресечката с другия ход.

Отмести последната едра скала, разчисти глината и докосна калната козина на затрупания. С тревожно движение опипа неподвижно проснатото тяло. Костеливата линия на гръбнака ясно се очертаваше под сплъстените косми. Бързия плъзна лапа по нея и изведнъж спря. Гръбнакът се огъваше надолу в неестествена извивка. Натисна леко това място. Пострадалият изписка глухо и с невероятна сила изхвърли предната част на тялото си нагоре, после безпомощно падна на пода.

— Болка — изсъска той. — Там болка. Назад няма нищо. Предни лапи, гърди, глава — има. Задни лапи няма. Зад болка няма нищо.

Вече всичко беше ясно. Бързия си припомни как много отдавна един от неговите познати попадна под тежка скала и гърбът му се пречупи. Той не усещаше нищо зад мястото на счупването, дълго скимтя от болка и накрая умря. За такова нещастие не съществуваше помощ.

— Ти добре — опита се той да излъже ранения. — Ти сега — да. Ти после — да.

Другият се закашля дрезгаво.

— Ти лъже. Скоро аз — не.

— Не! Край на работата — ти добре. Ти върви нагоре, яде, спи...

— Мълчи. Край на работата аз — не. Ти добре. Ти много добре. Ти маха камък, ти иска аз — да. Ти добре. Аз прави тебе добре.

За кой ли път през живота си Бързия съжали, че езикът им е толкова беден. От несвързаните думи на умирация той разбираше само едно — че онзи му е благодарен и иска да му стори добро. Но какво ли добро би могъл да извърши един нещастник с пречупен гръбнак, който едва ли щеше да доживее до края на работата?

— Ти слуша мене — неясно просъска раненият. — Мои неща на устата остават тебе в главата.

— Остават — увери го Бързия.

— Аз казва — ти прави.

— Да.

Умиращият помълча, събра сили и запита:

— Ти кога идва тук?

— Скоро. Аз — друг тунел. Там лошо, аз бяга, идва тук.

— Добре... Аз тук не скоро. Аз тук много работно време. Един косъм — едно работно време. Аз тук — косми на цяло тяло. Сега — край. Начало на работата при мене идва Едноокия. Едноокия говори с Горните. Едноокия казва мене: край на работата — сигнал — ти отива при Дупката. Чака. Всички хвърля рудата, ти чака. Показва гривната. Горните взима тебе. Хубаво.

— Аз носи тебе горе — каза Бързия.

— Не — прекъсна го умиращият. — Скоро аз — не. Ти взима гривната. Маха твоя гривна, слага моя гривна. Отива горе. Едноокия казва: ти кой? Ти казва: аз Мършавия. Показва гривната...

Той не довърши. От челюстите му излетя глуха, хъркаща кашлица. Бързия протегна ръка към муцуната му и усети по пръстите си лепкава кръв. Кашлицата изведнъж прекъсна, тялото на умиращия се разтърси и настъпи тишина.

Още дълго Бързия стоя до изстиващия труп. Не знаеше какво да прави с него. Обикновено мъртъвците оставаха да лежат в старите разклонения, където ги беше застигнала смъртта. Бързия смътно чувствуваше, че трябва да отдаде някаква последна почит към нещастника, но не знаеше каква. Далечните спомени отново му подсказаха. Той свали гривната от сгърчената задна лапа, пропълзя над тялото и нахвърля върху него малко глина. После се отдалечи.

Собствената си гривна скри в един полусрутен тесен коридор. Когато излезе в Централния тунел, той вече беше Мършавия.

Далечен мощен вой възвести края на работата. Бързия се отдръпна в едно разклонение и изчака да мине тълпата, отиваща нагоре. Както обикновено, първи се движеха най-силните, влачещи пълни чували с руда. След тях идваше безличната обща маса с по-малък добив. Последни се тътреха вечно гладните, слабите, жалките, здраво стиснали чувалите с мизерните си находки. Бързия изчака докато шумът от влаченето затихна в далечината и излезе от скривалището си. Пълзеше нагоре без да бърза. Трябваше да стигне до Дупката, когато всички вече са се прибрали в Пещерата за сън. Но нетърпението го измъчваше. Прнякога той забравяше за

предпазливостта и с всички сили се втурваше нагоре, към загадъчното спасение от мрака на тунелите. След това се опомняше и спираше да изчака, докато мине спечеленото в бързината време.

Все пак беше разчел движението си правилно. Когато стигна до Тунела на рудата, наоколо вече нямаше никого. Приблужи се до Дупката и зачака. Някой трябваше да му даде да разбере, че е време да отиде при Горните, да му посочи пътя.

Тихо шумолене му подсказа, че не е сгрешил. Не беше сам. С бавни и тежки движения на лапите към него се приближаваше някой.

— Ти кой? — запита непознатият.

Бързия си спомни съвета на загиналия и спокойно отговори:

— Аз Мършавия.

Непознатият, който навярно беше Едноокия, се провлече към него.

— Добре. Ти идва тук. Малка дупка в стената. Ти пъха вътре задна лапа с гривна. Горните казва: това Мършавия. Горните отваря тунел в стената. Ти влиза вътре.

Силно металическо звънтене заглуши последните му думи. Страшните предмети долу в Дупката започваха своята работа. Но Бързия беше чул достатъчно. Заобиколи широкия отвор в средата на коридора и започна да опипва стената. Пръстите му се плъзнаха по грубия бетон, после докоснаха студена, гладка повърхност. Една малка кръгла дупка в нея — навярно беше това, за което говореше Едноокия.

Като се завъртя с гръб към стената, Бързия зашари с лявата си задна лапа. Напипа тесния отвор и се готвеше да изпълни нареждането, когато усети, че някой го хваща. Заопипваха го тежки лапи.

— Ти не Мършавия! — изсъска Едноокия. — Ти кой?

Бързия потръпна от гняв и отчаяние. Нима планът му щеше да се провали в последния момент?

Замахна настрани с всичка сила. Разперените му, корави като камък нокти потънаха в шията на противника и откъснаха парченца кожа и месо. Поразен от болката, Едноокия изфуча и се дръпна, но в следващата секунда се окопоти и скочи върху нападателя.

Телата им се сплетоха в безмилостна борба. Този път нямаше място за колебание. Един от двамата трябваше да умре. Бързия се бореше за щастливото, макар и неясно бъдеще, обещано му от

Мършавия. А Едноокия искаше да победи, за да докаже още веднъж на Горните, че с право получава по-голяма дажба, без да работи, че е време да изведат и неџа от тунелите.

Двамата се премятаха по пода на коридора. Главата на Бързия първа се опря в ръба на Дупката и той разбра какво трябва да прави. Завъртя се по гръб. Едноокия беше над него и ожесточено драскаше хълбоците му. Със стремително движение Бързия провря и четирите си лапи под корема на врага, отблъсна го нагоре и се извъртя настрани.

Стори му се, че и той ще полети към трясъка в страшния отвор, но напрегнатото му тяло остана на ръба. Писькът на Едноокия изпълни Дупката и заглъхна сред грохота на раздробяваната руда. Сега нямаше препятствия по пътя към свободата.

Лапите му трепереха от напрежение и тревога. Питаше се дали Горните не са разбрали какво е станало. Но трябваше да рискува. Нямаше друг изход. Ако планът не успееше, в най-добрия случай го очакваше живот на отшелник. Беше чувал за такива. Избягали от своите тунели, те цял живот се ровят из земята, бродят по изоставените разклонения, хранят се с корени и случайно уловени животинки, вечно треперят за кожата си и бягат от всеки шум. Доносниците често ги преследват, защото според слуховете за всеки уловен или убит беглец се полага нещо много хубаво. Сега Бързия се досещаше какво може да бъде възнаграждението — свобода.

Отново пропълзя към тясната дупка в гладката стена и пълна вътре лапата с гривната. Не стана нищо. Извади лапата си, след това пак я провря в отвора. Резултат нямаше.

Бяха ли разбрали Горните какво е станало в тунела? Мина му мисълта да бяга — но каква полза от това? Не искаше да живее като беглец. Предпочиташе Горните да го убият.

Странният, звънтящо — съскащ глас, който прозвуча в тунела, го накара да трепне.

— Ти кой?

— Мършавия — задавено изсъска той.

— Идва насам.

Бързия пропълзя към гласа. Очакваше да се опре в стената, но вместо това се озова в нов широк тунел. Отзад нещо изтрака. Когато се обърна, Бързия напипа гладка твърда преграда, която затваряше обратния път.

— Ти чака тук — каза гласът и замлъкна.

Чакането продължи много вереме. Бързия лежеше на твърдия под и мислеше за всички препятствия, които беше преодолял през последните часове — убийствените гърмежи, отровния газ, ослепителната светлина, тунела, където се раздробяваше рудата, срутването над Мършавия, борбата с Едноокия...

Отдалече долетя тихо бучене. Бързия се послуша. Това напомняше звука, издаван от онзи голям правоъгълен предмет, с който Горните дойдоха до разрушената колона. Значи те идваха! След малко щяха да го вземат и тогава...

Бученето се засилваше. Слаба светлина озари стените на тунела. Гладката преграда зад гърба му засия с матов блясък.

Няколко секунди по-късно светлината стана ярка, после непоносима. Бързия затвори очи и вече не виждаше нищо освен безмилостните лъчи, проникващи през клепачите му. Също както горе, на бетонната площадка, светлината удряше мозъка му като тежък, ръбест камък.

Бученето спря съвсем наблизко. Раздадоха се странни, гърлени гласове. Бързия различи и звука на стъпки, които идваха към него. Здрави лапи стиснаха тялото му, повдигнаха го и нахлузиха върху него нещо меко, навярно чувал. Светлината отслабна. Лапите отново повдигнаха Бързия и го хвърлиха нагоре, върху някаква твърда повърхност.

Нещо под него забуча и се разтресе. През плата на чувала проникна вятър. Бързия разбра, че се движи. Не знаеше накъде отива, но вярваше, че в края на пътуването ще открие приказния свят от сънищата.

Не откри нищо. Движението спря, някой хвана чувала и грубо го хвърли надолу. Бързия усети, че костите му изхрущяха от удара в пода. Изписка и веднага нещо го удари в хълбока. Повторно изписка и незабаво последва нов удар. Разбра, че трябва да мълчи.

Светлината се засили. Отново го вдигнаха, понесоха го нанякъде и след много време го захвърлиха. Настъпи кратко спокойствие, после подът изгромоля и ситно завибрира.

Бързия изгуби чувство за време. Това носене, хвърляне, удряне, придружено с шумове, светлина и разтърсване трая много дълго — може би едно или две работни времена. Измъчваха го глад и жажда. На

няколко пъти се опита да каже, че иска да яде, но в отговор получаваше само жестоки удари през чувала.

Последното, което помнеше от това безконечно пътуване, беше ново хвърляне, този път от по-голяма височина. Ударът бе толкова силен, че Бързия загуби съзнание.

Когато се свести, наоколо беше тъмно. Лежеше в тясно пространство, оградено с твърди стени. В единия ъгъл напипа голям съд с вода, неловко потопи муцуна в него и дълго лочи, задъхвайки се от жажда. Преглъщаше лакомо хладната течност и едва накрая усети, че тя има необикновен, почти противен вкус. Същия вкус имаше и кубът храна, поставен до водата, но Бързия не обърна особено внимание на това. Важното беше, че най-сетне се грижеха за него.

От пода безшумно се измъкнаха няколко гъвкави пипала, здраво омотаха тялото му и го притиснаха надолу толкова силно, че том едва можеше да диша. Свободна остана само едната му лапа. Без съмнение неизвестните повелители му даваха възможност да привлича към себе си храната.

Цялото пространство наоколо се изпълни с тънък, свистящ звук. Нещо свиреше пронизително, остро. Нотата ставаше все по-висока, разцепваше мрака, забиваше се в ушите на Бързия, звънко кънтеше в черепа му, сякаш вътре имаше само пустота. Още по-високо, още... До пределните граници на слуха... Но и след това звукът не изчезна, той продължаваше да разкъсва тялото на жертвата, превръщаше се във физическа болка.

Със замътен от страдание мозък, Бързия почти не разбра как две дебели игли се забиха в хълбоците му. Нещо протичаше по тях в неговото тяло, смесваше се с кръвта и бързо достигаше гърба, корема, вътрешностите, лапите, главата... Всяка клетка усещаше болезненото нахлуване. И веднага след това идваше още нещо, което снемаше страданието, притъпяваше всяко чувство и оставяше след себе си покой и оловна тежест. Последна това усети главата, сетне Бързия заспа.

След дългия безпамятен сън той се събуди гладен. Тялото му се обливаше в пот. В килията тежеше непоносимо горещ и застоял влажен въздух. Тялото му лежеше все така притиснато към пода, но едната му лапа си оставаше свободна. Напипа съда в ъгъла, привлече го към себе си и пи до дъно. Водата имаше нов вкус, не по-малко

противен от предишния. А когато ухапа храната, откри, че и нейният вкус е подобен.

Зад стената нещо туптеше глухо, като огромно живо сърце. В такт с този шум на отсрещната стена започна да светва и изгасва едно малко бяло кълбо. Отначало светлината беше слаба, но яркостта ѝ бързо нарастваше. Заслепен, Бързия изписка и се опита да обърне глава назад. Не можеше. Пипалата го държаха здраво. Туптенето разтърсваше пода, светлината се въртеше в затворените му очи. Нещо проникваше под черепа му и искаше да изтегли отвътре съзнанието, както стъблото се измъква заедно с растящите в пукнатината корени.

Бързия отвори челюсти и отчаяно зави в такт с мощното туптене.

Отново нещо потече по двете игли и проникна в кръвта му. Обхвана го вече познатото чувство на болка във всяка клетка. Подчинени на невидима вътрешна сила, лапите му се изтегляха напред, извиваха се, мъчеха се да откъснат ставите, за да станат подълги. Гърчове и спазми рътърсваха тялото му. Нечия всемогъща лапа стискаше вътрешностите му и ги повдигаше нагоре.

Изтощен от болка, Бързия потъна в несвяст.

Събуди се премръзнал от студ. Дори да не го стискаха гъвкавите пипала, едва ли би могъл да помръдне вкочаненото си тяло. Дълго лежа неподвижно, докато гладът го принуди да потърси храната в ъгъла. Втвърденият от студа куб нямаше никакъв вкус и напомняше ронеща се спечена глина. Веднага след като преглътна и последното парче, Бързия почувствува тежест в стомаха. Беше жаден. За да пие, трябваше да разчупи ледената корица, покрила повърхността на водата в съда.

Пи, машинално изтри с лапа муцуната си и смаяно изсумтя. Бързо прекара език по лапата си, докдето можеше да стигне, и разбра, че не греши. Козината му беше опадала почти напълно.

Нещо меко и топло, почти неосезаемо, се плъзна по голия му гръб. Студът беше вцепенил дори мозъка му и той бавно осъзна, че това е усещането за близостта на руда. Никога не беше срещал руда, която да въздействува толкова силно, но вече не се учудваше на нищо. Нека да бъде така. Да става каквото и да е, само да не идва болката.

Ала болката дойде. Тя отново потече по иглите и заедно с лъчението на рудата проникна до най-дълбоките къччета на неговия организъм. Тялото му пак се разтегляше и свиваше, по него пак

пробягваха тръпки, пак го разтърсваха спазми, докато спокойствието на дълбокия сън прекъсна мъчението.

Той броеше времето по събужданията, след които винаги беше гладен и лакомо поглъщаше странната на вкус храна. Беше дошъл седмият период на бодърствуване, когато изтезанието се прекрати. В камерата се установи приятна, топла и свежа атмосфера. Вкусът на храната и водата стана по-добър. Две широки пластини излязоха от стената и леко притиснаха главата му. Топли и хладни вълни се плъзгаха по неговото тяло. В ушите му се лееше поток от галещи звуци. От иглите в тялото му проникваше нещо, създаващо приятен покой. Съвсем слаба мигаща светлина му даваше възможност да различи вътрешността на своя затвор.

Мозъкът му се превръщаше в просторна зала, изпълнена с топъл въздух, също както пещерата, наречена Топлото място. Леки, галювни лапи пълзяха по пода на тая пещера, стигаха до стените и бавно натискаха навън, за да се разшири пустотата, да остане само мрак и топлина... пустота и топлина... мрак и топлина... Като груби, остри камъни в меката глина, спомените драскаха нежните лапи, пречеа им да вършат своята приятна работа. Не трябваше да има спомени. Те нарушаваха спокойствието, дразнеха, нараняваха...

Бързия се бореше. Не искаше да забравя. Спомените за тунелите, за работата, за смъртта на Гладния и за бягството не биваше да изчезнат. Трябваше да ги помни. Треперейки от напрежение, той се бореше с меките лапи, отблъскваше ги, но те отново се връщаха, за да разширят още повече топлатата, пуста пещера в главата му.

След безкрайно дълго време борбата свърши. Бързия беше победил. Сега той лежеше без сили на пода и смътно чувствуваше как празнотата в мозъка му бавно се свива, връщайки спомените по местата им.

Нов дълъг период на дълбок сън възвърна силите му. Събуждането дойде изведнъж и Бързия смаяно разбра, че пипалата вече не го притискат към пода. Иглите бяха изчезнали от хълбоците му. Бялото кълбо на стената светеше ярко. Невероятно — блясъкът не нараняваше очите му. Сега можеше без да мига да гледа право срещу светлината.

Едната стена на килията бавно се отмести и остави широк проход навън. Бързия се помъчи да пълзи. Не успя. Поразен забеляза,

че лапите му са станали голи, дълги и нежни, с някакъв непознат, белезникав цвят. Пръстите им също бяха удължени, а ноктите едва се различаваха.

С мъка се надигна на четири лапи и неловко закуцука навън.

Озова се в широка, ярко осветена зала. Изплашен, Бързия се сви край стената. Нещо беше станало. В главата му се блъскаха нови, неразбираеми мисли. Трябваше да се държи другояче. Как? Какво да направи? Къде да отиде? Какво да каже?

Без да разбира защо прави така, той се опря с предни лапи на стената. Бавно, мъчително започна да се изправя. Падна, изохка от болка и отново се върна към стената. Мускулите не искаха да се подчиняват, но трябваше да ги застави. Длъжен беше да се изправи на задни лапи.

Прав, притиснал лице към стената. Бързия дълго чака нова мисъл. И тя дойде. Сега трябваше да се обърне.

Завъртя се, превъзможвайки замайването от необикновената поза. Погледът му блуждаеше из залата. Отсрещната стена беше далече и на нея се облягаше едно странно същество. То беше голо, само по горната част на кръглата му глава и в долния край на корема му имаше черни косми. Дългите му долни лапи трепереха под тежестта на тялото. Горните лапи, също тънки и дълги, безсилно висяха надолу.

Истината избухна в главата на Бързия. Това същество... Това беше той!

Той беше човек.

2. СИНЯТА КУЛА

Времето течеше прекалено бавно. Господин главният чиновник нервно погледна към часовника. Тази проклетата вечер никога нямаше да свърши. Работата в това отделение отдавна му беше омръзнала. Особено ненавиждаше вечерите, когато минутите сякаш спираха и той трябваше да приема все нови и нови идиоти. С какво удоволствие би захвърлил всичко и би се прибрал в къщи! Там можеше да полегне, да подъвче ароматна дъвка — дори това беше забранено тук, — да пийне една-две чашки и да забрави болката в стомаха. Зеб-заб! Тая мръсна язва... Но не можеше да мръдне оттук нито минута преди края на работния ден, дори се налагаше да остава по-дълго. Доносниците само това и чакат — да прояви недостатъчно усърдие и да го обявят за враг на великия Аткиран. Ето, и тоя тук! Старае се, на всекиго се усмихва и спазва всички правила за чинопочитание. В нито едно изречение не пропуска думичката „господин“. Зеб-заб, какъв мръсник... А е само младши чиновник. Какъв ли ще стане след двадесет години, ако дотогава не иде в Центъра?

— Следващият, господин главен чиновник.

— Какво, какво? — стресна се главният.

— Казах, че идва следващият, господин главен чиновник. Какво има, зле ли ви е?

Главният чиновник разтърси глава и с пресилена бодрост се обърна към помощника си.

— Ние сме длъжни да бъдем здрави. Нашето тяло е само едно малко колелце в могъщата машина на великия Аткиран. Доведете престъпника.

Младшият чиновник бързо излезе от канцеларията и след малко се върна, водейки за ръка следващия затворник. Господин главният се облегна на неудобния стол и с досада огледа голото тяло на новодошлия. Виж го ти! Хубавец... Откъде ли се вземат такива? Ненормален тип. Дълъг, чак до тавана. Широки рамене, мощен гръден кош, правилно лице — типичен представител на нашата победоносна

армия. Само дето е толкова висок. За такъв ще трябва да се прави униформа по мярка. Ох, проклета язва! И този тип стърчи отпред като кол! Впрочем, какво чудно има в това? Памет няма, нищо няма, дори дрехи още не е получил. Само е минал през хипноинструктора, където са му внушили стандартната програма — език и правила за поведение.

— Заповядайте, господин главен чиновник, ето досието му.

Добре, досието оправя всичко. Важното е да има документ. Така... Осъден... Претърпял наказанието в уранов рудник номер четири... Сектор дванадесет... Много неприятен рудник, там имат висока смъртност. Подлежи на освобождение... Предишен клас... Какво? Как така?

Господин главният чиновник сърдито удари с юмрук по масата.

— Какво досие ми носите? Полудял ли сте, или съзнателно вредите? Вижте какво е написано тук. Предишен клас 34. Знаете ли таблицата за класовете? Клас 34 означава работник металург. Прилича ли ви на металург този тук?

Младшият чиновник се сви изплашено под възмутения поглед, втренчи се в корицата на досието, изтича към затворника и свали от крака му гривната.

— Няма грешка, господин главен чиновник. Ето, вижте, номерата съвпадат — едно-шест-четири-шест-девет. Същият е, господин главен чиновник. Сигурно са сбъркали при възстановяването. Нали знаете, това често се случва... Преди присъдата е бил едно, а след възстановяването излиза зеб-заб знае какво.

— Не ругайте в пределите на държавно учреждение — сурово произнесе главният. — И не забравяйте, че при нас не може да има грешка. Ред и дисциплина — това е главното тук. Ние служим на държавата! Щом документът казва, че този тип е от клас 34, значи това наистина е така. Или вие предпочитате анархията?

— Разбира се, вие сте прав, господин главен чиновник. Сега ще запиша в регистъра. Освободен затворник номер едно-шест-четири-шест-девет от клас 34. Да повикам ли патрул да го откара до неговия сектор?

Главният нервно махна с ръка. Никак не му се искаше да се разправя с излишни церемонии. Протокол за извикване на патрул, после чакане да се завърнат с известието, че са доставили затворника на място...

— Сам ще се оправи. Отведете го в склада, дайте му дрехи и го изритайте навън. После се връщайте да приключваме работата. В края на краищата и почивката влиза в рамките на нашите граждански задължения. Ние сме длъжни да възстановяваме силите си за новия работен ден.

Когато вратата се затвори, от двете ѝ страни прозвучаха облекчени въздишки. Главният чиновник предвкушаваше наслаждението от първата чашка. Неговият помощник водеше по тесния коридор освободения затворник и радостно мислеше как след малко ще напише чудесен донос за недостойното поведение на началника си. Небрежност, липса на бдителност, обиди срещу службата за възстановяване... И за много по-малко са пращали хората в Центъра за лоялност.

Завеждащият склада усърдно се разтича, намери два комплекта от най-големите работни дрехи и се зае да помага на господин младшия чиновник. От лицето му се излъчваше старателност, примесена със солидна доза чиновничество. Кой знае дали и той не пишеше доноси през свободното си време. В бързината несъразмерно дългите му ръце се подмятаха на всички страни и дори закачиха господин младшия чиновник, който не пропусна удоволствието здравата да го наругае.

С много труд нахлузиха единия комплект дрехи върху мощното тяло на освободения, склададжията сви другия на вързоп и забърза покрай тях към изхода. За малко спряха в последната канцелария, за да вземат справка за самоличност и заплатата на затворника — тоест, малката сума, останала след преминаването по етапен ред през дълга верига от гладни и крадливи чиновници. Младшият моментално прибра половината, подхвърли една банкнота на завеждащия склада и натъпка останалото в джоба на замаяния гигант. На прага чиновникът спря, зае важна поза и с присъщата на всички младши чиновци велеречивост???, заговори:

— В този тържествен миг вие излизате на свобода. Миналото ви е изтрито завинаги. Знайте, че това е едно от най-големите благодеяния, защото така няма да ви измъчват терзанията на съвестта за гнусните престъпления, извършени срещу нашата велика държава. Вървете и се постарайте с прилежен труд да изкупите миналите си грехове. Само по този път ще можете да се превърнете от жалка

личност в достоен гражданин на най-щастливото общество, което някога е съществувало. Сега трябва да отидете в сектор 34. Запомнете добре. Там е вашето място, защото вие сте металург. Страната има нужда от металурзи, които да изработват оръжие за защита на свещените ни граници от мръсните попълзновения на зебарците. Сбогом и нека никога вече не се срещаме тук.

Той отвори вратата и с един ритник отпрати затворника навън.

Номер едно-шест-четири-шест-девет спря на стъпалата и се огледа. Пред него, прихлупена от нощния мрак, лежеше дълга тясна уличка. От двете ѝ страни се издигаха порутени къщи с отдавна олющена мазилка, която заедно с хоросана лежеше на купчинки покрай стените. Няколко мъждиви лампи, поставени върху високи стълбове, едва осветяваха тази гледка. Тежка сиворъждива мъгла се търкаляше на вълма по улицата и ту се разреждаше, ту се сгъстяваше. По ъглите стояха очукани ламаринени кофи за смет, почти затрупани от купища отпадъци. Прозорците по грохналите от старост фасади бяха изпочупени и поправени с дъски или картон. През някои от тях се процеждаше светлина. Студеният вятър подмяташе по калната улица смачкана, мръсна хартия.

Затворникът потръпна от хлад, прихвана по-здраво под мишница пакета с дрехи и тръгна надолу по стъпалата. Слезе на тротоара и се огледа. Не знаеше накъде да върви. Сектор 34... Това не му говореше нищо.

И изведнъж той разбра, че за първи път мисли свободно. Новите понятия не му пречеха, не го изненадваха. За всички тях имаше неща на устата... Не! Вече не неща на устата, а думи. Думи и мисли.

Обхвана го непознат досега възторг. Той размаха ръце и бързо закрочи напред сред влажната мъгла, в която стъпките му глухо отекваха от грапавите стени. Погледът му се прехвърляше от предмет на предмет и той упоено произнасяше сам на себе си:

— Улица! Улица, улица, улица... Къща... Лампа... Прозорец... Аз вървя... Дишам... Аз мога да говоря... Аз съм...

И в миг упоението от свободата на словото изчезна. Кой беше той? Работник металург? Така бяха казали в тясната, задушна канцелария, но това не можеше да бъде истина. Отново му се стори, че броди по тъмните тунели и опипом търси пътя към щастието. Защото тази улица не беше свободата. Тя беше само част от, пътя към

щастиято. Много малка част... И той отново не знаеше почти нищо. Главата му приличаше на клетка, разделена на части с плътни прегради помежду им. Сега една от тези прегради беше паднала, но истинското му „аз“ си оставаше скрито и той не беше нищо друго, освен номер едно-шест-четири-шест-девет, бивш затворник, по прякор Бързия. Дори номерът не беше негов, а принадлежеше на друг затворник, загинал под земята някъде далече оттук. Ала въпреки всичко, той имаше нещо. Имаше спомените за своята работа в тунелите. Беше победил непознатата сила, която искаше да му ги отнеме и да го остави безпомощен като малко дете сред непознатия и жесток свят.

Точно така! Жесток... Този свят беше жесток. А някъде другаде — но къде? — имаше свят на истинска свобода, свят, в който се намираще неговата истинска личност. Там щеше да намери щастливите картини, които сънуваше в тунелите под въздействието на горчивото нещо.

Отново спря и се огледа. Улицата беше все така пуста. Мъглата носеше със себе си тежката застояла миризма на гнило и плесен. От един прозорец долиташе гневен мъжки глас, примесен с женски писъци и пресеклив детски плач. Пред краката на затворника пробяга едър, охранен плъх, спря, огледа го, раздвижи мустаци и се пъкна в някаква дупка на близката стена.

До слуха му долетяха едва доловими стъпки. Бързия се вгледа напред и в неясната светлина на уличните лампи различи размазан от мъглата нисък, прегърбен силует. Може би този човек знаеше къде се намира сектор 34.

Под един от фенерите човекът спря, наведе се и започна да оглежда съдържанието на парцаливата торба, която носеше праметната през рамо. Сега беше по-близо и Бързия можа да го огледа добре. Странна, смешна фигура, покрита с окъсани и мръсни работни дрехи. Имаше непропорционално къси крака, върху които се крепеше масивен торс с широк гръден кош и извит, сякаш пречупен гръбнак. Ако отпуснеше дългите ги мускулести ръце, те биха стигнали до земята. Върху мощните плещи, почти без шия, се крепеше малка глава с грубо, затъпяло лице и ниско чело. Разрошени и мазни, твърдите остри косми върху нея стърчаха във всички посоки.

Бързия излезе от сянката и тръгна към него. Джуджето надигна глава, машинално оправи презрамката на торбата и се втренчи в идващия. Без да знае как да го заговори, Бързия се усмихна широко и се опита да направи приятелски жест с ръка.

Ефектът от този жест беше съвсем неочакван. Човекът трепна като ударен, нададе отчаян вик, който заглъхна надалече, огледа се и хукна назад. Пляскащите му стъпки изчезнаха зад близкия ъгъл и едва сега затворникът осъзна, че този човек беше бос.

Зад гърба му върху фасадата на една от къщите някакъв странен продълговат предмет се раздвижи и се насочи към него. Той не забеляза това.

На вратата се почука. Господин съветникът Бурдан внимателно остави чашата с ароматно урбайско вино под бюрото, зае величествена поза и високо произнесе:

— Влез!

Изад вратата като сянка се плъзна секретарят Кар с неизменното си черно облекло. Този път не носеше никаква папка и съветникът сърдито сви юмрук, готов да го наругае. За щастие, предпазливостта надделя и той с вид на загрижен правителствен човек запита:

— Какво има, драги Кар? Дай каквото носиш и да го решим побързо, защото времето не чака. Трябва да помислим и за почивката, нали така? Да се явим за новия работен ден уморени, ще бъде държавно престъпление.

— Боя се, че може би ви безпокоя напразно — лукаво каза Кар.

Това беше сигурен признак, че хитрецът е попаднал на нещо извънредно интересно. Бурдан крадешком хвърли поглед към кристалната чаша под бюрото, въздъхна и кимна.

— Нищо, казвайте, господин секретар. В нашата работа няма големи и малки дела, щом могат да бъдат от полза за държавата.

— Както ви е известно, аз ръководя малка мрежа от осведомители...

„Малка! — сърдито помисли господин съветникът. — На тебе, драги, може да ти завиди дори Центърът за лоялност. Подкупи всичките ми доносници, събра и свои... Нищо, ще те пратя някой ден под съд и ще ти ги взема. Само да не ме изпревариш!“

— Току-що получих едно интересно съобщение — продължаваше Кар. — В Центъра за възстановяване номер седем са освободили един затворник. Идва от уранов рудник номер четири...

— Сектор? — дрезгаво запита Бурдан.

— Е, секторът е дванадесет — извинително каза секретарят. — Но с този затворник нещо не е в ред. Мислех, че ще ви бъде интересно да го видите.

— Къде е сега?

— На една от улиците около Центъра за възстановяване, господин съветник. Да включа ли камерите?

— Включвай ги — нервно махна с ръка Бурдан.

Кар се приближи към една от стените, отмести декоративното пано, изобразяващо разгрома на зебарската армия при река Кибилай и откри големия екран. Няколко секунди оглежда стотиците ключове и бутони, после натисна някакво лостче и екранът светна. Върху него се появи пуста улица, изпълнена с мъгла и смет. Наоколо не се виждаше никой. Кар отново се наведе над пулта. Нещо щракна, камерата се завъртя и спря върху високата фигура, която бавно крачеше по улицата.

Очите на господин съветника леко се разшириха. Той опря длани в бюрото и се надигна.

— Кар, дай го в по-едър план и отпред.

Секретарят веднага включи следващата камера, прикрепена на друга стена, петдесетина метра по-напред. Лицето на самотния човек изпълни екрана и Бурдан шумно си пое въздух.

— Прилича... Ти какво ще кажеш, Кар?

Секретарят вдигна рамене с изражение на пълна наивност.

— Аз... аз не знам за какво говорите, господин съветник. На кого трябва да прилича този тип?

Бурдан също вдигна рамене и уморено се отпусна в креслото.

„Знаеш, негоднико! — помисли той. — Всичко знаеш. Иначе щеше ли да ми разказваш и за нападението, и за доноса от Центъра за възстановяване? Искат те сам да свършиш всичко, но те е страх да не науча. Затова ми съобщаваш.“

Но както винаги, той остави мислите за себе си. Стана, извади от стенното барче наченатата бутилка урбайско вино и две чаши, напълни ги и кимна на секретаря.

— Седни, Кар. Опитай, по-хубаво вино сигурно не си пил.

— Аз никога не пия на служба, господин съветник.

Бурдан погледна към часовника и ласкаво потупа секретаря по рамото.

— Работното ни време отдавна свърши, моето момче. Сега ние се лишаваме от почивка, за да изпълним дълга си. Мисля, че в такива случаи заслужаваме малко поощрение. А що се отнася до онзи там... И аз не знам на кого ми прилича. Във всеки случай, изглежда ми подозрителен. Заслужаваш благодарност за своята бдителност. Още утре ще издам заповед за похвала.

Устните на секретаря за миг се свиха в недоволна гримаса. Господин съветникът забеляза това и се усмихна. В чиновническите среди заповедта за похвала беше любезен начин да забиеш някому нож в гърба. От нея нямаше никаква полза, тя не можеше да защити дори от най-малкия донос. За сметка на това разпалваше страстите, и колегите на похваления започваха още по-усърдно да ровят почвата под краката му.

Човекът на екрана вървеше по мрачната улица, следен от камерите, които се сменяха една след друга.

Улицата продължаваше все така мръсна и мъглива. Жълтеникавата светлина на редките фенери хвърляше по стените причудливо изкривената сянка на самотния минувач. На няколко пъти той спираше на ъглите и се оглеждаше. Но пресечките бяха тесни, тъмни и още по-смрадливи от тази улица. Трябваше да продължава по нея. Може би накрая щеше да стигне до някое по-ожививено място.

Под почернелия свод на стар портал се раздвижиха неясни тъмни силуети. Бързия тръгна към тях. Мъглата оредя и в полумрака той различи три човешки фигури, още няколко крачки и вече можеше да ги разгледа по-добре. Това бяха жени, омотани в широки, дълги до земята наметки. Лицата, покрити с дебел слой от бяло мазило, не даваха възможност да се познаят годините им.

Минувачът привлече тяхното внимание. Те бързо се мушкаха с лакти и се загледаха в него. Това, че не се уплашиха, го зарадва. Този път може би щеше да узнае как да стигне до сектор 34. Приветливата усмивка от само себе си се появи на устните му. Той весело кимна и се

готвеше да зададе въпроса, когато едната от жените втренчено го огледа от главата до петите и тихо произнесе:

— Ссссссссс.

Този звук сякаш се плесна в лицето му като нещо лепкаво. Бързия спря и несигурно се вгледа в неподвижната бяла маска на жената. Какво значеше това? Защо съскането звучеше така безсрамно? Да! Да, това е! От знанията, които му бяха внушени, преди да попадне в канцеларията, изплува нужното сведение. Звуците „С“ и „В“ са неприлични. Употребяват се само в ругатни. А когато е наложително да се използват, заменят се с „Б“ и „З“. Но нима тази жена знаеше по-малко от него, бившият затворник?

Тя се обърна към другите две и се разсмя с хриплив, невесел смях.

— Не разбира! Ох, ще ме умори! Какъв е як, а пък не разбира...

После стана нещо грозно, нещо невероятно грозно. Тя повдигна ръце към шията си, хвана двата края на наметката и ги дръпна встрани. Все още неразбиращ, Бързия погледна белеещото се в тъмнината голо тяло, отпуснато и застаряло, несъзнателно вдигна ръка и захвапа пръста си. Прилошаваше му. Без да каже нито дума, забравил за въпроса си, той се обърна и побягна с всички сили. Зад гърба му кънтеше злобно кикотене.

Спря се едва когато остана без дъх. Кръвта тъпо удряше в слепоочията му. Лицето му пламтеше от срам и обида. Какъв беше този свят? Имаше ли тук място за него?

Улицата постепенно се разширяваше. Наблизо отново прозвучаха стъпки и Бързия се огледа. Този път трябваше да бъде по-предпазлив.

От една пресечка изпъзля грамаден, тежък сандък от жълти нерендосани дъски. Като се вгледа по-внимателно, Бързия забеляза под него някаква топка от мускули, която се поклащаше върху криви и масивни като пънчета крака. Извити нагоре, дългите ръце обхващаха сандъка. Превит под непосилния товар, човекът пъхтеше и гледаше под краката си. Той не забеляза Бързия, не чу повикването и се скри заедно със сандъка в един тъмен, широк вход.

Започна да става по-светло. Мъглата се разреждаше. В тази част на улицата фенерите стояха по-близо един до друг и светеха малко по-ярко. Но фасадите бяха все така олющени и все такива вонящи купчини отпадъци лежах по тротоарите.

Някакъв странен, мощен звук привлече вниманието на затворника. Той се ослуша. Някъде напред имаше... Какво? Река? Голяма машина? Или... Или тълпа от хора!

Забърза напред, зави зад един ъгъл и спря. Право пред него, съвсем наблизо се откриваше широк площад, изпълнен с народ. Хората се блъскаха, промушваха се, стремяха се към центъра на площада, където, застанал върху висока трибуна, някакъв човек размахваше ръце, удряше се в гърдите и крещеше нещо неразбрано.

Тези хора поразиха Бързия. Пред него гъмжеше невероятна тълпа, излязла сякаш от кошмарния сън на безумец. Всички бяха облечени в различни костюми — нови, изтъркани, закърпени, сиви, зелени, оранжеви, лилави, червени, карирани, раирани... Убити или ярки, тук се смесваха всички цветове. Но не това беше поразяващото. Хората! Какво беше станало с тези хора? Както дрехите им, така и те самите се различаваха безкрайно един от друг. Това бяха изкривени, грозни, трагични карикатури на човеци. Телата им — ту ниски, ту високи, ту топчести, ту тънки като пръчки, се преплитаха в тази тълпа. Често страшните деформации така обезобразяваха фигурите, че в тях едва можеше да се познае принадлежност към човешкия род.

Бързия безсилно отпусна ръце. Почти под краката му, с надежда да види нещо над главите на тълпата, подскачаше същество с ръст на дете. Хилавото му тяло не достигаше и метър височина, но грубата, бодлива четина по бузите му издаваше, че това е възрастен мъж. Малко по-настрани над главите на множеството като върлина се поклащаше една изтеглена фигура с тесни рамене и смешно къси ръце, които не достигаха и до кръста на човека. Другаде... Не! Невъзможно! Бързия затвори очи, разтърси глава и отново погледна. Не сънуваше. Сред тълпата си пробиваше път масивен човек с четири ръце, по които като топки се издуваха твърди мускули. И никой не се смайваше от това.

Навсякъде човешкият образ беше изкривен през призмата на някакво зло вълшебство и всеки човек носеше своето уродство, без да го усеща. Мъж, застинал с пречупен напред гръбнак и вдигнати нагоре ръце, сякаш крепи невидим тежък товар... Дребно топчесто тяло, прикрепено върху дълги като кокили крака... Гърбици... Хипертрофирани мускули по ръцете и краката... Малки като яйца глави... Длани с дълги и гъвкави като крака на паяк пръсти... Длани само с по два пръста, яки като клещи... Длани изобщо без пръсти,

превърнати в тежки като чукове юмруци... Огромни, полуизхвъркнали от орбитите очи с широки зеници... Тесни като цепки очи... Невъзможно беше да обхване с поглед всичко. Невъзможно... Невъзможно...

Площадът пред очите му се залюля. Дъхът му секна. Бързия прехапа устни и болката му помогна да се опомни. За да се съвземе напълно, той откъсна поглед от уродливите създания около себе си и се вгледа в трибуната. Сега на нея стоеше един що-годе нормален човек, поне така изглеждаше отдалече. Той скубеше с ръце косите си и пронизително крещеше:

— Разкайвам се! Тук, пред всички вас се разкайвам! Аз съм недостоен да живея в това щастливо общество! Искам да разкрия злодейските помисли, които подло таях в себе си. Хора, аз съм низш чиновник. Завиждах на висшите чиновници, без да разбирам, че съм некадърен и че за мене е висша чест изобщо да попадна в редиците на чиновниците. Не разбирах това и разпалвах в сърцето си престъпно недоволство срещу благословения ред в нашия велик Аткиран. Слушайте ме и се поучете от моя позор! Аз, злодеят, си мислех, че ако зебарската армия нахлуе в страната, може би положението ни ще стане по-добро. О, какво падение! Когато научих за предателството на бившия съветник Ирзат, в душата си аз бях с него. Но сега осъзнах в каква гнусна бездна съм пропаднал. Разкайвам се за всичко! Не искам прошка, защото за такова престъпление прошка не може да има. Нека всички ме отминат с презрение! Сега аз изповядах злостните си мисли и с радост се отдавам в ръцете на правосъдието, за да получа заслуженото безмилостно наказание.

След тези думи чиновникът още веднъж се вкопчи в оредялата си коса, разрида се шумно и слезе от трибуната. Въпреки желанието му за наказание, не го спряха и никой не му попречи да се слее с тълпата. На неговото място върху грубо скования дъсчен подиум застана следващият грешник. Този път беше същество с хлътнали гърди, тънки, слаби ръце и яки, дебели крака. На всяко изречение то подскачаше по възвишението като голяма гумена топка и парцаливите му дрехи се развяваха около хилавото тяло.

— Аз, аз съм най-виновен! Аз разпространявах зловни слухове! Аз недоволствувах от работата си! Аз търсех престъпни наслаждения извън границите на позволеното...

Прекъснаха го преди да стигне до същността на престъпните си наслаждения. Върху трибуната ловко се изкатериха двама стройни мъже, облечени в плътно прилепващи по телата им черни костюми. Черни качулки скриваха лицата им и само блестящите сиви очи безстрастно се взираха в тълпата през кръглите отвори на плата. Разкайващият се продължаваше да крещи със сипкав глас. Хората в черно мълчаливо застанаха от двете му страни, хванаха го за лактите и го смъкнаха от трибуната.

— Тоя прекали — прошепна някой зад гърба на Бързия. — Вече четвърта вечер поред идва да се разкайва. Много ясно, че зад толкова усърдни изповеди трябва да се крие нещо сериозно.

— Ох, какво да се прави — жално отвърна друг с напрегнат шепот. — Ако не се разкайваш, ще те заподозрат, че криеш вражески мисли. Ако пък прекалиш с изповедите, пак ще те заподозрат, че криеш нещо и затова лицемериш.

— Прави като мене — посъветва първият шепот. — Едно публично разкаяние на всеки дванадесет дни и всичко е наред. Грехове ще имаш достатъчно, а ако нямаш, ще си измислиш. Все е по-добре, отколкото...

Бързия се обърна и шепотът секна. Уродливите създания зад него жадно се вглеждаха в опустелия подиум. Кой беше шепнал? Може би този, с масивната челюст и клепналите месести уши? Или другият, със странно плосък, плешив череп? Или...

Тълпата замърмори, олюля се, започна да се вълнува. Блъскаха се от всички страни. Натискаха с лакти, с гърди, с крака. Над площада се носеше тежкия, въздишащ тътен на събраното множество. Предните се дърпаха от средата на откритото пространство, отзад се промушваха, някой пронизително крещеше под краката на народа. Центърът на площада се изпълваше с черни униформи. Към тях постепенно се образуваше широк проход, също обрамчен с черно. Остър писък процепи бръмченето на хиляди шушнещи гласове:

— Зебарааааа!

И веднага гласовете се надигнаха, ревноха, загърмяха:

— Зебара! Зебара! Зе-ба-ра! Зе-ба-ра! Зе-ба-ра!

После правилата за приличие изчезнаха. В общия рев нахлу истинското име на вражеската държава. С яростна омраза хиляди гърла изплюваха срамните звуци:

— Се-ва-ра! Се-ва-ра! Се-ва-ра!

Наоколо се размахваха юмруци. Деформираните тела тежко тропаха по паважа. Телата се гърчеха, изпаднали в заразната масова истерия.

— Се-ва-ра! Се-ва-ра! Се-ва-ра!

Над трибуната се издигаха някакви странни дървени приспособления. Вертикални греди с прикрепени към тях по-къси хоризонтални трупи, от които висяха дебели въжета с примка на края. Това навярно беше символ, част от церемонията. Бързия се загледа в тях, опитвайки се да разбере предназначението им. Така пропусна момента, когато тежкият камион се появи на площада.

Тълпата ахна, зарева още по-силно и се устреми към тесния проход, по който бавно се движеше камионът. Стражите с черни качулки раздаваха удари наляво и надясно, натискаха с пълна сила назад, за да сдържат напора на обезумелите, потни тела.

Без сам да знае как, Бързия се озова до тъмната жива бариера. Камионът беше съвсем наблизо. Над дъските на каросерията ужасено надничаха посивели от страх черни лица. Той се вгледа в тях и изведнъж му се стори, че наоколо няма въздух, че гърдите му са изпразнени. Въздъхна с хлипане и протегна ръце напред. Едно от лицата беше толкова познато! До болка познато от някакъв стар спомен. Спонтанен вик излетя от гърлото му.

— Антеро!

Това беше всичко. Лицето не се обърна. Спазматично свито, с отпусната долна челюст, то гледаше към тресящите се от омраза юмруци. Вече не беше познато. Вече нямаше нищо общо с лицето от спомена, освен може би тези дебели устни. И споменът изчезна, оставяйки след себе си само чудното име на някакъв друг, близък човек. Антеро!

Камионът стигна до трибуната. Стражите изблъскаха черните хора навън и ги заставиха да се покатерят по тесните дъсчени стъпала. Под висящите въжета вече бяха поставени сандъци — осем на брой, точно толкова, колкото бяха и пленниците. С тъпо покорство жертвите стъпиха върху тях и оставиха да омотаят примките около шиите им. Стражите отстъпиха, сетне един от тях махна с ръка и те едновременно ритнаха сандъците. В един безкрайно дълъг миг черните тела останаха без опора, но веднага след това полетяха надолу. Въжетата рязко ги

дръпнаха. Телата се разтърсиха, гърчиха се няколко секунди и едно по едно увиснаха неподвижно.

— Се-ва-ра! Се-ва-ра! Се-ва-ра! — продължаваше да скандира тълпата.

Но магията на масовата омраза вече свършваше. Гласовете утихнаха и деформираните лица замаяно се оглеждаха наоколо, сякаш искаха да разберат дали това не е било сън. Единствено Бързия стоеше неподвижен и безсмислено гледаше към увисналите трупове. Сред тях беше и онзи, който приличаше на Антеро, но не беше Антеро.

Не можеше да проумее тази смърт. Как? Защо? Кой има право да се разпорежда с чуждия живот?

Една тежка ръка здраво стисна рамото му. Обърна се и през кръглите отвори в черната качулка видя две хладни сиви очи, които втренчено го оглеждаха. Гласът на стражника долетя изпод тъмния плат приглушен и далечен:

— Ти извика преди малко, когато видя пленниците. Познаваш ли някого от тях?

— Не — объркано каза Бързия. — Припознах се. Мислех, че познавам един от тях, но сгреших.

— Аха! Припознал си се. Значи все пак познаваш някакъв сева... Пфу! Искях да кажа зебарец. Тръгвай след мене, без да се съпротивляваш.

— Къде отиваме?

Стражникът се засмя, развеселен от въпроса.

— В Центъра за лоялност, разбира се. Няма да си губя времето с тебе. Там ще разкажеш всичко.

Двамата бавно си пробиваха път през разотиващата се тълпа. Разблъсквайки навалицата около себе си, Бързия се мъчеше да извлече от натъпканите в мозъка нови понятия значението на тези думи. Център за лоялност... Място, от което никой не се завръща. Там попадат държавните престъпници. Какво ги чака? Смърт? Или затвор? Превръщане в животни, които дълбаят тунели под земята? Не! Не биваше да допусне това!

Навалицата оредяваше. Арестуваният и неговият пазач стигнаха до околните къщи, минаха покрай стените, откриха един широк вход и застанаха под него, за да изчакат, докато хората се разпръснат. През мяркащите се тела Бързия забеляза две черни фигури, които идваха

към тях. Трябваше да бяга сега. Ако дойдеха още двама пазачи, нямаше да успее.

Ръката му се разгъна като пружина. Замахът ѝ помете човека в черно. Удареният изохка, отлетя на няколко метра, блъсна се в стената и се свлече в ръждивоблестяща кална локва. Другите двама закрепяха и разблъсквайки народа се втурнаха към вратата.

Захвърлил пакета с дрехи, Бързия тичаше по широк мрачен коридор. Препъна се в стръмни стъпала, стана, изкачи ги тичешком и отново побягна. Зад гърба му кънтяха крясъци. Коридорът се разшири, превърна се в голям двор, едва осветен от слабите отблясъци над далечните покриви. Някакъв метален предмет се катурна и задрънча по камъните. Бързия спря за момент и се огледа. Наоколо имаше само стени. Избра най-ниската, дотича до нея и скочи нагоре. Пръстите му се вкопчиха в грапавата повърхност. Мускулите на ръцете му продължиха тласъка на отскока и преметнаха тялото отвъд стената. Земята тежко блъсна краката му, но Бързия запази равновесие. Видя отсреща нов коридор и се понесе по него.

Излезе на широка улица, изпълнена с народ. Тук вече не можеше да бяга. Трябваше да намери убежище, преди да са пристигнали хората в черно. Погледът му трескаво се мятеше по улицата. Видя, че в един вход влизат хора и доколкото му позволяваше блъсканицата, се устреми натам.

Пред самия вход го спря дребен човек с изтъркани червени дрехи. Бързия се обърна към него, готов да замахне, но онзи само протегна ръка.

— Билетът. Дай си билета.

Нямаше билет. Изобщо не знаеше какво е това. Смутено затършува из джобовете си, измъкна някаква плътна сива хартийка и я протегна към дребосъка. Въпреки очакванията му, това свърши работа. Кривата ръка сграбчи хартийката и джуджето се дръпна. Заедно с още няколко души Бързия слезе по мръсни каменни стъпала и се озова в широк, тъмен салон. Върху едната стена се лепеше плоско изображение и в неговата слаба светлина едва се различаваха дълги редици от насядали хора. Бързия се облегна до една стена и загледа изображението.

Играта на мътен сноп лъчи, идващи някъде отзад, обрисуваше върху екрана непознат пустинен пейзаж. Сред пясък и купища огромни

скали бягаха почти голи черни хора, други оставаха на място. Скрити зад камъните, те насочваха напред продълговати метални тръби, снабдени с удобни ръкохватки. Трясъкът, който издаваха тези предмети, напомни на Бързия за нападението в тунела. Сега той знаеше със сигурност, че това е оръжие.

От небето стремително се спускаха огромни машини, над които като трептящи прозрачни дискове се въртяха широки перки. Щом докосваха земята, вратите им се отваряха и от металическите им утробы започваха да се сипят войници в сини униформи, здраво стиснали тежкото си оръжие.

Престрелката свърши бързо. Силите бяха прекалено неравни. Един след друг защитниците на скалите падаха върху пясъка и кръвта им попиваше на големи червени петна. Последните двама захвърлиха оръжието, разпериха ръце и хленчейки на непознат език, излязоха иззад камъните.

Нападателят не стреляха по тях. Те тичаха да догонят избягалите. Около пленниците останаха само десетина войници. Треперейки от страх, двамата черни се оглеждаха и виждаха само вкаменени от злоба лица. Единият от нападателите замахна, друг го последва и след секунда двамата заловени се подмятаха в синия пръстен на униформите. Дори не им идваше на ум да се съпротивляват. Превити напред, те се олюляваха и само се мъчеха да закрият с длани лицата си от тежките удари. От устните им течеше кръв.

Няколко минути бяха достатъчни. Изгубили сили, пленниците лежаха на пясъка. Войниците ги ритяха, скачаха върху гърдите им с цялата си тежест. Когато и тази забава им омръзна, извадиха ножовете.

Облегнат до стената, Бързия гледаше екрана. Като че ли някой бе натиснал скрит бутон в главата му и бе изключил съзнанието. Това, което виждаше, лежеше извън границите на възможното. Нито човекът, нито животното са способни на такава жестокост. И все пак изображението беше реално.

Сред скалите останаха да лежат два обезобразени кървави трупа, а войниците отминаха напред. Изображението ги последва и на екрана се появи самият ад.

Задъхан, изпотен, разтреперан, Бързия едва възприемаше ужасяващите картини. Долина. Малко езеро. Наоколо — пламтящи колиби. Стотици черни трупове. Живите се мятат сред пожарището.

Войниците стрелят по тях. Хвърлен от силни ръце, безпомощен старец лети към пламъците...

Вече от много минути Бързия не чуваше нищо, сякаш ушите му бяха запушени. Внезапно тишината изчезна и в главата му нахлуха шумовете на залата. От екрана ехтяха смесени викове на ужас и на войнствена ярост. Но най-страшното... Най-страшното беше публиката.

Публиката се смееше!

Стиснал главата си с две ръце, Бързия побягна. Изтича по тесния проход край столовете, блъсна се в стената, отскочи, омота се в дебелия завеса и накрая попадна в коридора. Без да си поеме дъх, излетя нагоре по стъпалата. Тълпата на улицата беше изчезнала и никой не му попречи да тича безцелно по улиците.

Господин съветникът отново напълни чашите и седна зад бюрото. Беглецът на екрана беше спрял край един уличен фенер и се държеше за него. Наоколо нямаше никого.

— Да... — замислено проточи Бурдан. — Поведението на този тип е съвсем ненормално. Забеляза ли как избяга от проститутките? И как се държа в киното... А това е един от най-добрите филми за последните пет години. „Дивата пустиня“... Ако не греша, той получи три специални награди.

— А забелязахте ли какво правеше на площада? — запита Кар. — Не се включи във всеобщото негодувание против враговете. Освен това името, което произнесе... И накрая избяга от братята по лоялност. Да наредя ли да го арестуват?

Бурдан небрежно махна с ръка.

— Почакай още малко. Той отива точно накъдето трябва. Знаеш ли къде излиза тази улица?

— Наблизо има площад, господин съветник. Площадът със Синята кула...

— Точно така, моето момче. Площадът със Синята кула.

— Но какво общо има това?

— Ще видиш, скъпи Кар. Само че приеми от мене един съвет. През последно време прекалено много се интересуваши от държавните

тайни. Не възразявай! Казвам ти да не се заемаш със Синята кула. Това може да ти струва скъпо. Сега мълчи и гледай.

Двамата едновременно надигнаха кристалните чаши и се вторачиха в екрана.

Улицата свърши и Бързия отново излезе на площад. Наблизо не се виждаше никой. Нощната тишина тежеше над широкото пусто пространство. Все същите олющени къщи с изгаснали прозорци обграждаха площада. Редките лампи не можеха да разпръснат мрака и по паважа лежаха дълги черни сенки.

Отново в паметта на Бързия се върна нареждането на младшия чиновник. Трябваше да търси своя сектор. Но кого да запита сред този пуст, заспал град?

Огледа се. Къщи, къщи, къщи... Ниски, с хлътнали покриви, с изпочупени прозорци. В единия край на площада високо над тях се издигаше...

В главата му всичко се завъртя. Пробягаха хиляди спомени, от които не можеше да извлече нищо, толкова бързо преминаваха през ума му и се сливаха с мрака на забравата. Напрегнат до болка, Бързия се опита да задържи поне един от тях, застена от безплодната мъка и пак погледна към смътно познатата грамада.

Високата синкава кула забиваше острия си връх в мъгливото нощно небе. Основата ѝ не стигаше до земята, а се крепеше върху четири масивни колони. Като предмет, пренесен по вълшебство от друг, непознат свят, тя предизвикателно подтискаше с огромната си висота всичко наоколо. Никой не знаеше какво представлява. Дори Бързия нямаше нищо друго, освен полуизтритото усещане, че тази кула е извънредно важна, че в нея е спасението.

Паметта му беше унищожена, но задействува някакъв автоматизъм. Без да осъзнава постъпките си, Бързия затича към могъщите опорни колони. Сянката на кулата го погълна. Още миг и той се озова до колоните, докосна една от тях, усети под дланите си прохладата на гладка метална повърхност.

Нататък тялото му вършеше всичко само, без да се допитва до черния провал в мозъка. Пръстите му се стегнаха около невидими в тъмнината скоби. Увиснало край колоната, мускулестото му тяло започна да се изкачва нагоре. Основата на кулата се приближаваше.

Скобите свършиха и Бързия стъпи на тясна металическа площадка. Сега трябваше да направи още нещо. Без да знае какво точно търси, опипа бронираната стена. Докосна малко капаче, отмести го и натисна скрития вътре бутон.

Стената пред него се разцепи. През тесния отвор бликна сноп ярка светлина. Все по-широко и по-широко се разтваряше вратата към тайната. Когато отворът стана достатъчно голям, за да премине през него човешко тяло, Бързия прекрачи прага. Вратата зад гърба му плавно се затвори.

Намираще се в тясно, херметически затворено помещение с метални стени. Никъде не се виждаха лампи и светлината сякаш се излъчваше от всички страни. Наблизо забучаха скрити машини, из стаичката се завъртя лек ветреца, сетне шумът престана и въздухът се успокои. В тишината се раздаде рязко изщракване и вратичката на висок метален шкаф се отвори широко. Бързия погледна вътре. Прикрепен с тесни ремъци, там висеше костюм от дебел, плътен материал. Това беше гъвкав комбинезон с масивни обувки и прозрачен шлем. На едната стена беше облегал друг предмет — два съединени метални цилиндъра, от които висяха къси маркучи. Още три шкафа със затворени врати бяха разположени наоколо.

Като не знаеше какво да прави, Бързия разгледа внимателно странния костюм, опита се да си припомни неговото предназначение, но не успя и раздражено блъсна вратичката на шкафа. Тя хлопна и се затвори. И веднага вляво се отвори друга врата — тежка и широка, водеща към вътрешността на кулата.

Надеждата, обхванала Бързия, се разпалваше. Самите вещи тук улесняваха задачата му. Само трябваше да разгледа всичко и щеше да си припомни, беше сигурен в това. Щеше да разбере кой е, откъде идва, защо е забравил... Светът от сънищата го очакваше.

Направи няколко стъпки напред и бавно прекрачи прага.

Не му остана време да огледа къде е попаднал. Веднага железни пръсти се вкопчиха над лактите на двете му ръце. Тялото му реагира незабавно, с автоматизма на неизвестно кога заучени движения. Рязко привеждане напред, опън с цялата сила на раменете и гърба, завъртане на ръцете. Две черни фигури, повлечени от размаха му, излетяха напред, праметнаха се във въздуха и тежко се блъснаха в пода. Още докато летяха надолу, Бързия вече се обръщаше към изхода, но не успя

да избяга от опасността. Засадата бе подготвена прекалено добре. Някой се хвърли в краката на беглеца, друг увисна на гърба му. За миг Бързия с изненада помисли, че за него тежестта е нещо относително. Приведе се повторно, хвана стегнатите около шията му ръце и се опита да преметне и този нападател, но не можа. Онзи, който стискаше краката му, не му даде възможност да направи крачка настрани и да запази равновесие. Заедно с висящото на гърба му тяло, Бързия се олюля и падна. Веднага още няколко нападатели се струпаха върху него.

Биха го дълго, настървено. Измъчено от изпитанията, тялото му не беше в старата форма, която би му позволила да се справи дори с по-голям брой противници. На няколко пъти се опита с внезапен тласък да отхвърли тежестта от гърба си, но силите не му стигнаха. Отгоре жестоко го удряха, ритача го в ребрата, блъскаха главата му в пода. Накрая, изморени и удовлетворени от извършеното, нападателите един по един се надигнаха.

Някой го хвана за косата и дръпна главата му нагоре. През плуващата пред очите му кървава мъгла Бързия видя черна качулка и две очи, които внимателно го оглеждаха. После пръстите се разтвориха и лицето му болезнено се блъсна в пода.

— Най-после се появи един — произнесе висок глас. — Отведете го в Центъра.

Извиха ръцете му зад гърба, стегнаха ги с метални халки и го изправиха. Сега можеше да огледа къде се намира. Беше попаднал в широка зала с удобни кресла, прикрепени към пода. Не се виждаше никаква друга мебелировка. В едно от креслата седеше дребен човек, облечен в черната униформа на братята по лоялност. Останалите седем пазачи стояха около пленника, готови да осуетят всеки опит за бягство.

Трима от братята го изведоха във вече познатото преддверие. Един от тях отвори външната врата. Бързия помисли, че за да се спусне по скобите, ще трябва да освободят ръцете му, но се оказа, че този въпрос има и друго разрешение. В единия край на площадката имаше тясна кабина, оградена с решетки. Четиримата се сместиха вътре и кабината бавно се плъзна надолу покрай поддържащата колона. Леко разтърсване извести за края на спускането. Братята по лоялност изблъскаха навън задържания и го поведоха по една от улиците.

Повече от половин час крачиха през лабиринтите на заспалия град. И въпреки изминатото разстояние, кварталите не се променяха. Бързия имаше чувството, че се въртят в кръг. Само един ориентир показваше изминатия път — висока бетонна сграда, към която постепенно се приближаваха. Върху черната фасада се открояваха не повече от десетина светлини и когато разстоянието намалее, Бързия разбира, че това са единствените прозорци. Всичко останало беше глуха сива стена.

Основата на зданието беше заобиколена от висока и плътна желязна ограда. По сигнал на един от братята по лоялност, черната врата се откряна, оставяйки проход, колкото да се вмъкнат вътре един след друг. Още петдесет метра по алея от каменни плочки доведоха малката група до входа.

Широките коридори вътре бяха ярко осветени от синкавите лъчи на дълги стъклени тръби, закрепени по стените. Навсякъде царуваше пустота, само иззад вратите се чуваха приглушени гласове.

В дъното на централния коридор бяха вратите на асансьорите. Тримата братя по лоялност и техният пленник влязоха в една от кабините. Асансьорът потегли толкова рязко, че коленете им се подгънаха. Полетът нагоре продължи около половин минута, сетне кабината спря и четиримата излязоха в нов коридор.

Посрещна ги отчаян вик. Някой крещеше зад една от вратите. Изпълнен с ужас, гласът трептеше на пределите на човешките възможности и Бързия едва успя да разбере непрекъснато повтарящите се думи:

— Не! Не! Само това не! Недейте!

Несъзнателно беше спрял пред затворената врата. Блъснаха го в гърба и той продължи напред, а в ушите му все така кънтеше вопълът на страх и болка. Но само няколко метра по-нататък се раздаде нов глас:

— Защо? Моля ви се! Защо? Нали признах всичко!

— Да, но не вярваш в това — спокойно отвърна някой. — Ти трябва да повярваш, че си най-страшният изрод, който някога се е раждал.

Бързия отмина. Първият глас се разрида и заглъхна.

Тези викове, тези затворени врати, тези бетонни коридори... Всичко тук напомняше на Бързия нещо познато от предишното му

съществуване. Не, той никога не беше виждал подобни картини. Просто знаеше, че някога, много отдавна, те са съществували в неговия свят. Две странни, дълги думи изплуваха в съзнанието му като символ на това възкръснало насилие. Гехайме щаатсполицай... И после в паметта му един глас бавно произнесе: „Вие ще видите чудовищни неща, за които мислите, че са изчезнали завинаги“.

Пред него се отвори последната врата и той влезе в широк, светъл кабинет. Странно, тук имаше прозорец и при това двете му крила бяха широко отворени. През тях в стаята нахлуваше влажният хладен въздух. Край двете странични стени се издигаха високи рафтове с подредени по тях хиляди папки. До прозореца имаше масивно бюро и зад него седеше още един брат по лоялност. От другите не го отличаваше нищо, освен алената качулка, странно контрастираща с тесния черен комбинезон. Изпод червения плат долетя учудващо любезният му глас:

— Здравейте, приятелю. Радвам се да ви видя. Заповядайте, седнете.

Металните халки щракнаха и се смъкнаха от китките на Бързия. Разтърквайки ожулените места, той седна на стола пред бюрото, огледа се и откри, че пазачите му вече са успели да изчезнат.

— Да ви се представя: Нод Карлар, ръководител на Центъра — продължаваше братът по лоялност. — Искате ли ароматна дъвка? Не? Чудесно... Може би ще ми кажете името си?

— Не го знам — поклати глава Бързия. — Имам само номер — едно-шест-четири-шест-девет, клас 34, работник металург. Тази вечер ме освободиха и сега търся своя сектор.

— Лъжете — все тъй любезно произнесе гласът изпод качулката. — Сега ще ви кажа кой сте.

Нод Карлар стана, бързо огледа рафтовете до себе си и измъкна тънка синя папка. Разтвори я и доволно кимна.

— Тук е записано всичко за вас... Какво, към прозореца ли гледате? Безполезно е да скачате през него. Отдолу е опъната мрежа. Но да не се отклонявам. И тъй, вашето име е... хм... Базил. Сега спомняте ли си?

Бързия не отговори. Смътно чувствуваше, че това име му е познато и същевременно непознато.

— Наистина сте бил затворник — продължаваше ръководителят на Центъра за лоялност. — Само с номера има някаква грешка. При изпращането в рудника са ви записали под номер две-две-четири-седем-шест. Надявам се, че подробно ще ми обясните как е станала тази грешка и как сте се озовал на свобода без нашето знание.

— Мисля, че изобщо бъркате фактите — уморено каза Бързия. — Не помня нищо за миналото си.

Нод Карлар се разсмя.

— Всички казват така... А като ги притиснем малко, припомнят си цялата истина. Не влизайте в противоречие с фактите, приятелю. Ако не помните нищо, откъде знаете как се влиза в Синята кула? Нали заради вас и другите трима държим там засада толкова време. Сам се издадохте, а сега не отричайте очевидното.

— Ще говоря откровено. Не помня нищо. Кулата ме привлече... Сам не разбирам защо се качих горе.

Нод Карлар внимателно се взря в лицето на пленника, помисли малко и кимна.

— Вярвам ви. Вие имате невероятно устойчива психика, но паметта ви е била изтрита с най-радикалните методи. И все пак нещо е останало, щом познахте кулата. Сега ще се опитаме да изясним какво знаете. Не се тревожете. Ако говорите откровено, не ви заплашва нищо.

Той стана, отвори масивната каса, извади от нея няколко предмета и ги сложи на бюрото. Бързия хвърли поглед към тях и сърцето му отново бясно заблъска в гърдите. Вълнението му не убягна от погледа на Нод Карлар. Явно доволен, ръководителят на Центъра седна на мястото си и кимна към бюрото.

— Ние не знаем предназначението на тези предмети, но вие навярно ще ги познаете. Избрали сме ги случайно. Ако ни обясните за какво служат, ще ви покажем и други. Само искам да ви предупредя. Някой от тях може да се окаже оръжие. Не се изкушавайте да го употребите. Все едно, оттук не можете да избягате.

Потискайки напрежението си. Бързия се изправи с добре изиграна неохота. Вече знаеше какво да прави. Протегна ръка към първия предмет — черен, овално издължен, с удобни вдлъбнатини за хващане. Гласът му излетя от гърлото дрезгав и тревожен:

— Това е микровибрационен резач. Реже всичко, освен някои специални, свръхустойчиви сплави. Погледнете, хваща се така... тук се натиска... Ще позволите ли да го изпробвам върху бюрото?

Алената качулка мълчаливо кимна и очите под нея смаяно се вгледаха в черния предмет, който потъваше в лакираната дървена повърхност.

Базил изключи резача, остави го настрани и посегна към следващия предмет — широк кафяв пояс с масивна тока и шест малки кутийки, закачени по него през равни интервали. С напрежение на волята сдържаше треперенето на ръцете си, докато закопчаваше колана.

— Сега ще трябва да погледнете по-отблизо. Елате насам.

Нод Карлар се измъкна от креслото и направи няколко крачки към пленника.

— Не, по-близо. Сега гледайте внимателно. Поясът е на кръста ми. Натиска се тук. И тук също. Всичко е готово. А сега...

Беше напрегнал мускулите си предварително и сега всичко стана за секунда. Сграбчи с две ръце ръководителя на Центъра, стремително повдигна тялото му и го захвърли към стената. Нод Карлар още се търкаляше по килима, когато Базил с ръце на пояса се метна към прозореца. За миг пред очите му се мярна широката мрежа, опъната един етаж по-долу, но падането веднага спря и антигравитационният пояс плавно го понесе нагоре, към черното небе. Зад гърба му яростно зарева сирена.

Дори за Бурдан това беше прекалено. Няколко секунди той стоя пред екрана с изкривено от гняв лице, сетне се опомни и погледна към Кар. На лицето на секретаря саркастичната усмивка безнадеждно се бореше с благоразумното печално изражение. Господин съветникът стисна зъби, изкашля се и заговори:

— Пригответи заповед, Кар. Нод Карлар се обвинява в държавна измяна и съучастие в бягството на затворник, от нулев клас, раздел строго секретен. Да бъде арестуван веднага, независимо от резултатите на преследването.

— Слушам, господин съветник. Ще заповядате ли нещо друго?

— Папката с личното дело на избягалия затворник да бъде донесена при мене веднага след арестуването на Карлар. На нейно място да се остави папка със следните документи: снимка, име, клас и заповед всички сведения за беглеца да се изпращат лично до мене. Това е. Върви.

Секретарят бързо излезе от кабинета. Бурдан се приближи към екрана. В своя кабинет ръководителят на Центъра за лоялност задъхано ревеше заповед след заповед. Навярно все още се надяваше.

„С тебе е свършено, Карлар — помисли съветникът. — Свършено е, както беше свършено с Ирзал. Той също се надяваше, че ще съумее да се измъкне, но ние двамата бяхме решили съдбата му. Тримата знаехме тайната на Синята кула и това беше прекалено много. Но и двама са много. Един от нас трябваше да изчезне. Съжалявам, Карлар, аз бях по-бърз.“

На екрана Нод Карлар даваше заповед за излитане на реактивните изстребители.

Редките светлини под него бързо се отдалечаваха. Мъглата ги поглъщаше една по една. После облаците го обгърнаха и всичко наоколо се разтвори в студения, влажен мрак. Но той продължаваше да лети нагоре. След минута достигна открито пространство и над главата му се ширна чистото нощно небе, обсипано с милиони ярки звезди. Сред тях като меки жълти прожектори висяха двете луни. Под призрачната нощна светлина облаците долу бавно премятаха своите разрошени тела. Тук-там лъчите на двете луни обливаха със сребро някое надигнато крайче, но след миг то спадаше и пак се сливаше със синьочерните грамади.

Базил висеше сред безкрая на небето. Сега беше сам и му се струваше, че завинаги е избягал от света, който не разбираше. Завладяваше го вечното спокойствие на звездите. Той гледаше тези бляскави точки в небето, а спомените се надигаха... надигаха... Още малко! Още малко и щеше да разбере какво означават за него звездите, защо не иска да се върне към скрития под облаците свят, защо му е толкова близък черният безкрай. Той цял се напрегна, теглейки спомените към повърхността на съзнанието си.

Не успя. Глухо бучене го накара да остави спомените и да се обърне към мъгливия хоризонт. В далечината блеснаха под лунната светлина няколко сребристи точки. Какво беше това? Опасност?

Точките бързо се приближаваха. Вече можеше да различи очертанията им — удължени метални предмети, зад които оставаха дълги бели следи. Бученето се засилваше, превръщаше се в оглушителен рев и изведнъж въздухът се процепи от нов шум. Тракаха бордовите картечници.

Подгонен от свистенето на куршумите, Базил здраво хвана пояса и натисна два бутона. Въздухът пред него сякаш въздъхна и се превърна в ураганен вятър. Облаците долу се понесоха с шеметна скорост. Самолетите трепнаха и изостанаха, но това беше за кратко. Те също можеха да развиват високи скорости.

Студеният вятър блъскаше тялото на беглеца, проникваше под дрехите му, издуваше ги и се стремеше да ги разкъса.

Разбра, че не може дълго да издържи на това преследване. Въпросът не беше в мощността на пояса. При желание можеше да развие свръхзвукова скорост, но за подобен полет бе нужен специален, херметично затворен обтекаем костюм. В тези парцаливи дрехи би замръзнал за секунди, ако преди това съпротивлението на въздуха не строщеше костите му. Дори и сега, при този полет, лицето, ръцете и краката му се вкочаняваха. Едва усещаше пръстите си върху бутоните на токата.

Самолетите го настигаха. Бученето им нахлуваше в главата му, раздирано от трясъка на картечниците. Базил се обърна и ги преброи. Бяха пет.

Единственото му спасение бе в по-високата маневреност. Трябваше да го използва. С вдървения си палец рязко натисна надолу малкото лостче върху токата. Звездното небе се завъртя пред очите му, озова се някъде отдолу... не, всъщност Базил се беше обърнал с главата надолу. Загубената за миг ориентация се възвърна и той веднага направи нов завой. Пред погледа му се стрелнаха два от самолетите, които с рев се напругаха да го последват. Зад стъклата на кабините бледнееха обтегнатите от претоварванията на лупинга лица на пилотите.

Базил описа още няколко широки дъги, едва не се блъсна в най-бавната машина, заобиколи я отгоре и отново се насочи към земята.

Картечниците продължаваха да тракат, но сега биеха напосоки. Пилотите нямаха нито време, нито възможност да водят прицелен огън.

„Ех, да имах костюм за скоростен полет... — със съжаление помисли Базил. — Такива примитивни самолети в никакъв случай не биха ме догонили. А сега...“

Сега беше зле. Пръстите вече не го слушаха. Разбра, че дори не може да промени посоката на полета. Падаше към облаците. Мъгливите грамади под него се издуваха като гигантски балони, превръщаха се в хаотично натрупани черни планини и долини. Базил се заби в тях и изчезна от погледа на преследвачите. Но няколко стотин метра по-долу облаците свършваха. В слабата, разсеяна светлина беглецът видя под себе си земята.

Странно, не изпитваше никакъв страх. Бавно, спокойно се мъчеше да раздвижи ръката си. Знаеше, че трябва да промени посоката и това беше всичко. Шеметно летящата към него пуста черна равнина не го плашеше. Сега той се чувствуваше като участник в спортно състезание, където победата е важна, но не фатална. Затова не изпита и особена радост, когато лостът на токмата се помръдна и той увисна неподвижно на сто метра от земята.

Минута или две остана така. Висеше спокойно и се наслаждаваше на тишината, на неочаквано изчезналия вятър. Знаеше, че нощта е студена, но му се струваше, че е потънал в ласкава, топла вана. Започна да усеща ръцете и краката си. От гърдите му във всички посоки на едва доловими вълни се разливаше топлина. Само дрехите висяха върху кожата му като груба, замръзнала ризница.

Високо горе се раздаде ревът на самолетите.

„Не им ли омръзна? — вяло помисли беглецът. — Е, да, на тях не може да им омръзне. Те имат заповед...“

И водени напред от своята заповед, изстребителите се появиха. Отначало само един изплува от раздърпаното одеяло на ниските облаци, после и другите се измъкнаха след него. За миг те изпълниха добре заучената маневра на престорояване в боен ред — един отпред, два след него и накрая още два. Изглежда, пилотите също бяха някакъв специфичен човешки вид с изключително остро зрение. Нощният мрак не им пречеше. Сякаш водени от невидим лъч, изстребителите наклониха муцуни и вкупом се насочиха към плячката си.

— Горните! — сърдито изруга Базил по стар навик, останал още от тунелите.

Размразяващите се пръсти го боляха. От всяко движение в чувствителните им нерви се забиваше нова игличка. Стенейки от болка, Базил стисна токата на пояса и се понесе нагоре по широка дъга. Куршумите на картечниците засвистяха край него и след малко го догони и звукът на далечните изстрели. Бу-бу-бу-бу-бу... И малко по-тихо — ехото, отразено от тъмната земя, заприглася на залповете.

Облаците укрива беглеца. Той натисна един от бутоните и увисна сред студената влага. Наоколо не се виждаше нищо, обкръжаваше го само мокър мрак. Дори звуците потъваха в тая лепкава мъгла.

Колко време можеше да продължи преследването? Час? Два? Е, добре, горивото на самолетите щеше да свърши. Но какво можеше да му гарантира, че няма да дойдат други, с пълни резервоари и бодри, настървени пилоти? Беше започнал игра, в която от самото начало му се отреждаше ролята на губещ. И той играеше само от упорство, без да знае какъв е изходът, без дори да познава правилата на играта.

Вятърът около него ставаше все по-силен. Чудно... Базил опипа токата на колана. Всичко беше наред. Лостчето стоеше на делението „стабилно“. Антигравитационното поле го поддържаше на едно място. Значи просто вятърът се засилваше. Но това никак не му хареса. Не искаше да замръзне. Тези проклети изпокъсани дрехи пропускаха студения въздух през всяка дупка, през всеки шев, през самия изтърган плат.

Натисна друг бутон и вятърът постепенно спря. Сега поясът само неутрализираше теглото му. Напорът на въздуха го влачеше свободно със себе си. В тъмнината не се виждаше нищо и само добре развитото чувство за ориентация му подсказваше, че се е преметнал, че сега лети по гръб, че се завърта с лицето надолу... Но това не беше опасно. Най-важното бе, че не усещаше пронизващото течение.

Ярък блясък прониза мрака някъде съвсем наблизо. Последва го страшен грохот. Базил неволно притисна ушите си с ръце, а пред погледа му още играеше огнената змия, разцепила половината небе.

Бурята се превърна в ураган. Сега Базил имаше ориентири — светкавиците, които следваха една след друга и за секунди покриваха небето с бляскава мрежа. Черните облаци горяха и после преливаха в светеща синкавожълта мъгла. Сияещи или черни раздърпани езици се

въртяха около дребното самотно тяло и се сливаха в заслепяваща, тътнеща, шибача от всички страни въртележка. Влагата на облаците проникваше навсякъде. Дрехите на беглеца вече бяха съвсем мокри.

Базил превключи пояса. Вихърът го блъсна като гумена стена, летяща с огромна скорост. Невидими ръце се вкопчиха в тялото на хвърчащия човек, притиснаха го, както го бяха притискали в Синята кула братята по лоялност. Но той не се предаде. Бавно, метър по метър си проби път нагоре. Мъглата се разреде, сетне изчезна. Сега, шибан от урагана, Базил висеше над облаците.

Самолетите бяха изчезнали.

Вече нямаше от какво да бяга. Трябваше само да се измъкне от бурята и да слезе на земята. Не искаше да мисли за по-нататък. Знаеше прекалено малко, за да обсъжда варианти за бъдещето си.

Освободи пояса и включи най-бавен ход надолу. Светлите гърмящи облаци постепенно се приближиха и го погълнаха. Светкавиците играеха отпред и отзад, отляво и отдясно, отгоре и отдолу. Това вече не го плашеше. Прекалено много опасности беше преодолял, за да се страхува от каквото и да било.

Заедно със страха беше изчезнало и чувството му за време. Ураганът като побеснял гигантски кон го носеше напред, все напред, докато поясът едва-едва го теглеше надолу. Къде се намираше градът? На десетки километри? На стотици? Не знаеше и това не го интересуваше. Само студът, страшният остър студ проникваше през мокрите дрехи, изпълваше мозъка му и привличаше към себе си всички мисли. Не мечтаеше за нищо, освен за топлина.

Новият удар на бурята дойде неочаквано. Не беше превключвал нищо в управлението и все пак летеше надолу с пълна скорост. Наведе очи и в прорязвания от светкавици мрак видя най-лошото. Върху масивната тока едва мигаше слаба червена светлинка. Зарядът на двигателите бе на свършване.

Все още имаше шансове за спасение. Енергията на антигравитационния пояс не можеше да се изчерпи докрай. При достигане на критичния заряд защитното устройство автоматично започваше спускане. Но това едва ли беше предвидено за нощен полет в сърцето на беснеещ ураган.

Можеше да направи само едно — да се свие на топка, за да ускори падането. Обхванал с ръце коленете си, Базил летеше надолу,

разцепвайки облачните вихрушки. В главата му тътнеха гръмотевици, вятърът вледеняваше тялото му, а той падаше, падаше, падаше...

Спирачната система се включи на петдесет метра от земята. Тласъкът на антигравитационния двигател разтърси падащия човек и той мигновено разпъна ръце и крака. В мрака не можеше да различи нищо, но възпитаното от детство чувство за положение в пространството му помогна. Секундите се превръщаха в часове. Удар! Прекалено силен удар... Няма нищо, имало е и по-тежки случаи. Това може да се преживее. Напрежение на краката... Ударът преминава нагоре в тялото, влачи го към земята... Напрежение на гърба... Отпускане... Салто върху свитите над главата ръце... болезнен удар в гърба... Стоп! Това е!

В главата му звънтеше. Болките в гърба се засилваха. Постепенно започваше да усеща, че китките му са натъртени. Опита се да стане и същото чувство за ориентация, което го спаси, сега отказа да се подчинява. Отпусна се на коравата повърхност. Изглежда, че лежеше върху скала. Проклет късмет!

Когато в главата му престана да звънти, Базил предпазливо се надигна и седна. Бе очаквал да усети признаци за сътресение на мозъка, но всичко изглеждаше нормално.

Изправи се, завъртя поглед наоколо. Светлината на двете луни не можеше да пробие плътните облаци и край него не се виждаше нищо.

Сега най-важното беше да се раздвижи. Размахвайки ръце, заподскача на място. Раз-два... раз-два... Стига мързел, по дяволите мързела! Повече натоварване и всичко ще мине. Нищо, че дрехите са мокри. След малко ще вдигнат пара. Напред, бегом марш!

Той побягна с мощни скокове и почти веднага нахълта в някакъв бодлив гъсталак. Стотици остри шипове се забиха в тялото му. Естествено, най-много пострадаха ръцете, с които се мъчеше да избута настрани клоните, покрити с дебели закривени игли. Прогнилият плат на дрехите пращеше и се раздираше. Изглеждаше невероятно, но дрехите все още играеха някаква роля за защита от студа. Иначе нямаше толкова рязко да усети струйките студен въздух, проникващи през новите дупки.

Измъкнал се най-после на открито, Базил гневно размаха в тъмнината юмрук към храстите, плю в същата посока и се зае с отскоци. Краката му заработиха в безупречно темпо. Нагоре-надолу...

нагоре-надолу... Не, явно не беше във форма. Откога ли не бе тренирал? Отскоците излизаха добре, но приземяването... Колкото и да се мъчеше, не можеше да се превърне в гумена топка, която от падане незабавно преминава в полет, почти без да усети удара.

Мисълта за спортната форма го завладя до такава степен, че забрави за студа. А когато си припомни защо скача, студът беше изчезнал. Сърцето в равномерен, работлив ритъм тласкаше кръвта из цялото тяло. Браво, сърце! Ти поне си във форма, няма да ме подведеш... Така! Давай по-силно! Сега вече дрехите ще пуснат пара. Още половин час с такова темпо и ще бъдат съвсем сухи.

Нещо студено и мокро се плъзна по лицето му и залепна на бузата. Базил вдигна ръка, но не напипа нищо освен няколко капки вода по разгорещената кожа. И почти веднага усети второ подобно докосване по пръстите. Влажно парцалче прелетя под широко разкопчаната яка на дрехата и се стопи на гърба му.

Валеше сняг.

„Само това оставаше! — сърдито помисли Базил. — Сняг! Впрочем, защо не? Поне всичко ще върви по една и съща линия. С хората явно съм зле, с природата също.“

Продължи да подскача. Движенията го загряваха, само снегът досадно лепнеше по лицето и китките му.

Започваше да се разсъмва. В първите пепеляви лъчи на утрото забеляза вляво стръмен склон. Огледа се и разбра, че се намира на равна площадка с размерите на футболно поле. Футболно поле? Още една непонятна дума. И тъй, къде съм? Е, напразно обвинявах късмета! Отгоре склон, отдолу склон... Там нощното приземяване би било още по-тежко.

Съмна. Небето стана мътносиво, а безбройните снежинки го изпъстриха с тъмни точки. По черните, бодливи храсти бавно се натрупваше бяла покривка, която сребристо отразяваше светлината на ранното утро. Гъста млечна мъгла се свличаше по околните склонове.

Предпазливо заобикаляйки храстите, Базил тръгна напред. Стигна до края на площадката, но от мъглата не виждаше почти нищо в далечината. Нагоре и надолу имаше само безплодни скали — черни, сиви, жълтеникави. Голи сипеи се спускаха в стръмните дерета. Нямаше трева, нямаше дървета, единствено бодливите храсти без листа се сплитаха в причудливи лабиринти. Никакъв друг признак на

живот. Нищо не помръдваше в тази пустош, освен снежинките, които бавно се трупаха и превръщаха пейзажа в бял макет на действителността. Над всичко това тегнеше мъртва тишина.

Накъде да върви? Нагоре? Там едва ли имаше нещо друго, освен скали и снежни върхове. А ако тръгнеше надолу, щеше да се върне в света, от който бягаше. Нито една посока не беше добра за него, за един беглец, който дори не знае къде е спасението от кошмара. Но все пак трябваше да върви нанякъде.

Избра компромисно решение — нито надолу, нито нагоре. Спазвайки правата линия, доколкото му позволяваха черните гъсталаци, той закрачи успоредно на невидимото в мъглата било. От време на време, когато някой сипей или струпване на скали преграждаше пътя му, Базил го заобикаляше, изкачваше се по-нагоре или слизаше по-надолу, но отново се връщаше към избраната посока.

Околностите не се променяха. Беше изминал много километри, а навред се простираха все същите мъртви скали, осеяни с бодливи, сухи храсти. Снегът спря, дрехите на беглеца изсъхнаха и това беше единствената промяна на положението.

В едно плитко дере между скалите откри буен планински поток. Коленичи на заснежените камъни, наведе глава и дълго пи от леденостудената вода. Сетне стана и с равномерна походка продължи безцелния си поход.

Мъглата започна да се разсейва. Високо горе проблеснаха снежните шапки на стръмни конични върхове. Над някои от тях неподвижно висяха плътни черни облаци.

„Вулкани — помисли Базил. — Само земетресение ми липсваше дотук.“

Дали му се струваше така, или склоновете наистина леко се разтърсиха? Спря. Не, нямаше нищо. Нищо ли? Какво е това? Защо всичко се тресе? Какво трепери, аз или... Аз ли? Аз! И какъв е този студ? Нали вече съм сух!

Опита се пак да подскача, но краката му трепереха. По цялото му тяло пробягваха ледени тръпки и след всяка от тях усещаше в устата си противен металически вкус.

Ставаше му трудно да диша. Нещо стягаше гърдите му. С несигурни пръсти разкопча дрехата, свали пояса от кръста си и

направи още няколко крачки напред. Масивната тока с дрънчене се влачеше по камъните зад него.

„Но това е невъзможно — помисли той. — Аз не мога да се разболея. Имам желязно здраве. Не, трябва да е нещо друго.“

Тялото му се затресе неудържимо. Всичкият студ на околните снегове се струпваше върху него. Погледът му се замъгли. Светът се завъртя и небето се озова някъде отпред. Базил дори не разбра, че е паднал по гръб. Сякаш висеше край отвесна назъбена стена, от която далече долу стърчаха белите димящи върхове. Стори му се, че се плъзга по тази стена, че пада, че се задушава. Черен мрак погълна планините. Съзнанието му направи последен опит да се съпротивлява, но не успя.

3. ВСИЧКОТО ЗЛО НА СВЕТА

Разперил дългите си ципести криле, агалът бавно описваше широк кръг над долината. От тази височина зоркият му поглед можеше да различи всичко. Яркото утринно слънце хвърляше дълги сенки зад хаотично натрупаните скали, сред които буйно растяха черни храсти. Малко по-долу, обвити от гъсти облаци пара, клокочеха гейзерите. Отделни зелени петна от рядка, хилава трева разнообразяваха монотонния пейзаж. С поразителното упорство на живота крехките стръкчета пробиваха топящите се снежни преспи и се устремяваха нагоре, към слънцето. Особено нагъсто растяха те около гейзерите — там, където от недрата на земята избликваха вода и топлина. Ала не навсякъде тревата можеше да живее. На много места тя беше поникнала, сетне, отровени от нещо, стъблата се бяха превърнали в отпуснати сухи сламки.

Агалът виждаше всичко това. Но плячка нямаше. Само един от събратята му лениво пълзеше по сипея, хващайки здраво камъните с ноктите на четирите си лапи. А недалече от него между скалите бавно се промъкваше едно от онези странни двуноги същества, които се мъчеха да си присвоят властта над този див край.

Момичето също виждаше зеленикавите отблясъци по люспестия гръб на пълзящия агал. След дълги години лов из пустинните планини, човек свиква да забелязва и най-слабото движение. А животното дори не си правеше труд да се крие. Нямаше защо. Тук за него не съществуваха опасни врагове. И момичето престана да му обръща внимание. Няма смисъл да се убива агал. Това се прави само когато човек умира от глад, а и тогава е глупаво. В агонията цялото тяло на агала се изпълва с отрова и само мълниеносният удар понякога може да предотврати това. А рискът си остава. Нали точно оттам е произлязла поговорката: „Дойде ли гост отдолу, нагости го с агал“.

Момичето чакаше. Удобният момент нямаше да закъснее.

Земята сякаш въздъхна. Дълбоко под скалите се зароди плътно, напевно бучене. То ставаше все по-силно, прерасна в грохот и

планината се разтърси. По сипея се затъркаляха едри камъни. Ленивият агал изведнъж се преобрази. Задните му лапи се разгънаха с огромна сила и той профуча из въздуха, за да падне след миг на сигурна, твърда скала.

Другият агал, който летеше над долината, забеляза как едно тромаво животно с жълтеникава козина изпълзя от дупката си. Долината изведнъж оживя. От пукнатините между клатещите се скали, от дупки и от изкусно скрити в бодливите храсти гнезда изскачаха стотици дребни зверчета. Обхванати от първичния ужас пред раздвижената земя, те бягаха на открито, където нищо не можеше да ги притисне.

Ципестите криле се свиха с плясък и агалът полетя надолу. Ноктите му се разпериха, готови да стиснат едрата плячка. Но момичето се оказа по-бързо. Металното острие на копието блесна на слънцето и се заби в жълтата козина на дебелото животно. Агалът изфуча недоволно, измени посоката на полета си и падна зад съседната скала. Раздаде се писък, плющене на криле и след малко хищникът излетя. В ноктите му конвулсивно се мяташе дребен кафяв гризач с тънка дълга опашка.

Земетресението затихна и долината мигом опустя. Само вторият агал, който също не беше пропуснал възможностите за нападение, сочно мляскаше над някакво разкъсано телце. Момичето се приближи до убитото животно, хвана края на копието и повдигна плячката. Беше тежка, но нямаше какво да се прави. Трябваше да носи животното като знаме, на върха на копието, без да се докосва до него. Иначе можеше да се зарази от червена треска, от гнойница, или зеб-заб знае още от каква болест. Животните от този вид бяха устойчиви на всичко и старците разказваха, че са създадени специално, за да пренасят заразата.

За момент я обхвана изкушението да докосне животното. Така поне всичко щеше да свърши бързо. Един-два дни треска, подуване на тялото и край! Какъв смисъл имаше да се живее тук или където и да било. Навсякъде животът е все същата мръсотия...

Но вместо да протегне ръка, тя продължи да слиза към центъра на долината, протягайки напред копието с плячката. На няколко пъти спря да си почине, защото този начин на носене изискваше непосилно напрежение на мускулите.

Жълтите петна на изсъхналата трева я предупреждаваха отдалече за опасността, която се таеше сред безобидните назъбени камъни. Както казваха старците, там, където тревата изсъхва, смъртта не е далече. По такова място няма да мине нито едно животно, дори агалът го заобикаля отдалече, въпреки невероятната си жизненост. Ето, зверчетата са утъпкали едва забележими пътечки и по тях е най-сигурно да се върви. Тези прашни следи криволичат все по местата, където са покълнали редки стръкчета трева, а там, където има само голи камъни, грижливо заобикалят опасните зони. Такава е тази планина, в нея можеш да вървиш само по чужди следи. Отклониш ли се, чака те съдбата на многобройните животинки, които са оставили костите си сред камънака. Никой не ги е докоснал, само вятърът и водата са отвели месото от костите.

Край гейзерите пътят ставаше по-безопасен. Тук тревата растеше гъсто, отровните места се забелязваха отдалече и нямаше голи скали, сред които човек може да стъпи погрешно.

Момичето пресече зеления пояс и спря върху напуканата мозайка от изсъхнала кал. Понесен от лекия вятър, насреща ѝ лъхна облак гореща пара. Тук парата биеше отвсякъде — от кипящите езера, от пукнатините в твърдата глинена кора, от дупките на малките белезникави конуси, обграждащи гейзерите. В калните локви бълбукаха и се пукаха големи сиви мехури. Миришеше на сероводород.

От чантата, която носеше през рамо, момичето извади дървено колче и парче въже. Завърза здраво копие и го хвърли заедно с убитото животно в кипящата вода на близкия гейзер. После заби колчето в глината, омота около него другия край на въжето и се отдалечи.

Наблизо тревата растеше особено гъсто. Момичето нагази в зеленото петно, огледа се внимателно и седна. Наоколо беше спокойно. Само бълбукането на мехурите и свистенето на някакъв далечен фонтан нарушаваха тишината.

Агалът продължаваше да кръжи над долината. Зад него, на фона на чистото синьо небе се очертаваше острият вулканичен връх, покрит с вечни снегове. Сега той изглеждаше удивително спокоен. Димът беше престанал да излиза от кратера.

Момичето отвърна поглед от небето и погледна надолу. Сред тревата бяха поникнали няколко непознати стъбълца, завършващи с дребни червени и сини цветове. Тяхната красота изглеждаше невероятна в тази пуста долина, изпълнена на всяка крачка със смъртоносни заплахи. Пръстите на момичето трепнаха и боязливо се отпуснаха към цветята. После се свиха в юмруци и удариха. Цветовете се превиха, но още не бяха победени. Трябваше да удря още и още, преди да ги смачка. От омразната красота остана само малко зеленикава каша, сред която едва можеха да се забележат червени и сини петънца.

Изад планините се появиха гъсти черни облаци. Крилете на агала се свиха и той полетя надолу да търси убежище. Момичето забеляза промяната, но не помръдна. Идваше буря, това беше нормално. Странното беше друго — че хубавото време се задържа толкова дълго.

Облаците погълнаха слънцето и небето потъмня. Вятърът протяжно засвири из пукнатините на скалите. Тревата веднага се преви, прилепна към земята, сякаш и тя се беше научила да търси спасение от стихииите. Някъде в дупката си зацвърча изплашено зверче.

Погледът на момичето се плъзна из долината. Една от пътеките на животните минаваше край подходящо укритие — наклонена огромна скала. При земетресение това убежище можеше да се превърне в гибелен капан, но момичето знаеше, че по време на буря земетресенията са много редки и слаби.

Едва бе успяла да се укрие под скалата и първите тежки капки удариха прашната земя. Миг по-късно от ниските облаци се изсипа плътен, тъмен водопад. Пътеките изчезнаха. Отначало по тях плъзнаха мътни потоци, сетне по целия склон се разля клокочеща, шибана от пороя вода. Вятърът врхлетя — зъл, мощен, студен. Надигнати от него, цели шепи вода се носеха из въздуха, вмъквах се под скалата и обливах момичето. То не обръщаше внимание на това. В сравнение с възможностите на планината сегашният ураган беше истинска дреболия.

Бурята свърши преди да успее да се развихри. Момичето подозрително погледна нагоре, но небето бавно се разчистваше. Следващата буря нямаше да дойде скоро, щеше да има поне един час почивка, а дотогава можеха да се свършат много неща.

Сега трябваше да внимава, защото пътеките бяха размити, а тревата — изскубната от вятъра и водата. Нищо не подсказваше кои места крият отрова и кои са безопасни. Пръстта, довлечена от пороя, също можеше да бъде смъртоносна. Единственият относително сигурен път водеше от камък на камък по гранитните и базалтовите скали. Малко по-бавно отколкото преди, но за сметка на това безопасно, момичето се спусна към гейзерите и измъкна тежкото сварено тяло на животното. Вече можеше да го докосва без страх от зараза. Извади от чантата си изпокъсан чувал, напъха в него парещата мокра маса, праметна го на гръб и бавно закрачи към другия край на долината.

Вятърът духаше срещу нея, затова шумът, който се раздаде под краката ѝ, не я обезпокои. Тя продължи напред, приведена под тежестта на чувала и само един-два пъти се обърна назад, за да погледне към мястото, където под земята нещо бръмчеше и скърцаше. Пръстта се надигна, върхът на купчината се разтвори и от него се подаде блестящият нос на подземен снаряд, около който се въртяха винтообразни зъбци. От безопасно разстояние момичето видя как слаб взрив разкъса металната обшивка и над купчината пръст се разля широк, жълтеникав облак. Вятърът налетя върху него и го понесе надолу, към гейзерите. Това трябваше да се има предвид. Сега за повече от час водата щеше да бъде отровна. Ако някой идва насам, трябва да се предупреди. Впрочем, страшно няма. Пътят към долината е един — всичко останало е смърт.

Момичето преваля скалистия гребен и започна да се спуска надолу по склона. Голямата долина не беше далече. Скоро щеше да стигне до нея и да занесе месо на онзи странен човек, когото бе приютила в жилището си.

Пътят криволичеше сред натрошени камъни, сред дълбоки ями от стари взривове, сред разтопени скали. На места пътеката описваше широки завои, за да заобиколи гъсталаците, чиито черни шипове бяха твърди като стомана. Това също беше наследство от миналото — естествени противопехотни заграждения. Дори отровните газове не можеха да ги унищожат, само понякога бомбените взривове ги изкореняваха, ала откъснатите клони отново се прихващаха в каменистата почва.

Във високата скална стена отляво се откри широка клисура. Дъното на прохода беше затрупано от купища срутени камъни и тази преграда изглеждаше непроходима, ала момичето знаеше откъде да мине. Крепейки чувала на гърба си, то се промъкна под една надвиснала скала, пропълзя няколко метра сред хаоса от остри ръбове и се измъкна нагоре. Оттук пътят минаваше по върха на купчината.

Човек дори не би могъл да си създаде навик за преминаване на това последно препятствие. Срутванията на скалите от двете страни на клисурата променяха пътеката всеки ден. Обикновено първият, който минаваше сутрин оттук, оставяше някакви следи, с което спестяваше на останалите излишните лутания. Но земетресенията често ставаха и денем. Тогава обратният път се превръщаше в дълго лутане сред каменния лабиринт.

Когато уморителното катерене и спускане свърши, момичето седна на земята и погледна напред. Скалните стени се разтваряха широко и обграждаха просторна долина, по дъното на която растяха редки снопчета трева. В отсрещната стена се чернееше отворът на полусрутен бетонен тунел. На безопасно разстояние от скалите бяха разположени жилищата — плитки ями в земята, оградени с ниски стени от подредени камъни и покрити с изпокъсани платнища или с клони и суха трева.

Момичето въздъхна и се изправи. Като нарами чувала, тръгна надолу, но не към струпването от жилища. Нейната землянка беше отдалечена от другите.

Базил лежеше на сух сламеник, завит с одеяло от проскубани кожи. Беше се събудил преди малко и сега с интерес оглеждаше странното място, където се бе озовал. То приличаше на широк, плитък трап, макар че сеното по пода и забитите покрай стената колове му придаваха по-уютен вид. Нагоре жилището продължаваше с половинметров каменен зид над земята и завършваше с платнен покрив. Нямаше никакви мебели, освен няколко кожи, натрупани в единия ъгъл. В стените бяха издълбани плитки ниши. Вътре лежаха оскъдните съкровища на неизвестния домакин — стоманен нож, три груби глинени гърнета, връзка черни шипове от бодливите храсти, няколко остри камъка, парче навито въже и други дреболии.

Помъчи се да си спомни как е попаднал тук, но в паметта му имаше нов провал. Знаеше само това, че след нощния полет беше

изгубил съзнание в планината, някъде край един вулканичен връх. От този момент нататък оставаха само неясните спомени за бълнуване и кошмари, в които се връщаше към мрачните тунели, към непознатия град и жестокия Център за лоялност.

Опита се да стане, ала мускулите му бяха омекнали. Зави му се свят и той отново легна на сламеника.

Единият ъгъл на платнището се отметна и отгоре като в кладенец надникна изцапаното лице на млада жена с разрошена черна коса. Базил с мъка надигна глава. Вгледа се в големите зелени очи, които го наблюдаваха изпитателно и почти недружелюбно. Кожата върху слабото лице беше обтегната и скулите остро изпъкваха под нея. Край малка драскотина на челото бе засъхнала следа от капка кръв.

— Хей, кога се събуди? — дрезгаво запита тя. И без да му остави време за отговор, зададе нов въпрос: — Гладен ли си?

Базил се опита да отговори, но в гърлото му едва зашушна някакво подобие на глас. Изкашля се и вече по-ясно отговори:

— Гладен съм.

— Дръж тогава.

Момичето внимателно се наведе над стената и му подаде голям къс варено месо. Преодолявайки слабостта, Базил вдигна ръка и пое парчето. После успя да седне и облегат на стената, ухапа месото. Гладът, останал скрит досега, изведнъж налетя и стегна стомаха му. Забравил за присъствието на непознатата, Базил ръфаше стръвно, преглъщаше хапките полусдъвкани и едва когато свърши месото, надигна поглед. По лицето на момичето играеше лека усмивка, но тя изчезна толкова бързо, че Базил не разбра дали не се е излъгал.

— Как се казваш? — запита тя.

— Базил. А ти?

— Ика... Ще можеш ли да станеш?

Силите му се бяха възвърнали заедно с болезнената тежест в стомаха. Базил се олюля, стана и направи крачка към ъгъла, от който го наблюдаваше момичето. Тук имаше две стъпала и някакво подобие на вратичка в ниската стена. Запазвайки с труд равновесие, той се изкачи горе, застана до Ика и се огледа.

Небето се разчистваше. Слънцето висеше в зенита и под ярките му лъчи долината изглеждаше почти красива. Сред скалите и землянките зеленееше трева, високо в синевата на небето кръжеше

голяма птица — ту бронзова, ту черна на белия фон на облаците. Дори сивотата на скалните стени беше смекчена.

— Жаден съм — каза Базил.

— Ела — лаконично отвърна Ика и кимна към широкия тунел.

Докато крачеха сред мълчаливите землянки, Базил усещаше как го обхваща тревога. Не обичаше тунелите. Още бяха прекалено силни спомените за подземното му робство. Но трябваше да се доверява на своята спасителка.

В подножието на скалите лежаха натрупани огромни камъни, паднали отгоре. Когато преминаха между тях и се добраха до тунела, Базил спря и се вгледа в разбитите бетонни стени. По разлома личеше сложната вътрешна структура, съставена от кухини с правилна форма. Навън стърчаха изкривени ръждясали железни пръти. Противосеизмична структура и почти два метра бетон... Каква чудовищна сила бе разкъсала тези стени?

Полумракът наоколо се сгъстяваше. Ика уверено крачеше напред по напукания под, покрит с дребни камъчета и прах. На двадесетина метра от входа тя спря, измъкна от гънките на окъсаната си рокля нож и го заби в една тръба, прикрепена към стената. Край острието бликна силна водна струя. Момичето отстъпи назад и се обърна към Базил.

— Можеш да пиеш.

Той подложи шепи и с учудване забеляза, че струята изтънява и бавно отстъпва назад към стената. Напи се и искаше пак да погледне към тръбата, но една нова изненада отвлече вниманието му. Досега не беше се заглеждал в ръцете си. На няколко сантиметра един от друг по тях се лепяха едри синкави струпеи. Тревожно опипа лицето си и усети същите грапави подутини. Разкопча ризата, надигна крачолите на панталона и навсякъде откриваше тези противни засъхнали кори.

— Какво се чудиш? — безразлично подхвърли Ика. — Най-обикновен син мор. Чудното е друго, че остана жив. Такова още не се е случвало.

— Навярно за това трябва да благодаря на тебе.

Тя се разсмя сипкаво и мрачно. Сетне смехът се пресече изведнъж и момичето злобно произнесе:

— Сев-сав!

Мръсната ругатня прозвуча от устата ѝ толкова безсрамно, че Базил изтръпна и объркано се вгледа в тръбата. Водната струя беше

изчезнала и от прореза нямаше никаква следа.

„Самовъзстановяващ се материал — машинално помисли той. — Интересно...“

— Когато те намериха да лежиш, старците не искаха да те вземат — говореше момичето, насичайки думите. — Бояха се от зараза. Пък и какъв смисъл има да се лекува човек, болен от син мор? Кой можеше да знае, че ще оздравееш...

Тя помълча и изведнъж яростно хвърли в лицето му:

— Не съм ти сторила добро! Зло, зло! Това е най-голямото зло, да отнемеш някому смъртта. Мразя те!

Тя се обърна и изтича към изхода на тунела. Когато Базил я настигна, вече беше спокойна, безразлична към всичко. Седеше на един камък и замислено го гледаше.

— Защо... — опита се да заговори Базил, но момичето го прекъсна.

— Нищо, нищо. Извинявай... Искан да ти кажа само това, че не съм извършила нещо особено. Не ценя чак толкова живота, затова рискувах да те прибера.

— Все пак благодаря — боязливо настоя Базил.

Този път Ика наистина се усмихна и за миг сухото ѝ лице стана почти красиво.

— Добре, тъй да бъде. Ще можеш ли да направиш едно малко пътешествие?

— Аха. Къде ще отидем?

— Ще видиш. Върви след мене. Запомни: само по моите следи. Иначе — пфюит! Ако още не си го разбрал, ще трябва да ти поясня, че тук най-лесното е да умреш.

Тя се обърна и го поведе по добре познатия път — през затрупаното дъно на клисурата, по склоновете на планината, по пътеката нагоре и накрая в долината на гейзерите. Базил виждаше околностите за първи път и често спираше ту от любопитство, ту от умора, но Ика непрекъснато го подканваше да върви. Гонена от някаква неизвестна заплаха, тя често повтаряше, че откритите склонове са по-опасни от долините. Базил с усмивка помисли, че тази тревога е трудно съвместима с онова безразличие, което тя искаше да покаже.

Не се спуснаха към центъра на долината, а заобиколиха гейзерите и спряха край буйния горещ поток, който течеше стръмно надолу и изчезваше в широк пролом. Ика се огледа и забеляза онова, което търсеше — кацнали край водата, няколко дребни птички топяха човки в потока, после надигаха глави. Отровата се беше изгубила.

— Събличай се — каза момичето.

Без да разбира нищо, Базил послушно смъкна ризата.

— Панталона също — нетърпеливо нареди Ика. — И обувките. Не се плаши, няма да те изям. Трябва да се измиеш. Струпеите ще паднат от топлата вода.

Той се обърна с гръб към нея и смутено свали обувките, панталона, след това с облекчение се хвърли напред, в облака пара. Горещата вода обгърна тялото му, надигна се нагоре и той беше готов да заплува, но краката му опряха в каменистото дъно. Потънал до гърдите в приятната топлина, Базил се облегна на една скала и притвори очи. Отдавна не се беше чувствувал толкова добре. Гореща баня... Откога не беше изпитвал подобно удоволствие? Топлото място в тунелите... Не, то не можеше да се сравни с банята. Значи преди, още във времето, за което нямаше никакви спомени.

— Изтъркай се хубаво — извика момичето, за да надвие шума на потока.

Базил прекара длан по гърдите си и усети как струпеите се отлепят един след друг. Изтърка корема, шията, краката. Потопи се цял в горещата вода и изтри твърдите кори от лицето си. Изправи се, пое дъх, след това изви ръка зад гърба си, за да очисти и последните следи от болестта.

Седнала на брега, Ика го гледаше през играещата над потока пара. Този път не можеше да има грешка — тя наистина се усмихваше.

— А сега се обърни — каза Базил. — Искам да изляза.

— Срамуваш ли се? — изненадано запита Ика. — Е, добре, добре.

Без да става, тя се завъртя с гръб към него. Потръпвайки от студ, Базил се изкатери по стръмния бряг. Сега кожата му беше чиста. На мястото на струпеите останаха само бели петна от нежна нова кожа. С неприятно чувство той навлече върху тялото си изпоцапаните дрехи и се приближи до момичето.

— Да тръгваме.

Като че ли неохотно тя се изправи, погледна го, не каза нито дума и тръгна напред.

След няколко дни Базил вече беше на лов с още петима мъже — една четвърт от дееспособното население на долината. Бе свикнал и видът на ловците не го смущаваше, макар всеки от тях да притежаваше свое особено уродство. Изглежда, в този невероятен свят това беше правило — хората да се различават един от друг по ръст, по устройство на тялото, по форма на главата, лицето и крайниците.

Лежаха в засада, скрити недалече от пътеката. Наблизо шумеше потокът, идващ от гейзерите. Докато се спусне от долината чак дотук, водата изстиваше и привличаше животните на водопой. Това беше едно от редките безопасни места сред широките отровни зони, затова ловът тук почти винаги завършваше с успех.

Предпазливо, безшумно, Базил протегна ръка и потупа по рамото своя съсед, безухия гигант Тагол. Гладкото лице без вежди и коса се обърна към него с въпросително изражение.

— Оттук няма да мога да стрелям — прошепна Базил и за по-голяма изразителност потупа лъка си.

Тагол кимна и се огледа. После надигна ръка и посочи към скалите по-нагоре.

— Там. Внимавай, заобиколи отдясно. Вляво тревата е изсъхнала.

За изминалите три дни Базил беше свикнал с този израз. Изсъхналата трева означаваше смъртна опасност. Затова той последва съвета на Тагол, макар че в тази посока растяха проклетите черни храсти. Като остави по шиповете няколко парцалчета от дрехите си, той стигна до отвесната скала и се притаи в подножието ѝ. Тук позицията беше наистина добра. В пролуките между натрупаните камъни се откриваше чудесна видимост към бреговете на потока и към част от пътеката. Базил свали праметнатия през рамо колчан. Облегна се удобно на камъка, постави стрела на тетивата и зачака.

Драскотините от храстите го дразнеха. Той ги потърка със свободната ръка и изруга черната растителност. Но веднага си призна, че не беше прав. Ползата от бодливите храсти напълно компенсираше тези им недостатъци. От шиповете правеха остриета за стрели. И

колкото и невероятно да изглеждаше, някои дребни гризачи се хранеха с твърдите стъбла. Дори когато не ставаха плячка на ловците, тези малки животинки служеха за храна на по-едрите хищници.

На завоя на пътеката нещо трепна. Това стана толкова бързо, че Базил едва успя да забележи някакво черно, блестящо петно. После нищо. Но животното щеше да се върне. Базил леко се надигна и опъна тетивата, готов да изпрати стрела, щом плячката се приближи. Между камъните видя как се напрегнаха мускулите по широкия гръб на скрития Тагол.

Петното пак се появи с неуловимо, стремително движение. Този път то замръзна на завоя и се превърна в едър, красив звяр с гъвкави стройни крака, изтеглена муцуна и дълга опашка. Черната му козина лъщеше на слънцето. Няколко секунди животното се ослушва, реши, че няма опасност, и тръгна към водата. Беше само на метър от брега на ручея, когато Базил отпусна изпънатата тетива. Стрелата полетя със свистене и се заби в гладкия черен хълбок. Хищникът изрева глухо, подскочи и във въздуха се обърна назад, към завоя, но ловците вече тичаха от скривалищата си. Копието на мършавия Менар удари муцуната, Тагол заби своето в корема на животното и всичко свърши. Дългото лъскаво тяло лежеше на камъните и мускулите му трепереха в мъчителна агония.

Изморен от дългото лежане зад скалите, Менар доволно се протегна и промърмори:

— Добър лов... А, Базил? — обърна се той нагоре. — Харесва ли ти ловът?

Вместо отговор Базил вдигна ръка. Съвсем наблизко летеше някаква странна люспеста птица. Тагол погледна, презрително плю и поклати глава.

— Не виждаш ли, че това е агал? Месото му може да е отровно. За друг път знай, да не си хабиш стрелите.

— Ясно — каза Базил.

И веднага грабна стрела от колчана. Лъкът се изви в ръцете му, стрелата изфуча и се заби в новото животно, което лениво пълзеше по пътеката.

Тагол стреснато се обърна, видя животното и изруга.

— Зеб-заб! Човече, защо не ме слушаш?

— Щеше да избяга — смути се Базил. — Нали стоите на открито...

— Да избяга! Нали ти казах ясно: не се занимавай с агалите. Никаква полза няма от тях.

Базил седна на един камък и озадачено се вгледа в люспестия гущер, лежащ на пътеката.

— Стоп — каза той. — Чакай малко, Тагол. Какво е това, дето лети горе?

Плешивият гигант вдигна рамене.

— Агал, естествено.

— А това, което убих?

— Пак агал. Какво друго може да бъде?

Физиономията на Базил изразяваше такова недоумение, че Тагол гръмко се разсмя.

— И това ли не знаеш? Зеб-заб! Добре стреляш, но не мислех, че си чак такъв невежа. Наистина ли не знаеш нищо за агалите?

— Съвсем нищо.

— Ами че агалът може да се превръща в каквото си иска. Ако го сложиш в клетка, ще се превърне в змия и ще излезе на свобода. А ако го затвориш в желязна кутия, бързо ще му поникнат зъби, които могат да прегризат и желязото. По формата не можеш да го познаеш. Най-сигурният белег са зелените люспи. Те са последното, което се променя в него.

Като сметна с това обясненията си за изчерпани, Тагол взе тялото на агала и го хвърли в потока. Останалите бяха изтеглили плячката от пътеката и заемаха скривалищата си.

Внезапно отгоре долетя трясък. Свил се инстинктивно до отвесната стена, Базил видя как ловците скочиха и се разбягаха, ужасени от шума. Земетресенията, толкова чести в тази планина, ги бяха приучили да се боят от всяко разместване на скалите.

Край отвесната стена падаше облак от прах и камъни. Изтръпнал, Базил лежеше и се мъчеше да се слее със скалата. Камъните преминаха пред него и една огромна канара с тежък грохот рухна на пътеката. По околните скали зачаткаха откъртени парченца, земята се разтърси и всичко утихна.

Треперейки от нервно напрежение, Базил се изправи. Прашният облак не му позволяваше да види какво е станало с другите. Но прахът

постепенно се утаи и Базил различи единия от ловците, паднал неподвижно на десетина метра от пътеката. До краката му се жълтееше снопче суха трева. Беше попаднал в отровна зона.

Останалите стояха неподвижно на безопасно разстояние и мълком го гледаха. Базил се спусна по сипея, спря и застана до тях.

— Ще се посмеем тази вечер — мрачно каза Менар.

Преди да успее да запита какво означава това, Базил трепна. Едва доловим шум, долетял отгоре, го накара да се обърне. Над скалния ръб, откъдето бе паднала канарата, се мярна и изчезна човешка глава с разрошена дълга коса. От такова разстояние и за толкова кратко време не можеха да се различат подробности, но Базил беше почти сигурен, че там имаше жена. И кой знае защо, в паметта му изплува зловният поглед на Ика.

— Горе има някой — прошепна той.

Четиримата ловци впериха погледи нагоре, но не видяха нищо.

— Сторило ти се е — промърмори Тагол. — Или пък е някой от групата на Рейнат... Макар че те рядко идват толкова наблизко. Все едно. По-добре е да се връщаме.

Двама от ловците нарамиха тежкото тяло на черното животно и с Тагол начело малката група тръгна по пътеката.

Не бяха изминали и половината път, когато слънцето потъна зад черни облаци. Само за няколко минути над планината падна тежък полумрак, в който странно се усилваха всички звуци — тихото свистене на вятъра, стъпките на хората, плискането на далечния поток, търкалянето на ситните камъчета. Ловците ускориха крачка, двамата с тежкия товар също се стараеха да не изостават. Но бурята връхлетя внезапно. По камъните наоколо удариха едри капки. Широки мокри петна покриха дрехите на ловците. След секунда петната се сляха. От небето се сипеха плътни водни струи. Всичко наоколо изчезна. Приведен под ударите на дъжда, Базил не можеше да види дори ръцете си, протегнати напред в търсене на опора. Мощно бучене заглушаваше всичко. Викът на Тагол успя да си пробие път сред водната преграда, но Базил чу само някакви неясни звуци: „А-а-ое“. Направи няколко крачки към мястото, откъдето чу гласа, подхлъзна се и падна.

Изправи се с мъка. От дрехите му течеше вода. Главата и раменете му изтръпваха от ударите на водните струи. Опита се да вика,

но сред грохота не чу собствения си глас. Другите може би бяха само на няколко крачки.

Навред течаха мътни потоци. Водата стигаше над глезените. Повлечени от нея, дребни камъни болезнено го удряха по краката. От сивата пелена, само на сантиметри от него изскочи огромна маса глина и скали и продължавайки да се търкаля надолу, изчезна от погледа му.

Водата по пътеката се надигаше. Протегнал ръце, Базил безцелно крачеше напред. Вече беше изгубил чувство за ориентация. Водата се стичаше по челото му, влизаше в устата, в очите, заслепяваше го и му пречеше да диша. Съвсем замаян, Базил се препъна и отново падна. Мътните вълни на пороя го заляха, повлякоха го надолу. Раздирайки дланите си, той се хвана за някакъв остър ръб и успя да остане на място. Камъни, носени от течението, го блъскаха по ръцете, по раменете, по гърдите. Подал глава над водата, той жадно си пое въздух. Дъждът нахлу в дробовете му.

Кашляйки, Базил затвори очи. Когато ги отвори, зърна почти до лицето си една мокра черна муцуна.

Няколко безкрайно дълги секунди човекът и звярът се гледаха втренчено. През падащите струи Базил различаваше широко разтворените пъстро-жълти очи с пулсиращи вертикални зеници.

После огромна светеща линия разцепи мрака и върху им се стовари гръмотевичен удар. Заслепен, зашеметен, Базил изпусна опората си, претъркули се под напора на водата и отново се вкопчи в камъните. Хищникът беше изчезнал.

Мълниите се сипеха над планината като гигантски светещи копия. Техният трясък нараняваше слуха и в кратките затишия бученето на пороя изчезваше, превърнато от звуковия контраст в едва доловим ромон. Отново на крака, Базил газеше в стремителното течение и несъзнателно се изкачваше нагоре. Падаше, търкаляше се назад, пак ставаше и приведен напред, търсеше убежище от бурята.

Пороят отслабна. Водата се спусна до коленете на човека, скоро слезе до глезените му. Наоколо си оставаше все така мрачно, но вече ръсеха само отделни капки дъжд. И внезапно из въздуха полетяха бели, мътно блестящи парчета, които глухо удряха по скалите и натрупаната кал.

Остра болка в рамото накара Базил да изохка. Втори удар, този път по главата, го зашемети. „Град!“ — премина през натрупаната в

мозъка му мъглива болка. Събрал последни сили, той се хвърли към близките скали. Трябваше да се скрие.

Една надвиснала канара му предложи убежище — тясно, несигурно, но все пак достатъчно, за да свие измъченото си тяло в него. Спасението дойде тъкмо навреме. По разорания от пороя склон се сипеха грамадни ледени парчета — колкото юмрук, колкото детска глава... Те се удряха в скалите и се пръскаха на хиляди блестящи късчета. Монотонното им тракане огласяше планината. За минута всичко побеля и първите слънчеви лъчи се отразиха с диамантен блясък.

Градушката престана изведнъж. Облаците се отдалечаваха над планинските върхове, изцеждайки последните си капки дъжд. Червеното слънце се спускаше към хоризонта и обагряше с кървавата си светлина опустошените склонове. От натрупания лед се надигаше пронизваща студена вълна. В чистия, хладен въздух се носеше миризма на озон.

— Кама-а-ано-о — раздаде се някъде наблизко мощен глас. — Ме-на-ар. Бази-и-ил.

Разтреперан от студ, Базил нагази в ледената покривка и като се подхлъзваше на всяка крачка, бавно тръгна към мястото, от което идваше викът. След малко откри Тагол. Дрехите на гиганта бяха изпокъсани, голата му глава бе покрита с драскотини. Базил се усмихна и веднага изохка. Болката от неизвестно кога разцепената устна му пречеше да се смее.

— Жив си — констатира със задоволство Тагол. — Не вярвах, че ще оцелееш... А къде са другите?

— Аз съм тук — съобщи един глас и отдясно изскочи дребен, кален силует, в който едва можеше да се познае джуджето Камано.

Скоро от скалите се появи и кокалестата фигура на Менар. Последният — Атерлин — не се отзова на виковете и трябваше много да го търсят, преди да забележат тялото му в една пукнатина. Дългите му трипръсти ръце дори сега не отпуснаха убитото животно.

Беше жив. Успяха да го свестят и дори да го изправят на крака. Нямахше нищо счупено.

— Ще можеш ли да вървиш? — запита Тагол.

— Аха... Мога, мога... — внезапно разтревожен, Атерлин се огледа. — Къде е месото?

— Тук е — посочи Камано. — Ама ти си луд. Защо не го захвърли това зеб-заб месо?

— А какво щяхме да ядем после? — логично запита Тагол. — Остави Атерлин на мира, той е юнак. Хайде да тръгваме.

Пороят беше размил пътеките. Срутените скали създаваха непрекъснати препятствия. Помагайки на изнемощелия Атерлин, ловците с труд се връщаха назад. Биха могли да се заблудят или да попаднат в опасна зона, но Тагол безпогрешно определяше откъде да минат. Въпреки това изгубиха доста време и мракът ги завари на път. В тъмнината едва успяха да намерят клисурата, но за сметка на това последният етап от връщането мина леко. Пороят беше разчистил широк проход сред натрупаните камъни в средата на клисурата и това им спести дългото провиране между скалите.

Жилищата бяха незасегнати. Едва сега Базил оцени цялата им безопасност. Дълбоките канавки, изкопани около землянките, отвеждаха водата към изхода на долината. Привидно слабите платнени покриви бяха издържали ударите на градушката. Сега обитателите на малкото селище клечаха край огъня. Тримата старци късаха парчета печено месо и ги раздаваха по строго определен ред.

Чули стъпките на завръщащите се ловци, всички престанаха да дъвчат и се обърнаха към тях.

— Покой на всички — високо произнесе Тагол ритуалното приветствие.

— Покой... покой... — отвърна нестроен хор от гласове и затихна.

— Къде е шестият човек? — пискливо запита единият от старците, прегърбеният Етай.

— Стъпи на отровно място — отвърна Тагол.

Отговорът му потъна в мълчание. Ловците насядаха край огъня и невъзмутимо приеха своите парчета месо, добито от другата група, която се беше върнала навреме.

Един по-силен полъх на нощния вятър надигна високо пламъците. През тях Базил видя лицето на Ика. Момичето гледаше към него.

Гледаше с омраза.

Това трая само миг. Огънят се смири, лицето на Ика потъна в сянка, но това кратко видение беше достатъчно. Без да има

доказателства, Базил беше почти уверен, че именно Ика е съборила скалата над него.

В долината тегнеше тишина, нарушавана само от звучно мляскане и от пукането на съчките в жарта. Базил погледна към недояденото парче месо в ръцете си. Не беше гладен. Подаде го на съседа си и избърса мазните си длани в панталона. От другата страна на огъня Ика се виждаше като едва доловим строен силует. С характерното за нея рязко движение, тя се изправи. Въпреки ужасната рокля, беше красива, това трябваше да се признае. По някакво чудо в нея нямаше нито една уродлива черта. Напротив — тялото ѝ би било съвършено, ако не беше толкова отслабнало от постоянните лишения.

Но не красотата го вълнуваше сега. Важно беше съвсем друго — странните отношения, които се създаваха между момичето и Базил. Тя го беше спасила. И в същото време го мразеше. От три дни живееха в една и съща землянка, спяха един до друг, а помежду им като невидима стена се изправяше непонятната ненавист.

„Прекалено много хора ме мразят — помисли Базил. — Прекалено много хора искат от мене нещо, което не разбирам. Сякаш те знаят за мене повече, отколкото аз сам. Та аз дори нямаше да зная името си, ако не ми го беше казал Нод Карлар. И все още не съм сигурен дали това е истинското ми име. Звучи познато и непознато...“

Жените се отдалечаваха. Край огъня останаха само мъжете. Базил разбра, че се подготвя нещо, в което ще участвуват избрани хора. Не беше поканен, затова стана и се обърна към землянките, но тежката ръка на Тагол го задържа.

— Сядай тук. Сега ще се посмеем.

Базил послушно седна. За втори път чуваше тази загадъчна фраза и не можеше да я разбере. Нищо не предразполагаше към смях. Ловците навъсено гледаха към огъня.

От мрака се приближи старият Раппар. В осемте дълги, гъвкави пръсти на дясната си ръка той носеше някакъв тежък, кръгъл предмет.

— Какво носи? — прошепна Базил към Тагол.

— Нападателна газова граната — също шепнешком отвърна гигантът.

Старецът застана край огъня и вдигна високо ръка. Гранатата блестеше между преплетените пръсти.

— В памет на мъртвия — каза Раппар.

— В памет на мъртвия — повториха ловците.

Металната топка се търкулна от пръстите на стареца. Застинал на мястото си, Базил видя как гранатата удари твърдата земя, разпука се и леко избухване разтърси пламъците на огъня. Ловците продължаваха да седят неподвижно и шумно вдишваха въздуха, към който се примесваше противна, остра миризма.

Базил искаше да запита какво означава този ритуал, но не успя. Стариият Раппар привлече погледа му. Мъчеше се да седне, а костеливите крака не искаха да му се подчинят. Това беше смешно, невероятно смешно. Някакви останки на приличие задържаха смеха, но тяхната съпротива рухна и Базил задъхано се закикоти. Край него отекваше боботещият смях на Тагол. Отсреща Раппар най-сетне успя да седне, закиска се и с треперееща ръка посочи към покрития със засъхнала кал Камано. Джуджето на свой ред се изхили, търкулна се назад и започна да рита с крака. Тази гледка предизвика нов пристъп на смях. Вече се смееха всички — с насълзени очи, с ръце, притиснати към корема, задъхани и безсилни да спрат.

Легнал по гръб, Базил не виждаше нищо освен звездите по безоблачното нощно небе. Сред тях неподвижно висеше кръглият светещ диск на спътника Ело. Той приличаше на дупка в небето. Дупка в небето! Просто да умреш от смях! Дупка в небето!

От очите му течаха сълзи. Задушаваше го остра болка в диафрагмата, но смехът непрекъснато го разтърсваше. Краката му безсилно риташа, а в съзнанието му безмилостно се въртяха все по-смешни неща. Нод Карлар сигурно е готов да си изяде червената качулка от яд, че изпусна пленника! И колко беше просто... Ето, погледнете, натиска се тук и тук... А после — бух в стената! Пленникът избяга... Избяга бившата къртица...

Вече нямаше сили да се смее. Лежеше и тихо хълцаше. Стори му се, че се събужда от някакъв кошмар. Колко време беше изминало? Потърси в небето Ело и не го откри. Спътникът беше залязъл. Значи бяха минали не по-малко от два часа! Какво ставаше с него? Съзнание ли беше изгубил?

Другите ловци лежаха край покритата с пепел жарава. Дишаха тежко и не помръдваха. От време на време пресежливо кикотене се надигаше и потъваше в мрака.

С голямо усилие Базил се превъртя, надигна се на ръце и успя да се изправи. Краката му трепереха. Струваше му се, че всеки момент отново ще изгуби съзнание. Залитайки, той се отправи към землянката на Ика.

В тъмнината беше объркал пътя. Разбра това едва когато се озова до тунела. Завъртя се обратно и като пиян се заклатушка назад. Някакъв камък го препъна. Той се стовари на земята, но не усети болка. Нямахте сили да се вдигне.

— Какво става с тебе? — прошепна нечий тънък глас. — Ела. Ела насам. Не можеш ли?

Слаби ръце го прегърнаха, влачеха го по земята. Плачейки от безсилие, някой го спусна в землянката, свали му обувките, намести го върху сламеника, зави го и като положи главата му върху коленете си, започна да гали сплъстената му коса. Последното, което запомни, беше тихият, задавен плач на невидимия в мрака благодетел.

Събуди се късно. С изненада откри, че лежи на своето място в землянката на Ика. Главата го болеше ужасно, сякаш някой притискаше черепа му между два камъка. Трябваше да измисли някакво лекарство.

В нишите до сламеника бяха подредени множеството дребни гърненца, изпросени през изминалите дни от целия лагер. Вътре лежах всевъзможни неща, събрани през същото време — сира, въглени, глина, стрит варовик, разни треви, които бе събрал по мирис, воден от тайнствени познания, скрити в затворената част от съзнанието му. Знаеше дори името на тези знания: „приложна фармацевтика и токсикология“. Но нищо не подсказваше къде и как се е научил да познава лечебните свойства на минералите и тревите.

Отметна платнището и едно по едно подреди гърненцата край ниската каменна стена. След това се измъкна навън.

Слънцето вече беше високо. Жените седяха на камъните и се припичаха, а мъжете унило бродеха из долината. Навярно също ги измъчваше главоболие.

По усет Базил подбра няколко жилави стъбла и ги сложи в празното гърне. Добави щипка стрит на прах минерал и бучка сира. Сетне взе гърнето и се запъти към тунела. Наля вода от самовъзстановяващата се тръба, върна се към снощния огън, разчисти пепелта и сложи гърнето сред запазената жар.

След десет минути лекарството беше готово. Базил отпи една глътка от парещата горчива течност, остави гърнето и седна до него. Тагол, който отдавна наблюдаваше странните действия с жив интерес, се приближи и запита:

— Какво е това?

— Лекарство — обясни Базил. — Ако те боли глава, можеш да опиташ. Но само една глътка. Сигурно ще има и други желаещи.

Желаещи се намериха скоро. Всичките седемнадесет мъже и тримата старци се нуждаеха от лекарство след снощното газово пиянство. А сварената от Базил настойка само за няколко минути премахваше напълно болките в главата.

Старият Раппар седна до Базил и го огледа с любопитство, сякаш го виждаше за пръв път.

— Странен човек си ти. Откъде идваш?

— Не знам — каза Базил. — Не помня нищо.

— А кой клас си?

— Клас 34.

Раппар неодобрително поклати глава.

— Глупости говориш. Мислиш ли, че не знам какво означава клас 34? Та аз на времето бях главен оръжеен конструктор и имах клас 9! Ти не си металург. Как стигна до нас?

Базил отвори уста и навреме се удържа. Искаше да каже, че е долетял. Но тези хора не познаваха други летателни апарати, освен грубите хеликоптери и реактивни самолети.

— Не помня — повтори той. — А вие как сте стигнали дотук?

Старецът подъвка с беззъбата си уста и вдигна рамене.

— Е, да, всеки от нас някак е стигнал до тези места... Освен родените тук. Но ти не си роден в планините. Наистина ли не помниш нищо?

— Нищо.

— Питаш как сме дошли ние... Пътят е лесен. От град Раш се тръгва към подножието на планините. Или от другаде, все едно. Трябва да се върви през нощта и дори тогава малцина успяват да се промъкнат през постовете на братята по лоялност. Но насам тръгват хиляди... Те вярват на старата легенда, че зад преградата от смъртни опасности се крие свободна страна, където всички са щастливи... Онези, които преодолеят постовете, тръгват нагоре, по откритите склонове. Денят ги

застига и те се виждат като на длан. Всеки ден братята по лоялност стрелят по тях с далекобойни картечници. Така загиват още много хора. Оцелелите превалят зад първото било и отново срещат смъртта, защото легендата лъже. В тази планина няма щастие. Тук е събрано всичкото зло на света.

— Защо? — бързо запитва Базил.

— Никой не знае... Носят се предания, че това е било последната преграда пред зебарската армия, която настъпвала към столицата на Аткран. Казват още, че когато врагът отстъпил, тогавашният съветник заповядал всички от подземната крепост, без изключение, да атакуват. И те излезли на сигурна смърт, защото иначе ги очаквал Центърът. Дали е истина? Не знам. И все пак съм склонен да вярвам, защото старото оръжие още действа. Земетресения, вулкани, изкуствени урагани, подземни снаряди и бомби, отровни зони... Оставено е тук много отдавна. И още убива. Ето, през тези места сме дошли ние. През тях си дошъл и ти. Спомняш ли си сега?

— Не.

Раппар въздъхна.

— Всичко с тебе е много странно. По фигура приличаш на войник. Ръцете ти са гъвкави като на конструктор. Силен си като обикновен носач. И отгоре на всичко стреляш с лък много по-добре от другите. И за стрелбата с лък ли не помниш нищо? Е, добре, покажи ми още веднъж как стреляш.

Базил изтича до земянката на Ика и след малко се върна с лъка и колчана. Имаше двадесет стрели. Първите пет заби в права линия. Точността му смайваше всички, но най-важен беше следващият номер. Никой от ловците не познаваше балистичното мерене. Заел класическата поза за стрелба с лък — краката леко разкрячени, торсът извит, главата обърната към целта — Базил показва под какъв ъгъл трябва да се изпраща нагоре стрелата за всяко по-далечно разстояние, как се прави поправка за вятъра и дори демонстрира стрелба с изпреварване, като свали една птица, кръжаща над долината.

Тази точност беше невероятна. Но докато гледаха със зяпнали уста полета на поредната стрела, хората от племето не подозираха, че най-учуден е самият Базил. Стиснал грубото дърво на лъка, той се мъчеше да си спомни кога и къде се е учил на това. Но в паметта му изникваше само един изящен лък от прозрачен гъвкав материал с

множество пружинки и колелца за центроване и обтягане, а след това една блестяща металическа стрела, която лети към червена мишена с бели кръгове.

Сега, след като главоболието им беше минало, ловците се успокоиха. Също както жените, те насядаха на припек и оживено обсъждаха стрелбата. Според всеобщото мнение, старците бяха сбъркали, когато отказаха да приберат заразения Базил. Ала от друга страна, бяха абсолютно прави, защото никой не би могъл да предположи, че болният ще оживее. Синият мор си е син мор...

Първият трус не ги изплаши. Докато земята леко се тресеше, те станаха и без да бързат тръгнаха към центъра на долината. Знаеха, че е достатъчно да се отдалечат от скалните стени.

Най-после земетресението свърши. Този път обаче скритите нейде дълбоко в планината автомати бяха дали пълна мощност на сеизмичния удар и за хората от долината това означаваше половин час истински ад. Базил още притискаше към себе си детето, което бе спасил секунда преди да го погълне една пукнатина, зейнала в сухата скала. То скимтеше едва чуто.

Над долината тежеше плътна, мъртвешка тишина. Облаците прах продължаваха да се въртят из въздуха. Дочул дрезгав стон, Базил остави детето и бавно се запъти през прашната завеса натам. Една стара жена лежеше на земята и охкаше, стискайки лявото си рамо. Базил се наведе над нея. Опипа пострадалото място и разбра, че няма нищо сериозно. Беше само навехнато. Стисна с две ръце и с ловко движение намести ставата. Старицата изпищя, подскочи и утихна, свита на земята като вързоп окъсани мръсни дрипи.

Долината постепенно се проясняваше. Хората се надигаха от земята с недоумяващи лица, сякаш не можеха да разберат как са останали живи.

Пострадалите бяха много. Първият, когото Базил видя след старицата, вече нямаше нужда от помощ. Само краката му се подаваха изпод голяма скала, паднала в самия център на долината. Следващият беше един тромав късокрак ловец със счупена ръка. Докато наместваше костите и полагаше примитивна шина върху счупеното,

Базил забеляза Раппар. Старецът се оказа невредим и с готовност прие задачата да води насам всички ранени.

Към обяд вече можеше да се направи равносметка. Имаше трима убити-двама мъже и една жена. Четири счупвания на крайници, един пукнат череп и един случай на истеричен припадък, при който Базил трябваше да прибегне към хипноза. Многобройните навяхвания и изкълчвания не влизаха в сметката, както и дребните рани.

Когато свърши и последната превръзка, Базил уморено се изправи. И за минута не беше вдигал глава от пострадалите. Чак сега видя какво е станало с малкото селище. Дъното на долината беше неузнаваемо. От земянките бяха останали безформени ями, запълнени с камъните от ниските зидове. Дълбоки пукнатини прорязваха почвата. Наоколо, вместо предишните високи и гладки скални стени, се издигаха грамадни купища скали. От тях бликаше димящ извор с гореща подземна вода.

„Сега поне ще се къпем тук“ — тъпо помисли Базил, докато крачеше към мястото, където би трябвало да бъде земянката на Ика.

Момичето вече беше разровило затрупаната яма и сега седеше на земята до нея, гледайки замислено дълбоката, разкъсана рана на бедрото си, неумело превързана с мръсен парцал. Останките от имуществото гърненца, завивки, кожи и обработени камъни, лежаха натрупани накуп.

— Да те превържа — предложи Базил с безизразен глас.

Тя се обърна към него и в потъмнелите ѝ очи блесна ярост.

— Нямам нужда от твоята помощ!

Базил безпомощно вдигна рамене и седна до нея. Ика помълча, после заговори умолително:

— Кажи ми какво искаш от нас? Защо се преструваш на добър? Преструваш се, нали? Всичко това е лъжа. Лекуваш, помагаш... Нямам сили повече да гледам тази лъжа, разбери ме. Ако не си отидеш, ще трябва аз да избягам оттук. Върви си! Още сега, веднага!

— Аз няма къде да отида, Ика — меко каза Базил — А освен това тук имат нужда от мене.

— Пак лъжи! — избухна момичето. — Лъжеш, лъжеш, лъжеш, лъжеш!

Тя скочи и избяга към другия край на долината. Базил безучастно я изпрати с поглед. Беше толкова уверен, че не можеше да се

развълнува от нищо.

— Какво ѝ става? — запита дрезгав старчески глас.

Базил погледна към Раппар, който се приближаваше с несигурна походка.

— Не знам. Не ме обича, а защо?...

Старецът седна до него и поглади разрешената си брада с пръсти, подобни на пипала, които предизвикваха у Базил неволно отвращение.

— Не ѝ обръщай внимание. Винаги е била такава... нервна. А аз идвам за друго, макар че сега не е най-подходящият момент. Искане ми се да продължим нашия разговор.

— Ами че говори — промърмори Базил.

— Видях те как тичаше. Имаш невероятно равновесие. Да не би да си бивш пилот?

— Не помня, казах ти вече.

— Нищо, не се сърди. Аз само питах... А трябва да ти благодаря. Едва от три дни си тук, а вече направи толкова много... Видях как спаси детето. Знаеш, имаме само три деца. Тук ражданията са редки, пък и често се раждат такива... Е, разбираш ме. Знаеш как треперим над децата. Просто не мога да си представя с какво да ти се отблагодаря...

Базил смутено размаха ръка.

— Глупости! Е, ако толкова искаш да ми се отблагодариш... поръчай на някой опитен ловец да хване жив агал. Много искам да видя как се променя това животно.

— Още утре ще го имаш — гордо заяви старецът. — Да се хване агал е най-простата работа. Ако искаш още нещо...

— Нищо не искам — отсече Базил и легна по гръб.

Високо в синьото небе висяха перести облаци. Беше топло и спокойно след преживения ад. В тишината досадно бръмчеше гласът на Раппар:

— ...защото, разбираш ли, ние много ценим децата. Рядко се раждат нормални деца. Трудно е в толкова малка група... Групата на Рейнат е по-голяма, но и там е същото. Понякога се раждат такива изроди, че незабавно ги хвърлят от скалата на спартанците...

Нещо се пропука в съзнанието на Базил. Скалата на спартанците! Спартанци! Това беше негова дума и никой в този свят не можеше да я

знае! Без да осъзнава какво върши, той скочи и стисна костеливите рамене на стареца.

— Каква е тази скала? Какви спартанци? Говори!

— Скалата на па... пас... спартанците... — езикът на Раппар се преплиташе от страх. — Ние не правим така... Ние се грижим за децата докато оцелеят или умрат... И в групата на Рейнат престанаха да правят така, откакто се появи онзи, черният.

— Кой? — почти обезумял от надежда изрева Базил.

— Той... той нарече така скалата... Казва, че някакви спартанци правели същото...

— Името му!

— Тар... Тер... Не, спомних си — Антеро. Да, точно така, Антеро. Черен, голям, сега той е съветник на Рейнат, но всъщност всички заповеди идват от него.

Базил пусна рамото на стареца. Чувствуваше се удивително спокоен.

— Слушай ме добре, Раппар. Незабавно изпрати някой от ловците при Рейнат. Нека съобщи на Антеро, че неговият приятел Базил е тук.

Раппар боязливо се дръпна настрана, помляска с хлътналата си уста и започна да се вайка.

— До Рейнат е далече, много далече. И пътят е опасен. А пък най-добрите ловци сега са зле, сам знаеш.

— Тогава ще тръгна сам — решително каза Базил.

— Не! Няма да те пусна! Ще намеря някой от здравите. Ти си нужен тук.

Базил разбра, че упорството на стареца е сломено. Усмихна се и отново седна на земята.

— Колко е пътят до групата на Рейнат?

— Мммм... Един ден... нощувка по пътя... после още... Да! След четири дни пратеникът ще се върне.

— Много е.

— По-бързо не може. Знаеш ли какъв е пътят? Трябва да се мине край три вулкана, а отровните зони брой нямат.

— Е, съгласен съм — кимна Базил. — След четири дни ще чакам Антеро.

— Той може да не дойде — усъмни се Раппар.

Базил тръсна глава с непонятна за самия него увереност.

— Ще дойде! Непременно ще дойде. Само веднага изпрати човек.

Старецът обеща, сбогува се и тръгна към другия край на долината. Базил постоя, загледан в разровената яма, после се спусна в нея и започна да изхвърля с шепи пръстта. Жилището трябваше да се възстанови.

Скоро се появи и Ика. Без да обръща внимание на Базил, тя скочи до него и се включи в работата. Така, без да говорят, без дори да се гледат, те разчистваха срутената землянка, като внимателно отделяха от пръстта всичко, което намираха — обработени камъни, парчета от сламениците, навити въжета. Отделно подреждаха коловете, които служеха за облицовка на стените. За щастие почти всички бяха здрави и можеха да се използват повторно.

Без инструменти работата беше тежка. До вечерта едва успяха да оформят наново землянката и да забият край стените част от коловете. Трябваше да ноцуват под открито небе.

Те подредиха парчетата от сламеника, легнаха, опрели гърбове, и се завиха с кожата и платнището. Мълчаха. Топлината на телата им изпълваше тясното пространство под тежките завивки. Като бавна вълна нощният хлад се спускаше над долината и носеше хилядите планински шумове. По ясното черно небе сред безбройни звезди плуваха двете луни — Ело и Кертан. Откъм гаснещия огън долитаха тихи гласове. Двамата лежах неподвижно, заслушани в дишането си.

Късно през нощта Базил се събуди. Ика стенеше насън мъчително, страшно, като пребито животно. Долината спеше, облаци бяха закрили звездите и в дълбоката, мрачна тишина тези стонове действаха покъртително. Изтръпнал от жалост, Базил прегърна тръпнещото момиче, притисна го към себе си с всички сили, сякаш за да го спаси от смъртна опасност. Свита в прегръдките му Ика хлипаше, после изведнъж въздъхна и се отпусна. Дишането ѝ се успокои. А Базил още дълго лежа буден и напразно се мъчеше да разбере какво го вълнува в това нещастно и сърдито момиче.

Мрачното настроение на Ика сутринта го разочарова. Беше очаквал, може би малко наивно, че след този нощен плач нещо ще се промени. Но момичето си оставаше все така недружелюбно. За два

часа заедно довършиха работата по възстановяването на земята. Вече отново имаха дом. Ала това не ги радваше.

Седяха на земята и си почиваха. Недалече другите жители на долината продължаваха да възстановяват своите жилища. Прегърнала коленете си, Ика напрегнато мислеше за нещо, навярно неприятно, ако се съдеше по лицето ѝ. Неочаквано тя вдигна очи и промърмори на себе си:

— Какво пък... Толкова по-зле.

Разтърси глава, като че искаше с този жест да затвърди решението си, след това се обърна към Базил.

— Искаш ли да видиш нещо интересно?

— Какво?

— Не питай — сърдито каза Ика. — Ще видиш сам. Ако искаш, тръгвай с мен, без да задаваш въпроси. Ако не — стой си тук.

Базил вдигна рамене. Загадъчното предложение го смущаваше, но вероятността да види нещо интересно не трябваше да се изпуска. Ика стана и той я последва.

След като преминаха запълнената със срутени скали клисура, момичето поведе Базил наляво, но скоро се отклони по съвсем непозната пътека. Изкачваха се стръмно нагоре, край сипеи и скали, през гъсталаци от бодливи храсти. От време на време спираха за кратка почивка и без да си отдъхнат докрай, продължаваха пътя. Сега Ика изглеждаше неуморна. Като че нещо я привличаше нагоре към билото. Но и на билото спряха само за минута. Брулен от студения вятър, Базил стоеше над планината и от всички страни виждаше едно и също — остри сиви зъбери, голи безводни склонове, разкъсани от чудовищните сили на земетресенията, дълбоки долини, където би трябвало да текат реки, но нямаше дори ручей, безформени купчини скали и черни гъсталаци. Високо в небето се издигаха мрачни вулканични върхове, над които висяха огромни димни шапки. В далечината над един от върховете подскачаха алени огнени пръски.

— Да вървим — нетърпеливо каза Ика и заслиза надолу.

И отново започна това необяснимо препускане към неznайната цел. Дватамата слизаха почти тичешком по стръмната пътека, подхлъзваха се, падаха. Изпод краката им се търкаляха камъни.

После се появи долината — дълбоко корито на отдавна пресъхнала река. Беше толкова широка, че срутванията не можеха да я

запълнят и двамата безпрепятствено свърнаха надясно. Пак започнаха да се изкачват, но сега наклонът не беше толкова стръмен.

Изведнъж Базил видя петното.

Всъщност това не можеше да се нарече петно. Широка площ, обхващаща дъното и част от скалите на долината, беше покрита с гладка стъкловидна кора, сякаш някой някога беше разтопил камъните и те в дългото си изстиване бяха образували равното покритие. Оттогава бяха изминали много години, защото сега кората беше натрошена на места от земетресенията, върху нея лежах скали, съборени от стари и нови срутвания. Но Базил усещаше непонятна тревога, нашепвана от безпогрешния глас на скритата памет.

— Какво е това? — запита той шепнешком, сякаш се боеше, че някой може да го чуе.

— Нищо — отвърна Ика със странно напрегнат глас. — Стигнахме. Сега върви напред. Върви, върви! Аз ще те почакам тук.

Базил се вгледа в обтегнатото лице на момичето. Не трябваше да върви напред! Това беше клопка.

— Няма да тръгна — решително каза той. — Ще остана тук, докато не ми обясниш какво има напред.

Ика въздъхна дълбоко.

— Боиш ли се? Не се страхувай. Щом не искаш да тръгнеш сам, ще вървим заедно. После ще ти обясня.

Тя тръгна напред и Базил я последва, скован от тръпките на лошо предчувствие. Клопката беше някъде тук. Нещо страшно чакаше тяхното приближаване, за да изскочи от планината, от скалите, от гладката повърхност на разтопения камък. Но какво?

Те преминаха равното петно, извървяха още малко по дъното на долината и отново стигнаха до място, където някога бяха действували огромни температури. Чувството за опасност ставаше все по-силно, то извираше от затворената част на съзнанието и крещеше за връщане назад.

Той ускори крачка и настигна Ика. Хвана я за рамото. Момичето спря, обърна се и погледна Базил с огромните си зелени очи.

— Какво...

Базил не успя да произнесе нищо повече. Сетивата му по-скоро се досетиха, отколкото регистрираха стремителния полет на някакво дребно, удължено тяло далече напред в долината. Мисълта, която проясняваше всичко, шеметно прелетя през мозъка на Базил и тялото му, получило само една заповед, заживя свой самостоятелен живот на мълниеносно движение, където времето се измерваше с хилядни от секундата. Ръцете му сграбчиха момичето, хвърлиха го на скалата и той се метна отгоре, обърна глава назад, към изхода от долината.

Той още падаше — бавно, неизмеримо бавно в сравнение с ускорените му реакции. Втвърдените мускули на лицето притискаха с всички сили клепачите, но дори през тях си пробиха път ослепителната бяла светлина, която опали гърба му. На гърба му гръмотевично се стовари ударът на вкоравения от титанични сили въздух. Усилията му да се удържи бяха нищожни пред този напор. Огненият ураган го откъсна от земята и го запрати — нищожен, дребен, безсилен — някъде далече напред, в мрак и тишина.

Съзнанието се върна към него бавно и мъчително. Лежеше по очи на студената скала и дребните камъчета болезнено се впибах в тялото му. Събра сили и надигна глава.

Долината лежеше мъртва и тиха под лъчите на обедното слънце. Всичко беше спокойно, сякаш никога не бе имало взрив.

Болката изпълваше тялото му, но оставаше някак настрана, без да му пречи да мисли. Сега той знаеше какво се е случило.

„Ядрен взрив... — помисли Базил. — Странното е само това, че останах жив на такова разстояние от епицентъра. Нелогично... Освен ако зарядът е бил тактически, минимален. Но това означава, че тук са много по-напреднали в ядрената физика, отколкото предполагах. И все пак е странно... Толкова развита наука да е свързана с едно изостанало общество...“

Изправи се бавно, несигурно на треперещите си крака. Огледа се. Ика беше изчезнала.

Вече нямаше съмнения. Това беше капан. Момичето го водеше на смърт и беше готово да загине заедно с него.

Трябваше да се измъкне от тази долина. Базил закуца по обратния път. Той крачеше с мъка по дъното на долината, препъваше се и мислеше за странната омраза на Ика.

Когато излезе на открития склон, студеният вятър го блъсна в гърба, проникна през дупките на изгорената дреха и облекчи болките в гърба.

Два часа по-късно стигна до малкото селище. Вече се чувствуваше по-добре, но трябваше преди всичко да приготви някакво лекарство против лъчевата болест. Не се съмняваше, че е получил опасна доза радиация. Условията тук бяха примитивни, но все щеше да направи нещо. Все пак приложната фармацевтика и токсикология са велика сила...

Землянката на Ика беше пуста и това го разтревожи. Положението на момичето не беше по-добро от неговото. Трябваше да я намери и да я лекува. Иначе... Той дълго приготвя необходимата смес. Оскъдните средства, които имаше на разположение, го вбесяваха. Трябваше му магнезий, хлор, натрий и още много съставки, а от тях нямаше и следа. Дойде му спасителната идея да използва обикновена готварска сол. Ала след дълго разпитване из лагера узна, че солта е една от най-големите ценности в тези планини и се добива чрез дълги и опасни търговски походи в районите на други племена. Най-сетне Раппар се смили и след продължително ровене из землянката си скъпернически подаде на Базил щипка сол.

Обгорялата дреха привлече вниманието на стареца. Той огледа гърба на Базил, съчувствено заохка и запита:

— Под взрив ли си попаднал? Трябва да се пазиш от откритите склонове. Къде стана това?

Базил неопределено махна с ръка.

— Там... Оттатък билото, в някакво пресъхнало речно корито...

— Уф! — изсумтя Раппар. — За какъв зеб-заб си се пъхнал там? Не знаеш ли, че това е един от проходите през планината? Нашите прадеди са се погрижили да посрещнат зебарската пехота.

— Не знаех — мрачно отвърна Базил. — Ика също не знаеше. Да си я виждал?

— Не съм. Ще разпитам другите.

— Разпитай ги. Непременно трябва да я намеря.

Старецът започна своята обиколка из долината, а Базил тръгна към купчината съчки, приготвени за вечерния огън. Взе един голям наръч и се върна до землянката.

Този път му се наложи дълго да приготвя смесите. Трябваше да измисли три катализатора, сетне да пече праховете върху огъня. Не беше лесно, но след много проби и грешки нужните съставки бяха готови. Изсипа ги в едно гърне и изтича към новия топъл извор. Наклякали край горещото езерце, няколко жени перяха дрипави дрехи. Базил ги заобиколи и потърси място, където водата беше размила гъста, червеникава глина. Напълни гърнето с вода и замаза отвора му.

Когато се върна, пламъците на малкия огън се снишаваха. Базил разбута жарта, зарови в нея запушеното с прясна глина гърне и натрупа отгоре нови съчки. Както цялата му лечителска дейност и това беше примитивен процес, но по липса на автоклав, щеше да свърши работа.

— Хей, Базил! — извика някой.

Обърна се и видя Тагол. Плешивият великан се усмихна и махна с ръка.

— Ела бързо. Хванах агал. Нали ти си искал да го видиш.

Базил погледна към огъня. Имаше време. Сместа трябваше да ври поне половин час. Стана и се запъти към Тагол.

— Промъкнах се тихичко — радостно разказваше безухият. — Скочих върху него и хоп! Напъхах го в торбата. Как риташе само!

Агалът беше близо до входа на долината. Тежки камъни, натрупани в кръг, му пречеха да избяга. Едрият гуцер се хващаше с нокти за преградата, мъчеше се да се покатери по нея, но джуджето Камано стоеше на пост и отблъскваше агала с върха на копието си.

Базил спря до камъните и погледна над тях. Тежкият гуцер трмаво се въртеше в импровизираната клетка, блъскаше по земята с дългата си опашка и сърдито фучеше. От торбата, която носеше през рамо, Тагол измъкна парче месо и го хвърли вътре. Агалът забрави за пленничеството си и стръвно се нахвърли върху неочакваното угощение.

— Трябва много да яде — поясни Тагол. — Не знам защо, но е така. Преди да се промени, агалът яде много.

„Нуждае се от енергия — помисли Базил. — Е, да можех да изследвам метаболизма на това животно. Какво съкровище за биологията...“

Той въздъхна и запита:

— Кога ще започне да се променя?

— Няма да е скоро — намеси се Камано. — Зависи какво искаш. Ако трябва да стане змия, ще му е нужно време до вечерта. За птица е по-дълго.

— А нима може да се командува? — изненада се Базил.

— Разбира се. Важното е в какви условия ще го поставиш. Е, хайде, ще го превърнем в змия. Носете камъни.

Агалът беше свършил парчето месо. Докато Камано отблъскваше новите му атаки, Базил и Тагол търкаляха тежки каменни блокове. С обединени усилия ги натрупаха над пленения гуцер и се получи истинска клетка. През тесните пролуки между камъните наистина би могла да се промъкне само змия.

Докато двамата си почиваха, Камано се въртеше наоколо, извънредно доволен от работата, в която беше участвувал главно със съвети и критични викове.

— Е, добра работа свършихме — каза дребосъкът, след като се убеди, че агалът няма къде да избяга. — Засега няма смисъл да стоиш тук. А пък ако питаш мене, изобщо си губиш времето, но... твоя работа. Ако си зает с нещо друго, върши го и идвай да наглеждаш агала. Ще стане интересно чак привечер, когато започне да се удължава. А ние ще си тръгваме. Хайде, Тагол.

Седнал до купчината камъни, Базил ги гледаше как се отдалечават към своето жилище. Живееха в една землянка и трябваше да се признае, че джуджето беше единственият подходящ съквартирант за Тагол. Никой друг не би желал да се смества в едно помещение с него.

Агалът се въртеше и шумолеше в каменния си затвор. Базил разсеяно погледна към купчината. Мислеше за друго. Смущаваше го собствената му сила. Неведнъж бе имал възможност да се убеди в нея. И сега, когато пренасяха камъни заедно с Тагол. Силата на плешивия великан беше пословична, но Базил като на игра се справяше с по-тежки скални късове.

„Гравитация... — помисли той. — Още една непозната дума. Гравитация, ядрени реакции, агал... Но какво общо има между тези неща? Поне за агала съм сигурен, че едва тук го видях за пръв път. Защо така натрапчиво ми се върти мисълта за гравитацията, ядрените реакции и агала? И още нещо. Тези странни, обезобразени хора. Какво значи всичко?“

За миг му се стори, че е на прага на някаква много важна мисъл, която ще свърже тези неща и ще обясни всичко. Но мисълта отмина и Базил не успя да я удържи. Нищо... Това нямаше значение. След три дни Антеро щеше да дойде и да разясни всичко.

Стана и се запъти към землянката на Ика. Огънят беше изгаснал, но под пепелта тлееше дебел слой жарава. Базил я разчисти с една пръчка и избута гърнето настрани. Не знаеше какво се е получило, само се надяваше, че странните знания не са го излъгали.

През последните дни нещо ставаше с него. Мракът, който лежеше над миналото му, се разсейваше, но някак едностранчиво. През него си пробиваха път само знания и умения, придобити неизвестно кога и как. Той знаеше да лекува, да определя свойствата на минерали и треви, знаеше как с подръчни средства да построи хиляди неща — катапулта, балон, планер, дори електроцентраля. Владееше хипнозата. Можеше да се катери по отвесни скали, да стреля с лък, да пази равновесие в най-тежки условия. Ала целта, на която трябваше да се посветят всички тези способности, оставаше неизвестна, заедно с подробностите за неговата личност.

От тези мисли го откъсна Раппар. Куцукайки, старецът се приближи и съобщи:

— Ика не се е връщала. Никой не я е виждал.

— Ясно... — промърмори Базил.

Раппар усети, че моментът не е подходящ за дълги разговори и се оттегли. Базил поседя още малко, после тръгна да провери какво става с агала. Доколкото можеше да различи през тесните дупки между камъните, промени все още нямаше. Гуцърът лежеше неподвижно, подгънал крака под тялото си. Базил го остави на мира и се върна при землянката. Гърнето беше изстинало. Той разби спечената глинена запушалка и отпи от получената течност. Вкусът ѝ беше неприятно блудкав.

Прибра гърнето в землянката и отново зае мястото край затвора на агала. Оттук можеше да наблюдава клисурата и нямаше да изпусне пристигането на Ика.

Часовете течаха непоносимо бавно. Беше паднал първият здрач, когато забеляза промяна в пленения гуцър. Тялото на агала бе станало по-дълго и се навиваше в кръг, защото тясното пространство вече не му позволяваше да лежи изпънат.

Постепенно се стъмни. Ловците запалиха огън и всички насядаха край него. Базил гледаше към тъмните силуети около пламъците и усещаше, че е сам, невъобразимо сам в един чужд свят. Единствен Антеро можеше да му помогне... Но пратеникът на Раппар още не беше стигнал до племето на Рейнат. Оставаха цели три дни.

Нещо зашумоля между камъните. Базил напрегна зрението си и успя да различи как едно дълго и тънко тяло пълзешком се измъква навън. Отблясъците от далечния огън трептяха по лъскавите люспи. Това беше агалът.

Змията се плъзна настрани и изчезна в мрака. Базил не направи опит да я спре. Все едно, нямаше възможност да изследва промените в обмяната на веществата у агала. А нещо неизвестно му даваше увереност, че самият факт, на който бе присъствувал, е извънредно важен, независимо от подробностите. Трябваше да запомни това и да чака момента, в който откъслечните картини ще се свържат в едно цяло.

Той седя още дълго край купчината камъни. Хората се разотиваха по землянките. Скоро долината опустя и единствено Базил стоеше буден, очаквайки кога ще се върне Ика.

Шум от леки стъпки разбуди вниманието му. Някой се промъкваше между скалите, запушващи входа в долината. Нетърпението победи предпазливостта и Базил скочи на крака.

— Ика!

Викът му полетя из долината. Ехото го повтори и настъпи тишина. Стъпките спряха, сетне невидимият в тъмнината човек побягна назад. Базил се втурна към клисурата, но разбра, че дори това да е Ика, не би успял да я догони. Момичето не искаше да се срещне с него.

Бавно тръгна към землянката. Отметна платнището, спусна се долу и легна на своето място. Това беше единственото, което можеше да направи — да лежи тук и да чака кога ще се върне Ика. Тогава щеше да я хване и застави насила да изпие лекарството.

Оказваше се, че тялото му е тренирано и на това — да запази пълна неподвижност, да изключи всички мускули и само съзнанието да бди в мрака. Изостреният му слух долавяше всеки полъх на вятъра, всеки шум, долетял от планината. И цяла вечност след това Базил чу

очакваните предпазливи стъпки. Те се приближиха до земянката. Спряха.

Мускулите на Базил се напрегнаха. Платнището над него се отметна широко и той видя как нечия глава закрива звездите.

Беше готов, но въпреки това не успя да реагира навреме. Черната фигура прелетя над каменната стена и тежко се стовари върху гърдите му. Останал без дъх от удара, Базил едва можа да вдигне ръка и да стисне китката на нападателя. В мрака мътно блесна дългото острие на нож. Противникът изстена от болка и се опита да издърпа ръка, но пръстите на Базил стискаха като клещи.

Ножът се търкулна.

— Ика... — едва чуто произнесе Базил.

Тежкото ѝ дишане прекъсна и изведнъж излетя от гърдите, избухна в дълго сдържано ридание. Отслабналата ръка на момичето се изплъзна от неговата и Ика падна на гърдите му, забравила за всичко, освен за своето страдание. Тя плачеше също така страшно, както миналата нощ, но сега беше будна. Мокро от сълзи, лицето ѝ се притискаше към гърдите на Базил, ръцете ѝ стискаха неговите рамене като последна, спасителна опора преди някаква страшна пропаст. Стената, която ги делеше, беше разбита от този плач. Без да знае причините, Базил чувствуваше това и смутен, объркан, изплашен, можеше само да я милва по косата и да повтаря изумено:

— Ика... Ика... моля те, успокой се... моля те...

Задавена от ридания, тя продължаваше да се притиска към него и целуваше лицето му неумело, бързо, като че се боеше, че този миг ще свърши и те отново ще бъдат чужди, разделени от непреодолимата ненавист. Думите се откъсваха от устните ѝ една по една, разкъсани от целувки и отчаяно детинско хлипане:

— Обичам... обичам... обичам те! Обичам те!... Сега можеш... можеш да правиш... с мен... каквото поискаш... Не вярвам... Не вярвам и не мога... Можеш да ме убиеш... ако искаш...

Базил не усещаше ножа, който притискаше бузата му. Не знаеше къде се намира. В целия свят за него съществуваха само този миг и тази нощ, и това нежно, дребно, безпомощно, отчаяно и влюбено същество, и безкрайно страдание, жал и обич, и една безконечна прегръдка, която се слива с нощта, с вечността, с мрака, изпълнен от хилядите мъгливо ослепителни светлини на щастието, и шепот на

объркани, хубави думи, и нейното тяло до него, целувки, забрава, всичко и нищо, слънце в тъмния свят, обичам, обичам, обичам, обичам...

Те лежаха един до друг под кожената завивка. Свита под мишницата на Базил, Ика беше положила глава върху гърдите му и с учудени, широко разтворени очи гледаше в мрака. Безмълвието наоколо се обтягаше и в един миг гласът на момичето го разкъса:

— Не вярвах, че може да има такива хора... Откъде идваш?

Базил я притисна към себе си. Не помнеше нищо, но трябваше да говори, да разкаже нещо хубаво. И разказът започна сам, разказ за една далечна страна, в която всички са щастливи, в която всеки е свободен и може да обича, в която всички имат всичко и не се боят от силите на природата, защото отдавна са ги покорили, в която хората си желаят само добро...

— Не вярвам — остро каза Ика и в гласа ѝ прозвучаха останки от старата злоба. — Ти си едно, светът е друго. Преди да се развали радиото на Раппар, слушах редовно предаванията от целия свят. Навсякъде е едно и също.

— Нима знаеш чужди езици? — изненадано запита Базил.

— Знам — горчиво произнесе момичето. — Баща ми беше кадрови зебарски офицер. Воювал в Елпа и Хамана преди да го пленят в боевете и да го доведат тук, в Аткиран. Знаеше добре езиците на трите държави...

— И са го оставили жив? — Базил потръпна при спомена за екзекуцията на площада.

— Да... понеже признал за справедлива каузата на великия Аткиран. Какво пък, страната има нужда от хора. Затова се и оженил... Помня го — беше слаб, сух и вечно изплашен. Нощем слушаше предавания от Хамана и Зебара. Когато навърши осем години и се научи да пише, брат ми написа донос срещу него... Така се разделихме. Аз попаднах в общежитията на детската организация... Нали знаеш, младите агали. Железен режим, работа и военни упражнения до изнемощяване, родният марш по седем пъти на ден, бой за всяко провинение, в по-сериозните случаи карцер или съд. Там се влюбих... Разбираш ли ужаса? Бях на тринадесет години и се влюбих в един от възпитателите. Красив, силен... Изглеждаше добър... Едва по-късно разбрах, че те сами си разпределят ролите, за

да ни командуват по-добре. С добро и със зло... Написах му писмо... Глупаво, детинско писмо...

Ика се задъхваше. Гласът изтъня в стегнатото ѝ гърло. Базил усети, че сега ще чуе нещо страшно и се помъчи да я спре.

— Помълчи, Ика. Не трябва...

— Трябва! — злобно каза тя. — Трябва да знаеш всичко. Иначе няма да разбереш. Той ме покани в стаята си. Вечерта. Там ме чакаха още осем възпитатели. Исках да избягам, но те заключиха вратата. После ми обясниха, че дължа всичката си любов само на нашата велика държава. А ако искам още нещо, те ще ми го дадат. Завързаха ме за леглото...

Базил притисна длан към устата ѝ. Но дори през тази преграда, приглушен и далечен, гласът на момичето успя да си пробие път:

— После някои от тях се върнаха... за втори път...

— Мълчи!

Базил не можа да познае собствения си страшен глас. Ика покорно замълча и се сви до него. Но след малко отново надигна глава.

— И сега ли ще ме обичаш?

Той се надигна, обхвана с две ръце лицето ѝ, притисна го към гърдите си.

— Ика... Ика... Какво говориш, мъничко, нежно мое... Та аз ще те обичам винаги, винаги. Разбираш ли това? Не искам нищо да помниш, искам ние да започваме от тази минута, без минало, само с бъдеще. Ние имаме само хубавото, което ни очаква. Вярваш ли ми?

— Вярвам ти — тъжно каза тя.

Не бяха дръпнали платнището и утринната дрезгавина нахлуваше в землянката. Под кожата беше топло, а студеният вятър играеше по лицата им.

— Спиш ли? — запита Ика.

Базил трепна.

— Не спя. Какво има?

— Жадна съм — виновно прошепна тя. — Онова лекарство, дето ми го даде, горчи.

Базил отметна завивката и скочи на крака.

— Сега ще ти донеса вода.

— Не, аз сама ще отида.

Решиха да отидат заедно. Измъкнаха се навън, в леката мъгла, която пълзеше над долината. Лагерът спеше. Прекосиха го и се приближиха до тунела. Сега, в полумрака, можеха да забележат слабата светлина, която блестеше някъде далече сред бетонните стени.

Влязоха вътре и стигнаха до водопроводната тръба. Ика заби ножа си и подложи шепи под водната струя. Пиеше жадно, разливайки вода по лицето си, по гърдите. После се обърна и видя, че Базил внимателно се вглежда напред, към светлината.

— Какво има там?

— Нищо, нищо — Ика потръпна от студ и страх.

— Ще отида да видя.

Тя скочи към него и впи пръсти в рамото му.

— Не! Почакай! Аз ще ти покажа. Само ме почакай тук и не тръгвай навътре. Моля те!

Базил учудено вдигна рамене и се дръпна към стената. Момичето изтича навън. След малко се върна с шепка камъчета и го дръпна за ръката.

— Ела. Сега ще видиш.

Светлината постепенно се приближаваше и Базил разбра какво е това. От стените излизаха широки светещи лъчи, които като прозрачна преграда затваряха пътя напред.

— Спри — тревожно заповяда Ика.

Базил спря на няколко метра от светлината. Момичето мина пред него, замахна с ръка и три камъчета полетяха към лъчите. За част от секундата те блеснаха в светлината и веднага с грохот се разлетяха на ситни парченца. Нещо засвистя, забръмча из въздуха.

— Разбираш ли сега? — запита Ика.

Базил замислено кимна.

— Ясно... Автоматични картечници. Дай камъните.

— Няма — дръпна се тя. — Опасно е. Някои куршуми отскачат от стените. Тук по-рано имаше един... Все се надяваше, че запасите от патрони ще се свършат. По цели дни хвърляше камъни, докато един случаен куршум го уби.

Базил не я слушаше. Оглеждаше светлата преграда. Тя не стигаше до тавана на тунела. Беше ниска, не повече от два метра и нещо отгоре.

„Дреболия... — помисли той. — Два метра... Не знам кога се е налагало, но съм скачал много по-високо. Само че при други условия. Състезания... Сега не съм във форма. Но гравитацията... Да, гравитацията може да компенсира. Рискът си е риск, но може да се изпробва. Сега.“

Той отстъпи назад, на подходящо разстояние. Ика тръгна след него и ужасена видя как изведнъж Базил затича към светлината.

Той бягаше стремително, със скокове и усещаше как набира скорост. Лъчите бяха съвсем близо. Последната крачка излезе неудачна, но вече не можеше да спре. Отхвърли се нагоре с всичка сила и полетя към върха на преградата. Стори му се, че ще се забие в нея, ала тялото му продължаваше да се издига, праметна се над светлата бариера и тежко падна от другата страна.

Картечниците мълчаха. Застанала от другата страна, Ика го следеше със страх и възхищение.

— Връщай се — каза Базил. — Чакай ме в землянката. Скоро ще дойда.

Тя мълчаливо поклати глава Базил разбра, че каквото и да говори, Ика ще го чака тук, а ако стане нужда, ще тръгне направо през изстрелите на картечниците, за да му помогне. Стана му жал за нея, но вече беше тръгнал и трябваше да види какво има в тунела.

— Добре — каза той. — Чакай ме тук. Само не прави глупости, моля те. Ще бъдеш умна, нали?

Скръстила ръце на гърдите си, Ика го изпрати с поглед. Високата му фигура се отдалечаваше в тъмнината и внезапно нещо блесна в тавана на тунела. Лъч светлина падна над Базил. Изтръпнало от страх, момичето очакваше изстрелите, а Базил вървеше напред и всичко беше тихо. Само лампите се запалваха една след друга, за да осветят пътя му и скоро той стигна до завоя на тунела, направи две крачки наляво и изчезна от поглед. Лампите изгаснаха, само смъртоносната преграда продължаваше да свети.

Ика въздъхна и се облегна на студената стена. Започваше дълго чакане.

Зад завоя тунелът продължаваше прав и тъмен. Само двадесетина метра от него можеха да се различат в лъчите на слабото

автоматично осветление. Останалото се губеше в мрак. Нито един звук не нарушаваше тишината. Базил вървеше по широкия коридор и цялото му тяло беше напрегнато, готово да посрещне опасността, откъдето и да се появи тя.

Една врата отдясно привлече вниманието му. Беше полуотворена. Базил я бутна с крак и лампата вътре освети тясна стая с две железни легла. Завивките бяха покрити с белезникава плесен. В ъгъла лежеше ръждясал автомат без пълнител.

Оттук нататък вратите в стените на тунела се редяха една след друга. Повечето стаи приличаха на първата — неудобни жилищни помещения, предназначени по всяка вероятност за охраната на входа. В две от тях Базил откри човешки скелети, по които още се запазваха парцали от сини униформи, а черепите лежаха в ръждясали каски.

Имаше и други, по-широки помещения. Рафтовете в тях стигаха чак до тавана и по широките полици бяха подредени сандъци с оръжие, с патрони, с газови гранати и още някакви непознати предмети. А в един от складовете Базил откри запаси от консерви. Картонените опаковки бяха изгнили и металните кутии се търкаляха на безредни купчини по лавиците.

„Невероятно — помисли той. — За изминалите години тази крепост е изпитала хиляди земетресения, а почти нищо не се е изменило. Абсолютен сеизмоустойчив строеж.“

Продължаваше да върви по тунела, но вече отмина ваше повечето помещения, без да ги оглежда. Задържаше се само пред вратите с надпис „Асансьор“, но те не се отваряха, колкото и да натискаше бутоните край тях.

След третия асансьор тунелът свърши. Тясна желязна стълба водеше към долния етаж. Базил слезе по нея и се огледа. Същият тунел водеше надалече в мрака. Но стълбата продължаваше надолу и Базил започна да слиза. Стъпалата звънтяха под краката му и етажите отминаваха един след друг. Пет... десет...

Някъде около петнадесетия етаж изгуби бройката и когато стигна дъното, не знаеше дали над него има двадесет и шест, или двадесет и осем етажа. Все едно. Сега се намираше на повече от сто метра под земята.

Коридорът тук беше къс и дори единствената слаба лампа в тавана бе достатъчна, за да освети края му. Базил тръгна към дъното. В

полумрака едва успя да разчете над голямата желязна врата избелял надпис: КОМАНДНА ЗАЛА. ВХОД АБСОЛЮТНО ЗАБРАНЕН.

Хвана колелото, прикрепено в средата на вратата и се опита да го завърти. То помръдна и спря. Механизмът беше ръждясал. Базил натисна с всичка сила. Колелото се поддаде, заскърца и направи пълен оборот. Вратата се отвори.

Веднага вътрешността на залата засия ослепително след слабата светлина на коридорите. Базил затвори очи, изчака малко и погледна отново. Очите му постепенно привикваха и той видя къде е попаднал.

Залата се издигаше три или четири етажа нагоре. Край стените ѝ имаше метални площадки, тесни стълбички, по които можеше да се стигне до всеки един от хилядите пултове. Грамаден екран, може би шест на четири метра, заемаше една от стените. По пода, по пултовете, по креслата лежеше дебел слой прах.

„Разточителство — помисли Базил. — Невероятно разточителство на труд, материали, на конструкторска мисъл, за да се създаде такова чудовище на командната техника. Примитивно управление на всеки процес поотделно, вместо да се използват принципите на относителната автономност.“

В паметта му се появи дебела книга с червена корица. Виждаше я ясно, сякаш я държеше в ръцете си, дори можеше да прочете заглавието: „Универсална теория на машините и механизмите. Част първа. Машини, създадени от хуманоидните цивилизации“.

Още един загадъчен източник на знания... Откъдето и да идваше, универсалната теория трябваше да му помогне. Той огледа целия комплекс, бързо си представи схемата, по която действуват връзките в него и всичко му стана ясно. Трябваше да има един централен пулт, който командува всички останали. Разбира се, от него не могат да се контролират подробностите, но може да се изключи цялата система или отделни блокове от нея.

След минута откри онова, което търсеше. Централният пулт стоеше в ъгъла. Внимателно избърса праха и видя в центъра двата най-важни клавиша. Единият от тях беше хлътнал дълбоко надолу и като се приведе, Базил прочете ситния надпис под него: „Обща тревога“.

— Аха — промърмори Базил. — Ахаааа...

Чувствуваше се безкрайно горд. Изтупа праха от креслото, седна и огледа пулта. Всичко беше толкова просто. Ето, това колелце

регулира общата сила на всички бойни средства. Завъртяно е едва до средата. Зеб-заб, имат късмет бегълците... Само още една степен и тези планини биха се превърнали в истински ад. А ако се завърти до максимум...

Той протегна ръка. Пръстите му бързо, уверено въртяха превключватели, натискаха бутони, дърпаха ръчки. Стоп бойна метеостанция! Стоп на всички сеизмични удари! Стоп на ядрените ракети! Стоп подземни снаряди! Стоп на хилядите оръдия и картечници, скрити в планините, стоп на вулкановъзбудителите, стоп на облаците отровни газове! И най-сетне общ стоп!

Клавишът за обща тревога изщрака и отскочи нагоре. Базил се облегна назад, протегна крака под пулта и скръсти ръце зад главата си. Сега всичко беше наред. Чувствуваше се превъзходно.

От този миг хората можеха да не се боят от планината. Тя вече нямаше да стреля по тях, да ги залива с дъжд, сняг и градушка, да ги мачка в земетресения, да ги блъска с урагани, да ги затрупва с лава и камъни. Злото беше пресечено от корен.

„Толкова било лесно... — самодоволно отпуснат помисли Базил. — Бродиш из този свят и се питаш защо е скрито в тебе цялото съкровище от свръхчовешки знания и умения. А отговорът е очевиден, драги. Трябва само да намериш подходящ противник. Като тази планина, като целия ужасен и извратен свят, в който си попаднал. Ти си длъжен да победиш всичкото зло — и не е важно кой си. А победата да подариш на хората от планината, на хората от мизерните квартали, на Ика, която те очаква в тунела.“

Съзнанието за огромната цел, за отговорността му пред един изостанал, примитивен свят, за целия товар от добро, който трябваше да раздаде, и наред с това съмнението има ли право да се намесва в живота на тези хора, за първи път изправиха съвестта му на кръстопът. Без да бърза, той стана, отново огледа залата и намери отделното табло за крепостта. Тук нещата не бяха толкова прости. Имаше цяла система за следене на всяка една от стаите. Няколко минути си игра с превключвателите, докато на един от екраните се появи нужното изображение.

Ика стоеше до самия лъч и гледаше към дъното на тунела. Беше скръстила ръце и без да усеща, леко се поклащаше напред-назад.

— Ика! — радостно каза Базил, макар че тя не можеше да го чуе.
— Ика, мила моя, всичко е свършено. От днес кошмарът не съществува и аз идвам при тебе.

Натисна един бутон. Светлият лъч пред момичето изгасна, но Базил веднага завъртя ключа за общото осветление. Хиляди лампи изпълниха бетонния лабиринт със синкавото си сияние.

Краката сами понесоха Базил навън от залата. Сега, включени от него, асансьорите работеха. За минути той се озова на първия етаж и побягна към изхода, където Ика го чакаше в ярката светлина, разтреперана от вълнение.

Както винаги, Кар се появи с папка в ръка. Прекаляваше в старанието да скрие своите чувства. Щом видя безизразната му физиономия, господин съветникът Бурдан разбра, че е станало нещо важно. Подготви се за най-лошото и посрещна секретаря си с усмивка.

— А, Кар, привет. Какво ново има?

— Нищо сериозно, господин съветник. Дребен инцидент.

— Няма дребни инциденти — дълбокомислено заяви Бурдан. — Дребни инциденти могат да ни се случват само в личния живот. И тъй?

— Рано тази сутрин е прекратила своята дейност изоставената крепост в планината Дзарганай. За щастие в момента не ни заплашва нападение от тази посока. Както знаете, Зебара изгуби част от своите територии, а що се отнася до хаманците, те сами се боят от наша атака.

— Е, добре — съгласи се Бурдан. — Крепостта е прекратила дейността си. Може би енергията е свършила.

— Ще си позволя да отбележа — заскърца гласът на секретаря, — че макар и стара, крепостта разполага с неограничени енергетични източници.

— Тогава какво? — нетърпеливо запита съветникът.

— Не знам, господин съветник... Само си спомних един факт... Но може би е без значение.

— Говори! — заповяда Бурдан, потискайки желанието да наругае този проклет досадник.

— Спомних си, че неотдавна нашите изстребители не успяха да догонят един затворник. Попречи им ураган, генериран от

метеостанцията на крепостта. И същият ураган отнесе беглеца към планината Дзарганай.

Бурдан кимна. Секретарят беше прав. Естествено... Кой друг би могъл да проникне в крепостта, да я овладее и да спре всички оръжия, освен този... хм... Базил. Да, в това се чувства неговата ръка. Но не трябва да се забравя, че по-рано над планината катастрофира един от зебарските самолети, които нападнаха морска ферма 11. Може би в този самолет се е намирал другият от четворката. Как му беше името? Антеро... И тъй, Антеро или Базил. А може би и двамата. Това вече е лошо. Но така или иначе, трябва да се действа.

Господин съветникът извади от кутията на бюрото бучка ароматна дъвка и ловко я подхвърли в устата си. Вече знаеше какво трябва да се направи.

Гласовете на хората кънтяха в подземие, блъскаха се между бетонните стени. Жените разчистваха стаите и в коридора излитаха облаци прах. Раппар беше открил в един от складовете запазени одеяла и сега ги раздаваше на желаещите. Другите двама старци се разпореждаха с консервите, които въпреки почтената си възраст се оказаха годни за ядене. Постепенно целият първи етаж се превърна в едно голямо жилище. Хората сновяха напред-назад, излизаха в долината, връщаха се с мизерното си имущество, избираха стаи и се настаняваха в тях.

Ика седеше на новото си легло и чакаше. Беше тъжна. Базил дори не пожела да погледне стаята, която бе подредила с толкова старание. Беше радостен и развълнуван като дете, което е получило нова играчка. Каза, че няма време и обеща скоро да се върне. Тя повярва, подреди масата за обяд, дори успя да измоли от старците бутилка вино. Но часовете минаваха, а Базил не се връщаше. Всеки път, щом чуеше в коридора стъпки, Ика скачаше и отваряше вратата, но виждаше само забързани хора от племето, които мъкнеха сандъци с консерви към изхода — старците бяха обявили, че голямата промяна ще бъде отпразнувана с пиршество на открито.

Ика поседя още. Вече разбираше, че Базил няма скоро да се върне. Какво пък, можеше да се повесели и без него. На пиршеството например... Откога в долината не бе имало празник...

В същото време Базил обикаляше из безкрайните коридори на подземната крепост. Навсякъде намираще едно и също — жилищни помещения, складове за оръжие, боеприпаси и провизии, купища униформи. На един от етажите откри артилерийските батареи. Специални взривни асансьори бяха готови да излетят нагоре, да пробият скалите и да изнесат на открито оръдията и хората. Но това не бе станало. Изобщо гибелта на гарнизона беше загадъчна. Всички войници бяха изчезнали... Може би имаше нещо вярно в легендата, разказана от Раппар — че войниците са излезли навън, подчинявайки се на една безумна заповед.

По-надолу стигна до енергетичния отдел. Всичко тук беше примитивно, старо. Две ядрени електроцентрали снабдяваха подземията с електричество, а трета, по-малка, беше готова в случай на нужда да заработи от течението на голяма подземна река. Странно бе само това, че възможностите на електроцентралите стократно надвишаваха нуждите на крепостта от енергия. Какво имаше още, за какво би трябвало да бъде предназначено допълнителното електричество?

Той получи отговор на този въпрос и същевременно направи най-интересното откритие, когато стигна до предпоследния етаж. Един много дълъг, почти километров коридор водеше към просторна пещера, която приличаше на стара железопътна гара. Тук се пресичаха десетки коловози. Релсите потегляха от центъра и изчезваха в многобройни тунели, водещи неизвестно къде.

Гарата беше потънала в мрак и само лъчите, идващи от коридора, разсейваха тъмнината. Стискайки и разпускайки ръчката на намереното в един от складовете фенерче с динамо, Базил тръгна по прашните перони. След дълго лутане откри централния трансформатор — гора от грамадни бетонни изолатори, плетеница от дебели проводници и както навсякъде — прах, купища прах.

Тежката ръчка за подаване на енергия изскърца в ръцете му и се спусна надолу. Безбройни лампи обляха със светлина бетонната пещера. Транспортният център, мъртъв от цял век, започваше отново да действа.

Базил излезе от трансформатора и скоро намери диспечерския пост. През широкия зацапан прозорец видя пустите перони, ръждивите релси, застиналите върху тях малки вагончета. После се обърна и

забеляза голямата карта, заемаща почти цялата стена. Като корени на дърво по хартията се разклоняваха линии, линии, линии... И всяка от тях завършваше с малко кръгче. Отстрани бяха написани непознати названия, навярно имена на градове. Бетнопар... Киламада... Итинано... Раш! Да, град Раш, за който бе споменал Раппар. Това беше истинска подземна железница, свързваща отделни далечни градове. Можеше да се стигне дори до Елтена — столицата, ако се съдеше по размерите на кръгчето.

„Чудесно откритие — помисли той. — Тази подземна железница е истинско съкровище, ако се наложи да взимаме властта в страната. Но сега има по-спешни работи. Трябва да разгледам по-подробно командната зала. Кой знае, може би с помощта на бойната метеостанция ще успея да създам райски климат над планините. Хората тук заслужават това и аз ще им го дам.“

Излезе навън, мина по прашния перон, после се спусна на последния етаж.

Посрещна го червена мигаща светлина.

Базил усети злото почти инстинктивно. Хвърли се към видеопулта и включи следящите системи. От екрана сякаш го блъснаха в очите пикиращи бомбардировачи, взривове, хеликоптери, пълни с десантници в сини униформи.

— Не-е-е-е! — яростно произнесе Базил. — Не, няма да ви дам долината!

Ръката му натисна бутона с надпис „Бойна тревога“. Сложните автомати наоколо зашушунаха едва доловимо, изпращайки импулси към неизброимите смъртоносни апарати, скрити под земята на проклетата планина Скалите се разтърсиха от трусове, някъде далече изригнаха вулкани, а около бойната метеостанция се завъртя ураган.

Злорад смях издуваше гърдите му.

— А сега напред, бойци на великия Аتكран! — и с този вик той се хвърли към стълбите.

Скочи в асансьора, вратата се плъзна и кабината полетя нагоре. Първи етаж. Навън. Светлинната бариера отново прегражда коридора. Скок през нея. Чуват се изстрели.

Изад завоя изскочи жалката тълпа, огласяща подземията с отчаян вой. „Картечниците!“ — с ужас помисли Базил и разпери ръце, но не успя да ги спре. Те се провираха край него, под краката му,

тичешком, пълзешком търсеха спасение в недрата на земята и падаха в светлинния лъч, надупчени от куршуми. Базил като побеснял хващаше ту един, ту друг и отхвърляше напред измършавелите, почти безтегловни тела.

— Спри! — изкрещя той с почти нечовешки глас.

Тълпата около него притихна, само умиращите хъркаха под ярката светлина на бариерата.

Ика с мъка си проби път до него. Двамата тръгнаха обратно към изхода от подземието, а след тях и цялото племе. Базил не знаеше на какво разчита, но чувствуваше в себе си огромни сили. А другите сляпо вярваха в него, както се вярва на бог. Нищо друго не им оставаше на този свят.

„Не всичко е свършено — внушаваше си Базил, боейки се да признае дори пред себе си, че е точно така, че всичко е свършено и няма спасение. — Да, аз допуснах грешка... фатална грешка... непоправима... Не, няма нищо непоправимо! Но трябваше да помисля за това, трябваше да зная, че тъкмо ужасите на тези планини пазят хората от смъртоносната сила на държавата... Нищо! Все още мога да ги спася! Само няколко жалки секунди ми трябват. Ако не стрелят веднага след като излезем...“

Той се обърна и гледайки право в доверчивите очи на Ика широко се усмихна. Щеше да я спаси. Трябваше да я спаси! Нужно му беше само толкова малко — да не стрелят веднага по тях. А после... Една рота или един полк... Какво значение имаше това? Скритите в него сили кипяха и с тяхна помощ щеше да се справи с цяла армия, с целия свят, ако трябва...

Тунелът свърши.

Долината се люлееше, от скалите се откъртваха тежки блокове и падаха надолу. Някъде зад хребета ракети излитаха от подземните си убежища и се забиваха в летящите самолети. Но хеликоптерите вече бяха тук, в долината, и сред хаоса десантниците насочваха дулата на своите оръжия към изхода от подземието.

„Секунда!“ — помисли Базил, изпълвайки със страстната сила на желанието си цялата долина, целия свят.

И светът не му даде тази секунда.

Трясъкът на картечниците заглуши грохота на падащите скали. Ужасено, племето отново се втурна назад, в бетонния капан, като

оставяше зад себе си убити и ранени. Не вярвайки, че все още е жив, Базил се обърна и видя на земята Ика. Докато я повдигаше, ръцете му се обляха с кръв. Но тя сякаш не разбираше, че вече ѝ остават секунди, продължаваше все така доверчиво да се вглежда в очите му и от устните ѝ долетя едва разбираем шепот:

— Ти ще ме спасиш, нали?

— Да — глухо каза Базил. — Ще те спася, мъничка моя. И после заедно ще отидем в хубавия, светлия...

Тя вече не чуваше, а наоколо, олюлявани от земетръса, настъпваха десантниците в сини униформи.

— ...най-прекрасния...

Те навярно искаха да го хванат жив. Толкова по-добре. Значи все още можеше да направи нещо в този проклет свят.

— ...нежния, чистия, нашия свят.

Пред него стреляха. Стреляха и зад него. Куршумите сякаш го заобикаляха, него, тъкмо него, ангела, бога, свръхчовека, който си бе въобразил, че има могъщество то да спаси света, а единствено бе донесъл смърт на всички, които му повярваха.

— Почакай малко — тихо прошепна Базил. — Аз сега... аз ей-сега ще се върна. Ти само не се плаши.

Той целуна изстиващото чело, остави Ика и се обърна с лице към настъпващите десантници.

4. БИБЛИОТЕКАТА НА ГОСПОДИН СЪВЕТНИКА

Базил седеше на някаква греда под надвисналия покрив и гледаше през пукнатината навън. Дясната му ръка здраво стискаше студеното желязо на автомата. Леденият вятър проникваше през дупките и се въртеше из пращия таван, задръстен с вехтории. Миришеше на мухъл и прокиснато.

Подпря автомата на гредата и се опита да стопли ръцете си с дъх. Вдървените пръсти малко се отпуснаха, но бяха все така твърди, непохватни. Тогава той скръсти ръце и пъкна дланите под мишниците си. Така като че ли стана по-добре. Вече от два часа чакаше на този ветровит таван и цялото му тяло беше замръзнало, но това нямаше значение. Важното беше ръцете му да са в ред.

Свит в тази неудобна поза, той се наведе напред и отново погледна през цепнатината. Улицата беше тъмна. Една слаба лампа едва осветяваше преспите, натрупани отсреща по тротоара около малкия център за възстановяване. Снегът продължаваше да вали и вятърът въртеше бели вихрушки на черния фон на нощта.

Вече от половин час никой не излизаше през широката врата на центъра. Време беше... Защо се бавеха другите? Какво чакаха?

Сякаш в отговор на мислите му, тишината изведнъж се раздра от дрезгави изстрели. Някой пронизително закрещя.

Базил грабна автомата и се изправи. През дългото очакване беше пресметнал всеки жест. С два скока стигна до капандурата, блъсна я навън и изхвърли на покрива въжето, вързано за централната греда. Преметна ремъка на автомата през врата си и изпълзя върху стръмните, хлъзгави керемиди. Въжето вече падаше към земята. Базил се хвана за него, спусна се по покрива и сетне надолу, край фасадата. Краката му се удариха в заледения тротоар.

От съседния вход безшумно като сянка се появи една дребна фигура, облечена в черно, с черна глава. „Качулката!“ — сети се Базил и дигна и своята качулка.

От другата страна на центъра престрелката се разгаряше. Глухо избумтя бомба. Изглежда, нещата не вървяха толкова леко, колкото се очакваше.

— Тръгваме ли? — пискливо запита дребосъкът в черно.

— Тръгваме — кимна Базил и се хвърли напред.

Двамата пробягаха през мрачната улица, изкачиха се по стъпалата и нахълтаха в центъра за възстановяване. Коридорът беше пуст. В помещението на охраната нямаше никого. Вратата на съседната канцелария беше полуотворена и се виждаха нечии крака изпод бюрото.

— Прибери го — кратко нареди Базил. — И всички останали, които намериш. Според плана.

С войнствен вик „Ставай!“, джуджето нахълта в канцеларията. Базил го остави да се занимава с чиновниците и изтича по коридора. Стреляха съвсем наблизо, зад вратата в дъното. Базил се втурна към нея, когато нов гръм разтърси цялата сграда. Вратата излетя от пантите и сред облак дим и прах се стовари на пода. От тавана се посипа мазилка.

Изстрелите бяха престанали. Кашляйки, Базил влезе в помещението и се огледа. През дима различи пет неподвижни тела в сини униформи, проснати по очи. Край... Неговата намеса се оказваше ненужна.

Една глава с черна качулка предпазливо се повдигна над рамката на прозореца.

— Идвайте — глухо каза Базил. — С тия тук е свършено.

Няколко безформени тела пъргаво се преметнаха през разбития прозорец. Водачът им — едрият четирирък Урман — се приближи към Базил:

— Да вървим. По-бързо, след малко ще вдигнат тревога.

И без да чака потвърждение, Урман изскочи в коридора. В черното си облекло той приличаше на огромен паяк, стиснал бомба, два автомата и пистолет. Базил изтича след него.

Едно разклонение на коридора ги отведе към залата за възстановяване. Тук всичко беше така, както си го спомняше Базил, само огледалата по стените бяха изпотрошени. Под краката на нападателите хрускаха парчета стъкло.

Шестте възстановителни камери бяха празни. Базил набързо ги разгледа. Трудно беше да избере, но една от камерите изглеждаше по-нова.

— Тази — посочи той.

Четирима човека от групата на Урман подхванаха камерата. Бяха специално подбрани бивши носачи и тежестта не ги смущаваше. Ниските им масивни тела се вкопчиха в камерата и я помъкнаха към изхода.

— Камионът чака ли? — запита Базил.

— Не се тревожи — промърмори Урман. — Всичко е наред. Не се бави с чужди работи.

Двамата минаха в съседната тясна стаичка, където беше най-важната апаратура. Базил погледна оплетения с проводници стол. Изпитваше смесено чувство на страх и надежда. Това беше хипноинструкторът. Оставаше само да седне в него и да получи ключа към спомените, ключа, който щеше да проясни всичко.

Изад отсрещната врата долиташе приглушен жален глас:

— Господа... Господа, моля ви... Аз съм главен чиновник едва от тази сутрин... Предишния го арестуваха снощи... държавна измяна...

— Отваряй касата, сев-сав чиновник! — изрева някой.

— По-бързо, няма време — каза Урман.

— Сега — прошепна Базил. — Сега...

Той огледа таблото. Зеб-заб, колко команди... И няма място за догадки. Да видим дали ще помогне прословутата универсална теория на машините и механизмите. Така... Така... Ето, това е. Това трябва да бъде командата за възстановяване на паметта.

Бързо дръпна ръчката и седна на стола. Нямахше грешка, металният шлем веднага се спусна върху главата му и вътре в него нещо тихо забръмча. Базил усети как паметта му се напруга, мъчи се да се откъсне от лепкавия мрак. Но стената на забравата не се пропукваше. През нея проникваха само неясни, несвързани образи. Широко бетонно поле, сред което се издига Синята кула... голяма зала, изпълнена с младежи... непознат светъл град с невъобразимо високи здания... полянка, обрасла с буйна трева...

По челото му течеше пот. Напразно се напругаше. Паметта му не можеше да се възвърне.

Навън отново стреляха. Урман изчезна от стаята, след малко дотича обратно, размахвайки четирите си ръце:

— По-бързо! Идват!

Базил уморено блъсна нагоре шлема и стана. Това беше провал. Сега трябваше да бягат, преди да са пристигнали братята по лоялност.

Минаха в залата за възстановяване. Откъм улицата през широко разтворения изход, нахлуваше гъст черен дим. Лъчите на лампите едва се процеждаха през него. Тичайки по натрошеното стъкло, Базил и Урман изскочиха на улицата и потънаха в пълен мрак. Не се виждаше нищо, само трясъкът на изстрелите и бученето на хеликоптерите изпълваха нощта.

— След мен — прошепна Урман и здраво стисна ръката на Базил.

Двамата бягаха в тъмнината по тесничките улички, криволичеха из лабиринтите на квартала, препъваха се в купищата смет и затъваха из преспите. Тук нямаше лампи, но дори и да имаше, разликата не би била голяма. На стотици метри наоколо се простираше непрогледната завеса, създадена от голяма димна бомба. Това влизаше в плана — по този начин се неутрализираха телекамерите. Сега трябваше да намерят най-близката шахта.

— Стигнахме — въздъхна с облекчение Урман.

Базил не виждаше нищо. Пипнешком намери ръба на шахтата, сблъска се с четириръкия, изчака го да слезе и на свой ред се спусна надолу. Ръцете му залепваха в студените железни скоби. Слизането сякаш нямаше край. Автоматът, праметнат зад гърба, се блъскаше в стените на тесния отвесен тунел.

Най-после шахтата свърши. Базил стъпи на равния бетон и се огледа. Някой държеше фенерче и в жълтеникавата светлина се различаваха десетина тъмни фигури. Чуваше се пресекливо, простудено дишане.

— Къде са другите? — запита Урман.

— Сигурно в някоя друга шахта — долетя отговор от мрака.

— Добре, да вървим.

Групата се изтегли в колона и тръгна напред по тунела. Лекият наклон ги водеше все по-дълбоко под земята, далече от всякаква власт. Тук беше царството на бегълците, преследвани от всички — от

армията, от братята по лоялност и дори от прекалено ентузиазирани граждани, желаещи да се прославят или да изкупят скрити грехове.

Далече назад се раздаде тъп гърмеж.

— Откриха ни — весело каза Урман. — Хвърлят газови гранати.

Без да бързат, всички измъкнаха противогазите. Вече бяха достатъчно далече, но сигурността си е сигурност. Като нахлузиха върху главите си гумените маски, те продължиха напред. Под краката им се плискаха локви застояла вода. От време на време по тунела пробягваха плъхове. От дихателите на противогазите излиташе съскане и сумтене.

През замъглените стъкла на маската Базил различи слаба светлинка. Постепенно тя ставаше все по-ярка и когато се приближиха, се превърна в малък вагон, вече запълнен с хора. Начело с Урман групата се вмъкна вътре, вратата се затвори и машината потегли напред по релсите.

Всички прозорци бяха отворени и през тях нахлуваше студен вятър. Лампите на вагона осветяваха бягащите наоколо бетонни стени. Когато сметна, че няма опасност от газ, Урман свали своята маска и дрезгаво изкомандува:

— Отбой!

С ругатни и грубовати шеги хората започнаха да смъкват противогазите. Днес можеха да бъдат доволни. Рискованата акция беше минала без нито една жертва. А тук никой нямаше да ги намери. Властите отдавна се заканваха да унищожат подземията, но всички планове за това изгаряха в огъня на жестока междуведомствена война. Военното министерство не желаше да губи една толкова удобна комуникационна мрежа, макар да не я използваше вече цял век. Повече от сто години продължаваха опитите да се овладеят тунелите. Но старите планове по загадъчен начин бяха изчезнали в Центъра за лоялност. Централната крепост беше недостъпна сред разтърсваните от земетръси планини, а там се намираха командният и енергийният центрове. От друга страна, много генерали се бояха от този проект. Плашеше ги мисълта, че онзи, който завладее подземната крепост, ще може да претендира за мястото на съветник. Затова всеки опит за завземане на тунелите завършваше с прибързано обвинение в държавна измяна. Прекалено старателният генерал изчезваше и акциите срещу обитателите на подземията продължаваха по старата

система — епизодични въоръжени атаки и газови удари. Всичко това не даваше особен резултат, но от време на време тържествено измъкваха от тунелите няколко трупа и с това отчасти успокояваха Центъра за лоялност.

Сега положението бе станало по-сериозно. След атаката срещу крепостта, генералите узнаха, че тунелите са получили енергия и подземната линия е заработила. Най-трезвомислещите отново започнаха да разработват планове за действие, но горчивият опит ги караше да бъдат пределно предпазливи. А междувреме бунтовниците ставаха по-активни от когато и да било.

„Бюрократична въртележка — мислеше Базил. — Страх, интриги, твърдоглавие и чистопробна глупост. Всяко отклонение от стандарта се наказва със смърт или с изпращане за преработка. Много ясно, че в такива условия не е възможна никаква решителна акция. Разбира се, биха могли да изтеглят от фронта една дивизия и да я пуснат из този лабиринт. Само че за подобна мисъл човек може да бъде обвинен в измяна... и започва старата песен.“

Мощен смях зад гърба му го отвлече от тези мисли. Той се вслуша в пискливия глас, който продължаваше да разказва:

— ...и изскочихме право срещу тях. А пък те бяха толкова шашнати, че даже не забелязаха колко съм нисък. Зърнаха черната качулка и толкоз. А пък аз им викам: „Натам, натам избягаха“. Те — натам, а ние — насам...

Да, качулките... Това също беше добра идея, макар че Базил я предложи по съвсем друга причина. Държеше да не бъде познат. Но другите от групата доразвиха идеята и се маскираха като братя по лоялност. Както личеше от резултатите, мисълта беше полезна.

— Къде ще слизаш? — запита Урман.

— Както винаги — каза Базил. — На следващата спирка.

Той подаде автомата и качулката на Урман. Чантата с противогаза задържа. В тунелите винаги е необходима предпазливост.

Водачът не се нуждаеше от напомняне. Вагонът намали скорост, навлезе в слабо осветена пещера и спря до перона. Вратата се отвори. Базил изскочи навън и без да се обръща тръгна напред по коридора. Зад гърба му вагонът се отдалечи с тихо бучене.

Няколко минути по-късно Базил стигна до шахтата, която се издигаше право нагоре. Тук в стената беше вградена стара каса за

оръжие. Остави противогаза в нея и започна да се изкачва по скобите.

Внезапно се почувствува зле. Стори му се, че стените го притискат от всички страни. Ръцете му трепереха върху студеното желязо.

Нещо се надигаше в мозъка му.

„Това е от хипноинструктора — помисли той с напразно усилие да се успокои. — Да, от хипноинструктора. Някакъв закъснял спомен...“

Шахтата около тръпнещото му тяло се люлееше. Напред... назад... напред... Още по-напред... превръщаше се в бетонен коридор, осветен от синкави луминисцентни лампи. Облечен в черната униформа на братята по лоялност един човек крачеше напред и стъпките му оглушително отекваха под надвисналия свод. Това беше той — Базил, новият протоколист на Центъра.

Спомените се сплитаха в неясно, мъгливо кълбо на болка и отчаяние. „Браво, Базил! — казваше някой. — Тази ваша система на бързопис е чудесна за водене на протоколите от разпитите.“ Мяркаха се отделни картини от тези разпити — креслата, върху които бяха привързани смазани от мъченията човешки същества, студените погледи на инквизиторите, тъпите, животинско-примитивни разговори в промеждутъка между разпитите: „...Аз лично прибавям към ароматната дъвка... И какво мислиш, че направи този зеб-заб негодник? Взе, че пукна... Обаче обрах цялата стража в играта на къси сламки...“

Дойде на себе си. Висеше в шахтата, облегал гръб на бетона, стиснал здраво скобите. Спомените се разсейваха като сутрешна мъгла. Оставаше настоящето, борбата и омразата, която продължаваше да живее в него, макар и подтисната. Тя не отслабваше с времето, само се покриваше с пепел като жаравата, която чака да бъде разровена, за да пламне.

Събра сили и продължи изкачването. Скоро стигна до върха, измъкна се от шахтата и се огледа. Уличката беше пуста. Намери сред боклуците парче по-чиста хартия и внимателно избърса обувките си. Изтупа праха от дрехите си и тръгна напред. Познаваше добре този квартал на столицата. Оттук до резиденцията имаше не повече от пет минути път. Скоро щеше да бъде в безопасност.

— Стой!

Мускулите му се напрегнаха в готовност за бой. Стоеше неподвижно и слушаше как се приближават стъпките зад гърба му. Патрул от двама човека... Дреболия... Знаеше добре, че може да отскочи мълниеносно от прицела на автоматите им, да се хвърли върху тях и да ги унищожи преди да са се опомнили. Но това беше безсмислено. Смъртта на двама братя по лоялност няма да промени нещата.

Единият спря зад гърба му, другият мина отпред. Смешно... Те дори не подозираха, че ако пожелае, ще се дръпне толкова рязко, че онзи отзад ще стреля в спътника си.

— Документи!

Базил бръкна в джоба си и извади пропускател. Братът по лоялност погледна малкото картонче и през прорезите в качулката Базил видя как лицето му около очите побледня.

— Смирено молим за извинение, господин нулев. Само служебният дълг ни принуди...

— Хайде, стига! — прекъсна го Базил с добре изиграна досада. — Вървете да си гледате работата.

Доволни, че инцидентът е завършил толкова леко, братята по лоялност се оттеглиха почти тичешком. Докато изчезваха зад ъгъла, Базил ги чу как си шепнат:

— Зеб-заб! Ама и ти си един... Как можа да се нахвърлиш тъкмо върху нулев?

— Че откъде да го позная? Мотае се нощем... Нищо, може да се срещнем пак. И нулевите попадат в Центъра...

Виелицата се засилваше. Снегът покриваше нечистотиите и улиците придобиваха необичайна белота. Нощта изглеждаше странно светла. Под лампите се въртяха вихрушки. Снежни парцали облепваха фигурата на самотния минувач, топяха се и проникваха под дрехите. Но той не усещаше студа. Отново си спомняше дните, прекарани в Центъра за лоялност.

Това не беше живот. Това беше непоносимо, почти физическо изтезание всяка секунда. Дори нощите вместо забрава му носеха отново онези, последните мигове, когато смъртта на цялото племе му доказа, че не е нито бог, нито свръхчовек, а наивник, надценил силите си.

В Центъра за лоялност към него се отнасяха с почитание и неприкрит страх. След залавянето му съветникът Бурдан го бе направил свой любимец и се стремеше по всякакъв начин да спечели неговото благоразположение. В първите дни Базил приемаше това равнодушно, както и всичко около себе си. Гибелта на племето го бе смазала напълно и в същото време бе унищожила вярата му в собствените сили.

По-късно дойде осъзнаването. А заедно с него и нуждата да направи нещо. Не сам. Бе разбрал, че да действува сам дори и за един свръхчовек е повече от безумие, направо престъпление. И Базил прие авансите на съветника. Отначало се съгласи да заеме чисто синекурната длъжност на личен библиотекар. После се добра до най-важното: до Центъра за лоялност.

Ден след ден стискаше зъби и участвуваше в разпитите. Ролята му, макар и пасивна, понякога го довеждаше до моменти, в които му се искаше да разбие главата си в стената. Тогава си повтаряше единствената спасителна мисъл: човек не може сам... Някъде в тази страна имаше хора, които се бореха. Тези хора попадаха в Центъра. Разпитите бяха единственият начин да ги открие.

Откри ги. Първи провал — когато с откраднат гранатомет откъсна колелото на една от черните затворнически коли, принуди стражата да отстъпи под куршумите в канавката, измъкна пленника от колата и едва тогава разбра, че всъщност спасява един труп. Втори провал... Трети... Безумно рискованите му планове се проваляха един след друг, докато дойде успехът — спасяването на заловения Урман. От този ден вече не беше сам. С него бяха хората от подземията.

Мокър, замръзнал, отрупан със сняг, той най-сетне стигна до високата ограда на резиденцията. Пред портала унило се разхождаше часовой, сгушен в прогизнал шинел. Базил се приближи, показа пропуска си и премина в двора. Вторият пост, при входната врата на резиденцията, провери документите му по-внимателно, убеди се, че пристигналият е именно Базил, отдаде чест и се отдръпна настрана.

В широкия хол беше топло. Войниците от вътрешната охрана седяха край големия електрически радиатор и играеха на дълги сламки. Новодошлият почти не им направи впечатление. Вече го познаваха.

Потръпвайки от топлината, Базил се изкачи по страничната стълба. Спря на първата площадка, отключи вратата на стаята си и влезе вътре. Съблече се, хвърли мокрите дрехи на пода и мина в банята. Стоя под горещия душ дълго, докато изчезнаха и последните следи от студа, от напрежението на акцията. После облече дебела мъхеста хавлия и се върна в стаичката. Новото му жилище не беше нещо особено, но за тукашните условия трудно би могло да се намери по-добро. Самостоятелна стая, меко легло, електрическо отопление, баня с гореща вода... Предлагаха му дори прислуга, но той отказа.

Извади от гардероба сухи дрехи, облече се и излезе от стаята. Настроението му беше чудесно. Сега можеше да седне и дълго да чете. Предвкушвайки удоволствието от сериозната работа, той се изкачи на горния етаж и отвори малката вратичка.

Просторната библиотека тънеше в полумрак. Светеше само една слаба лампа в дъното на залата. Тъмните рафтове с хиляди подвързани книги се издигаха до тавана. Беше тихо и топло. Зад запотените прозорци в нощната тъмнина летяха снежни облаци.

„Обстановка само за четене — помисли Базил, докато търсеше ключа за осветлението. — С какво ще се заема тази вечер? Първо, разбира се, старинният «Трактат за властта» на държавния престъпник Талимат. След това «Зебара — вековен враг на Аتكран». И ще трябва да потърся нещичко по въпросите на икономиката. Заплетена работа... Абсурдно общество.“

Ключът изщрака под пръстите му и в библиотеката стана светло.

— Добър вечер, уважаеми Базил — раздаде се спокойният глас на Бурдан.

Базил изненадано се обърна и видя как господин съветникът става от едно кресло, чиято широка облегалка го бе закривала досега. Безизразното лице не позволяваше да се разбере какви чувства изпитва. Но едва ли чакаше тук само заради удоволствието да поговори със своя библиотекар.

— Добър вечер — каза Базил с известно закъснение и доста непочтително обърна гръб на съветника, за да свали от рафтовете нужните книги.

— Бродите до късно из града — меко му се скара Бурдан. — Сега времената не са сигурни. Стрелят... Преди час нападнаха един център за възстановяване.

— Така ли? — полюбопитствува Базил. — Къде е станало това?

— Далече оттук. В сектор 26. Но за бунтовниците сега разстоянията нямат значение. За колко време стигнахте дотук?

— Откъде? — невинно запита Базил.

Бурдан млясна няколко пъти с ароматната си дъвка и потупа по седалката на креслото до себе си.

— Елате тук, драги Базил. Трябва вече да си поговорим. От колко време сте на работа при мене?

— От два месеца, ако не греша — каза Базил, сядайки в креслото.

Бурдан закима като щастлив учител.

— Точно така, два месеца... Знаете ли, аз имам навика да не приемам при себе си хора, преди да знам всичко за тях, дори това например, какъв номер обувки са носили бабите им. Но за вас направих изключение. Искане ми се да ви вярвам.

— Извънредно съм поласкан — учтиво отвърна Базил. — Боя се само от едно. Трудно бих могъл да ви разкажа много за себе си. Имам странното чувство, че вие знаете повече, отколкото аз самият.

— Така, така — зарадва се господин съветникът. — И откъде имате това чувство, безценни мой? Само, моля ви, не разтваряйте книгата. Защо да се отвлечаме от толкова интересна тема?

— О, не се тревожете. Мога да върша и двете неща наведнъж.

— Да... Вие сте изключително способен човек, Базил. Но да се върнем на темата. Откъде имате странното чувство, че знам много за вас?

— Проста логика. Разсъдете сам. Десантните части са изпратени да завладеят една крепост... Не успяват, но това е друг въпрос... От всички, които намират в крепостта, оставят жив само един човек и го пленяват с цената на големи жертви... Колко всъщност?

— Много. Но продължавайте, моля ви.

— И тъй, довеждат ви този определен човек, а вие го приемате в своята резиденция като... бих казал като най-добър приятел, ако тази дума има някакъв смисъл за вас. Би било странно за един практически ръководител на правителството...

Бурдан бързо вдигна ръка.

— Не обърквайте нещата! Правителство няма вече от сто и двадесет години. Аتكран е първата държава, преминала към

неограничена демокрация...

— Знам — съгласи се Базил. — Прощавайте за грешката. Искан да кажа, че вие сте най-способният от четиримата съветници. При това сам споменахте, че обичате да знаете всичко за своите хора. Откъде-накъде ще назначавате за личен библиотекар съвсем случаен човек? Да не говорим за достъпа до Центъра за лоялност...

— ...към който вие от известно време охладняхте — меко допълни Бурдан. — Вашата логичност буди възхищение. И вие сте безусловно прав. Аз знам много неща за вас. Знаем, че сте избягал от уранов рудник номер четири. Бих искал да науча подробности около това, но... както искате. Изобщо вие имате способност да се измъквате от най-невероятни затруднения. Няколко часа след пристигането в столицата са ви заловили в Синята кула. Интересно, впрочем, защо ви е било нужно да влизате там? Но да отминем и това. Не мога обаче да не се възхищавам от бягството ви от Центъра за лоялност. После следите ви се губят, но не задълго. Вие овладявате подземната крепост в планината Дзарганай и унищожавате половината от десантните части, изпратени да ви заловят. Е, мислите ли, че подобни способности няма да привлекат вниманието ми? Какво ще кажете?

Базил мълчеше, сякаш вгълбен в редовете на разтворения „Трактат за властта“.

— Мълчите... Правилно, няма смисъл да отричате. Аз съм длъжен да знам много неща. Известно ми е например къде бяхте преди малко. Гледах ви от кабинета си и ще призная, че действвахте отлично.

— Не разбирам за какво говорите — студено каза Базил.

— Защо ме затруднявате, драги? Нима смятате, че онази черна качулка е достатъчна маскировка? Познах ви от пръв поглед. Ще ви кажа честно, че ми доставихте голямо удоволствие. Но акцията беше безсмислена. Трябваше да ме питате, преди да рискувате живота си за нищо. Вашата памет е блокирана с много по-мощни средства, отколкото се използват за обикновените хора. Така че само аз мога да ви я върна. Помнете това.

— Срещу какво? — рязко запита Базил.

Господин съветникът се облегна назад и не отговори. После изведнъж втрени поглед в своя събеседник.

— Все пак странно е, че се съгласихте да работите при мене. Вие ме мразите, нали? Мълчете, знам какво мислите. Понякога най-силната проява на омразата е да мълчиш, за да изчакаш момента за удар. Вие сте готов да ме унищожите, Базил, но смятате, че още не е дошло времето за това. Нищо... Цял живот съм бил обкръжен от врагове. Само че вие сте друг. Не искате ли двамата да завоюваме власт над целия свят?

Базил отново не отговори. Бурдан тежко въздъхна.

— Е, да, вие можете да завоювате света сам. Дори много повече... И аз съвсем няма да ви бъда нужен.

— Властта също не ми е нужна.

— Добре, какво искате тогава?

Книгата в ръцете на Базил шумно се захлопна. Бурдан трепна и отново впери поглед в своя библиотекар, който говореше бавно и спокойно.

— Искам да унищожа този обществен ред, който е бил граден усърдно с векове. Искам да освободя хората от робството, в което живеят от първия до последния си миг. Искам да разруша системата за принуждение...

Господин съветникът се засмя с облекчение.

— Мислех, че е нещо по-сериозно. Вие сте идеалист, скъпи мой. Приличате на Талимат, затова с такова увлечение четете неговия трактат. Всяко общество се нуждае от равновесие. Премахнете принуждението — и какво ще остане? Общественият ред ще рухне, ще настъпи анархия.

— И затова вие въвеждате ред с помощта на биологически преобразования.

— Виждам, че ставате разумен — усмихна се Бурдан. — Съвършено вярно, истинско разпределение на труда не може да има, докато хората са равни и взаимозаменяеми. Историята сочи много примери за безредията, възникнали само защото едни групи са смятали, че могат да заемат мястото на други. За щастие от един век насам нещата стоят другояче. Преобразуването на организма прикрепва завинаги дадена личност към определен клас. Грешки не може да има. Преминаването в по-горен клас съществува само като изключение, като възнаграждение за големи заслуги. А от друга страна, е много по-удобно, когато работникът е приспособен към

своите задачи. Механикът се нуждае от три или четири ръце — и той се ражда с тях или пък ги получава след краткотрайна процедура. Един обикновен човек би бил изтощен само след няколко дни работа като носач. Но хората от клас 52 са приспособени към такива задачи — ниски, мускулести, издръжливи. А кой ще може да се промъкне във вътрешността на най-сложните машини, за да извърши необходимия ремонт? Разбира се, джуджетата от клас 27. И така нататък... Броят на работниците от даден вид се регулира централно и по този начин се осигурява точно необходимата работна ръка.

— Боя се, че не е съвсем така — замислено каза Базил. — Вие сте постигнали твърде големи успехи в биологията, в ядрената енергетика и в някои други области. И в същото време залагате на примитивния човешки труд. Не се полагат никакви усилия за механизация, за автоматизиране на производството... А това би освободило много хора от задължението да се трудят до изнемогване. Нещо повече, уверен съм, че имате възможност да създадете общество, в което всички потребности да бъдат задоволени.

— Отново идеализъм! — сърдито го прекъсна Бурдан. — Масата се нуждае от принуждение. Само гладът може да я накара да работи.

— Следователно вас по принцип не ви интересува свободата на личността — заключи Базил.

— Естествено, че не. Ако отделният индивид получи свобода, това ще бъде заплаха за целостта на обществото. Мисля, че вече ви го казах. Трябва да разберете, че производството е най-важното за всяка държава. Спрете го само за ден и ще стане катастрофа.

— В това отношение вие преуспявате. Ако не греша, открили сте най-подходящия регулатор — войната.

— Откъде стигнахте до този извод? — бързо запита съветникът.

— Отново логика. Всяко производство трябва да има материален резултат. В името на системата вие ограничавате потреблението, докато самото производство се ускорява. Складовете се задръстват, а работата трябва да продължи. Имате два изхода от това положение. Единият е да впрегнете хората в безсмислена непроизводителна работа. Това би било твърде удобно, но дори сведените до скотско положение работници могат да се разбунтуват, ако усетят измамата. Нужна е приемлива форма за унищожаване на произведените продукти. И това е войната — спокойна, продължителна война. Аз

прегледах книгите по история. Войната със Зебара и Хамана трае повече от век. И през цялото това време не са забелязани особени сражения, освен при река Кибилай и в планината Дзарганай. Но производството е поставено на военна основа и работи с бесни темпове, за да заменя унищожената техника. Науката е затормозена — вие не се нуждаете нито от по-производителни машини, нито от нови оръжия, които могат да нарушат удобното военно равновесие. Обществото е стабилизирано... по вашата система. Военните закони наказват със смърт за всяко недоволство. Но тъй като имате нужда от хора, вие замените смъртното наказание със свеждане до животинско ниво и изпращане на работа там, където хора не биха могли да работят. Навярно ви се иска да приложите тази мярка абсолютно към всички, но поне засега това е невъзможно.

— Поздравявам ви — каза Бурдан, като напразно се опитваше да придаде на гласа си саркастична нотка. — Проявявате наистина блестяща мисъл, но тя ви води по погрешен път. Всичко, което върша аз, а и мнозина други, се прави за благо на обществото.

— Именно. За благо на обществото като анонимна система. В името на нейното запазване вие жертвувате свободата на личността.

— Вие сте идеалист, повтарям това. Къде ще откриете личност, достойна за свобода?

— Личността не идва наготово — тихо каза Базил. — Тя се създава. А вие вършите тъкмо обратното, унищожавате я.

— И защо? — също така тихо запита Бурдан.

Базил се оживи.

— Тъкмо този въпрос ме затрудни най-много. Отначало мислех за материалните облаги. Но вие не разполагате с нищо особено. Почти същото бихте получавали, ако създадете нормална икономика и правилно разпределение. Защото възможностите на вашето общество фактически са стигнали до това равнище и вие насилствено ги задържате. Добре, отхвърлих този фактор и потърсих друг — патологичният стремеж към власт, към изключителност. Това несъмнено играе роля в управлението на страната, в поддържането на тази невероятна диктатура...

— При нас няма диктатура — прекъсна го Бурдан. — Управлението, доколкото го има, е демократично.

— Оставете лъжите. Истината няма да се промени от тях. Управлението се извършва по сложна пирамидална система, която дава възможност за пълна анонимност на управляващия... в дадения случай на вас, защото останалите трима съветници не влизат в сметката. Представям си как е трябвало да действувате, за да наложите кандидатурите на тези некадърници. Всъщност сега вие управлявате еднолично, след като преди известно време сте се отървал от главния си съперник, Ирзал. Вашите заповеди преминават през невероятно сложен бюрократичен апарат и докато стигнат до изпълнителя, напълно губят всякакъв личен характер. Това е вашата така наречена демокрация. Разбира се, вие си запазвате някои преки връзки — с армията, с Центъра за лоялност, но дори в тези случаи се стремите да останете анонимен. Ето, тук е истината. Досега говорих неща, които знаете сам. Искам обаче да ви разкрия нещо, което не разбирате. Вие мислите, че сега съществуващият строй е победа на личната диктатура. Навярно си представяте държавата като политическа система, в която силните се борят за власт и изживяват своите звездни мигове, когато всички останали са под краката им. За такива мигове, казвате си вие, човек може да рискува всичко. И грешите. Вие нямате никаква власт, Бурдан. Вие сте жалка марионетка.

Съветникът облекчено въздъхна.

— Почти успяхте да ме убедите, но с последните думи унищожихте резултата от цялото си красноречие. Чия марионетка съм аз, скъпи Базил? Няма да крия, бях марионетка на своя предшественик, Антраб, но това отдавна е минало. Сега властта е моя, само моя!

Произнасяйки последните си думи, Бурдан тържествено се изправи и закрачи към ъгъла на библиотеката. От барчето, скрито между книгите, измъкна две чаши и бутилка урбайско вино.

— Да пием за властта, безценни мой Базил. Вие сте прав в много неща. Наистина, властта е главният залог в играта на живота. Жалко, че вие не искате да разберете това. Държавата е машина за потъпкване на всяко противодействие и няма сила, която да я победи. Вашето сътрудничество с бунтовниците от подземията е просто детска игра. Не разбирате ли, че всичко това е само в моя полза? Бунтовниците са главната причина за раздора между военните и братята по лоялност. По този начин се запазва необходимото равновесие на властта в страната. Иначе... какво ми пречи да заповядам да залеем всички

шахти с бетон? Или да повикам от зебарския фронт една дивизия и да я пусна в тунелите?

Базил надигна чашата си с усмивка. Беше доволен от спора.

— Пречи ви точно това, че сте марионетка. Не на отделен човек. Вие ръководите системата само защото спазвате нейните правила. Опитате ли се да ги нарушите, ще бъдете смазан. Това вече не прилича на власт, нали? За поддържане на едно противоестествено състояние на нещата е създаден грамаден бюрократичен апарат за управление, за разединяване на народа и за репресии срещу непокорните. Това е истинската власт, на която можете само да се подчинявате. Милиони дребни чиновници, военни и братя по лоялност се сливат в една безлика сива маса, която иска на всяка цена да запази своето господстващо положение. Те вършат своята ежедневна работа, пишат доноси и треперят от страх пред чуждите клевети. Те дори не знаят, че управляват, но го вършат, и то твърде добре. Работниците са обезобразени, разединени в десетки класове, разделени по професии, по онази участ, която им е отредена още по рождение. С цената на огромни усилия се контролира всеки техен жест, всяка тяхна дума. За най-малкото нарушение на реда виновниците попадат в Центъра за лоялност. И всичко това, взето заедно, представлява една твърде оригинална, но всъщност ординерна дребнобуржоазна система от фашистки тип... не, не обръщайте внимание на последните думи, няма да ги разберете. Това е системата и вие безропотно служите на нея.

— Може би сте прав — мрачно каза Бурдан. — Това прилича на истина... Горчива истина. Но вие сте длъжен да признаете, че системата е свършена и ще се запази завинаги. Преди повече от век гениалният Палкием е поставил нейните основи и тя съществува и до днес практически непроменена. Готов съм да приема вашето твърдение, че моята позиция е губеща. Само че и вие не печелите нищо. Днешното общество не може да бъде променено, колкото и да ви се иска. Можете да разрушите държавата и да я върнете в първобитно състояние — това е единствената възможна промяна. Вие сам се хващате в клопката, която ми обрисовахте. За да създадете своето идеалистично общество, ще трябва да поемете властта. А тя няма да ви позволи да вършите нищо друго, освен това, което ще укрепва съществуващия строй.

— Има и друг изход, господин съветник. Вие напразно възвеличавате системата. Няма да отричам, че тя е създадена твърде хитроумно, но съвсем не е вечна. Нещо повече, тя е осъдена на разпадане. Вие сам нарекохте Палкием гений. Формулировката ми се струва неточна, но едно е сигурно — че той е бил много по-способен от своите предшественици. И въпреки това е управлявал държавата едва седем години. След това е бил обвинен в държавна измяна и екзекутиран. Посмъртната реабилитация не променя нещата. От Палкием започва бясната борба за власт, в която се употребяват всички средства — заплахи, убийства, доноси, шантаж и тъй нататък. Именно в това е фаталната слабост на вашата система. В нея побеждава не помнният, а онзи, който е по-пригоден към безкрайните интриги на управляващите кръгове. Не съм се срещал с вашия предшественик Антраб, но по някои косвени признаци предполагам, че е бил по-способен от вас. Така ли е, господин съветник?

Бурдан мълчеше.

— Предполагам, че е така — продължи Базил. — И по същата закономерност вашето място ще бъде заето от онзи неприятен субект Кар. Всъщност историята на съветниците представлява едно безкрайно спускане надолу. Рано или късно ще се стигне дотам, че начело на властта ще застанат хора, които няма да могат да се справят с държавното управление. Мисля дори, че този момент отдавна би настъпил, ако не го забавяше разединяването на работниците по отделни класове. Но отсрочката е само временна. Кризата задължително ще настъпи със своите две характерни черти — неспособност да задържите властта и нежелание на потиснатите маси да продължават по старому. Сам виждате, че вашата система не е вечна. Тя постепенно се самоунищожава. Не знам кога ще дойде нейният край, но мисля, че при добра организация, той може да се ускори.

— А на мене каква роля отреждате в играта? — запита Бурдан с неузнаваем, сипкав глас.

— Вие сам сте определил своята роля и по всяка вероятност скоро ще я завършите — сериозно поясни Базил. — От седем години в началото, днес средното време, през което един съветник стои начело на управлението, се е съкратило до по-малко от година. Едва ли ще нарушите тая закономерност. Вероятно в близко бъдеще ще бъдете

заменен от своя секретар. Ще съжалявам за вас, господин съветник. С Кар няма да се разбираме.

— Аз все още съм жив — заплашително произнесе Бурдан. Спокойствието му обаче се беше пропукало и в гласа му се надигаха пискливи истерични нотки. — Вие сте в ръцете ми, Базил. Всеки момент мога да ви унищожа.

— Няма да го направите. Вие сте примитивен характер, господин съветник, въпреки привидния си блясък. Аз не знам каква е моята тайна, но за нея вие сте премахнал своя приятел Ирзал и ръководителя на Центъра за лоялност Нод Карлар. Тази тайна е вашето най-голямо съкровище и вие няма да се лишите от нея, дори когато умирате. Затова съм уверен, че няма да ме убиеете. По всяка вероятност ще търсите начин да ме шантажирате или с всички възможни средства да ме принудите към сътрудничество. Мисля, че изпращането ми в урановите рудници е преследвало тъкмо тази цел. Искал сте да ме ужасите, а после да командувате пречупената ми воля. Но този план не успя. А сега просто се боите от мене.

— Все още имам един коз — тихо каза съветникът. — Вие забравяте, че само аз мога да ви върна паметта. Помислете върху това, Базил. Вие дори не си представяте колко губите, като не искате да преговаряте.

Този път мълчеше Базил.

Опитвайки се да запази поне малко престиж след спора, Бурдан тежко стана от креслото и тръгна към изхода от библиотеката. Отвори вратата, спря на прага и без да се обръща, подхвърли през рамо:

— Ние ще поговорим отново. Надявам се тогава да бъдете по-сговорчив.

Слабите светлини на фенерчетата играеха по бетонните стени, по пода, отразяваха се в локвите застояла вода и проблясваха по парчетата стъкло на мястото на изпочупените лампи. Въръжената група крачеше в тъмнината на подземния лабиринт. Понякога почти пълзешком се промъкваша по тесни ходове, друг път преминаваха по железни мостчета над дълбоки провали, изкачваха се по стръмни стъпала. Четириръкият Урман, както винаги натоварен с оръжие, безпогрешно определяше маршрута. Познаваше тунелите още от

детството си, когато бе избягал от общежитието на младите агали. Двадесет години, прекарани под земята, го бяха научили да се ориентира в безкрайните ходове на старото военно съоръжение. Сега той водеше групата и слушаше думите на крачещия до него Базил:

— ...Лошото е, че вие не си поставяте никаква определена цел. Разполагате с невероятна база — подземна комуникация между най-големите градове, оръжейни складове, запаси от провизии... А не знаете за какво да ги използвате. Живеете ден за ден и мислите само за собственото си съществуване.

— Ти мълчи! — сърдито каза Урман. — Първо опознай нашите условия, пък тогава говори, зеб-заб. Дойде и веднага почна да командуваш. Още нищо не можеш да си представиш. Знаеш ли, че преди да включиш електрозахранването, ние тук бродехме като плъхове из тъмнината и си светехме с кандила? Че бяха разграбени всички складове, освен онези, чиито врати се отварят с електромотори. И да не мислиш, че тук сме една армия, която само чака командир? Из тия подземия бродят неизброими групи и групички и всяка от тях си има свой шеф, свои разбирания. Ти се опитай първо да преговаряш с Магдал и неговата шайка, пък тогава ще те видя. Или убеди бандата на смахнатия Ерполат, че трябва да се обедини в името на някаква цел, различна от грабежите и пиянството. Тогава ще те призная за върховен шеф на цялото подземие. И не стига останалото, ами и в моята група се е появил предател...

— Така ли? — учуди се Базил. — Мислех, че познаваш хората си.

— Хората са много... Не можеш да проникнеш в душата на всеки. А предател има, това е факт. Вчера при мене дойде пратеник от шайката на Магдал. Донесе ми писмо... познай откъде. От резидента на зебарското разузнаване. Искат тебе.

Базил подсвирна.

— Ей тъй, братко — поучително каза Урман и се почеса по тила с горната дясна ръка. — Изглежда, струваш скъпо. Затова се реших на днешната акция, макар че никак не ми е ясна. Щом зебарците търсят специално тебе, значи струваш нещо.

— А какво обещават в замяна?

— Глупости... Високи постове в тяхната армия за мене и моите помощници. Не се хващам на тая въдица.

Урман млъкна и спря пред шахтата, която се издигаше нагоре в мрака. Обърна се, преброи хората си и доволно кимна.

— Всички са налице. Можем да започваме.

— И не се намесвайте — каза Базил. — Вие сте ми нужни само за прикритие в случай на провал.

Той извади от джоба си двете малки гранати и ги подхвърли върху дланите си.

— Само да не объркаш — загрижено каза Урман. — Червената е нападателна, синята е неутрализираща.

— Няма да ги объркам — успокои го Базил.

Прибра гранатите и се хвана за скобите. Тревожно усмихнат, Урман духна в шепи и след това почука свитите си юмруци — стар суеверен жест. Базил го погледна, усмихна се и също потупа юмруци.

Започна да се изкачва бързо, уверено. Беще сигурен в успеха. Ръцете му здраво прихващаха скобите, дърпаха нагоре, към откритото пространство. Тридесет метра по-високо шахтата свърши. Базил изскочи навън, приклепна и се огледа.

Беше нощ, но очите му, привикнали към тъмнината на тунелите, различаваха всичко почти толкова ясно, както и през деня. Площадът не се беше променил — все същите редки лампи засилваха мрака, вместо да го разсейват, все същите мизерни къщи го обграждаха в неподвижния си пръстен. Синята кула се издигаше на старото си място, подпряна върху четирите дебели колони.

Зад гърба му от шахтата безшумно изскочи Урман. След него започнаха да излизат и останалите — мълчаливи, мрачни, напрегнати. Те се пръскаха покрай площада и изчезваха в тъмнината. Последен излезе нисък, набит носач с тежка раница на гърба.

— Нали знаеш кога да възпламениш димната бомба? — запита Урман.

Носачът изръмжа утвърдително и се оттегли към своя пост. Урман се обърна към Базил и въздъхна.

— Сега е твой ред. Хайде, върви... И гледай да се върнеш жив.

— Ще се върна — обеща Базил и приведен напред тръгна към подножието на Синята кула.

Обвити с парцали, краката му безшумно стъпваха по паважа. Мракът го закриляше. Нищо не издаваше присъствието на

бунтовниците, но Базил знаеше, че те са тук, разпръснати около площада и са готови да рискуват живота си, за да му помогнат.

С бързи, леки крачки той преодоля откритото пространство и потъна в сянката на кулата. Намери стълбата, която се издигаше покрай колоната, пъргаво се изкатери нагоре и спря на тясната площадка. Пръстите му намериха капачето, отместиха го и натиснаха скрития бутон. Бронираната врата бавно се разтвори и Базил влезе в първото помещение.

Скритите в стените машини забръмчаха, изтеглиха въздуха от камерата и го замениха с нов. Вратичката на единия шкаф автоматично се разтвори. Вътре все така висеше странният костюм с прозрачен шлем. Базил затвори шкафа и веднага вляво се отвори другата врата, водеща към вътрешността на кулата.

Базил погледна към следващата зала. Тя изглеждаше пуста. Никой не седеше в прикрепените към пода кресла. Но привидното спокойствие вече не можеше да го измами. Базил бръкна в джоба си, решително прекрачи прага и с неуловимо бързо движение хвърли червената топка на пода. Гранатата избухна в същия миг, в който двамата братя по лоялност стиснаха лактите на новодошлия. Залата се изпълни с гъста, белезникава мъгла.

Този път Базил не направи никакъв опит за съпротива. Само задържа дишането си. През мъглата видя как черните фигури на изненаданите братя по лоялност се втурнаха към изхода и преди да го достигнат, тежко се строполиха на пода. Ръцете около лактите му се разтвориха.

Бяха минали по-малко от десет секунди. Цялата засада лежеше неподвижно, потънала в дълбок сън. Базил извади втората граната и я метна в ъгъла на залата. Прогърмя тъп взрив. Нов облак, този път черен, се смеси с мъглата, изпълваща помещението. Базил изчака малко и спокойно си пое дъх. Сега можеше да диша. Неутрализаторът унищожаваше действието на приспиващия газ.

Прекрачвайки телата на братята по лоялност, прекоси залата и отвори следващата врата. Тясна винтова стълба го поведе нагоре. Той премина един етаж, втори, трети и на четвъртия спря. Тук имаше само една врата. Зад нея беше тайната.

Базил хвана дръжката на вратата и за момент спря. Не се колебаеше, само искаше да овладее вълнението, което го изпълваше.

Сега щеше да разбере всичко. Скрытите спомени нямаше да го подведат. Трябваше само да влезе и да действа по навик. Всичко щеше да мине добре и тогава спомените щяха да се върнат, беше уверен в това. Само да овладее Синята кула, да я подчини на волята си...

Натисна дръжката на вратата, блъсна я напред и решително прекрачи вътре.

Това беше малка кръгла стая, цялата заобиколена от невероятно сложен пулт за управление. Безбройни екрани покриваха стената. Светлината безжизнено се отразяваше от стотиците циферблати, от полираните метални покрития на приборите, от лъскавата кожа на четирите подвижни кресла. Оставаше само да седне и...

Базил стоеше неподвижно. Отчаян, опустошен, той гледаше ужасната картина, която разрушаваше всичките му планове. Почти без изключение панелите на пулта бяха отметнати и от вътрешността на приборите стърчаха в безпорядък снопове проводници, някакви прозрачни плочи, блокове от миниатюрни детайли... Нечия ръка беше се ровила варварски из сложната апаратура в напразни опити да разгадае тайната на кулата.

Сега всичко беше свършено. Базил усещаше, че преградата в съзнанието му е изтъняла до краен предел, но сам не можеше да нанесе удара, който да я разруши. Трябваше му още една, последна връзка с миналото. Кулата би могла да създаде тази връзка, ако работеше. Ала в това състояние тя не можеше да послужи за нищо.

Излезе навън и бавно се спусна по стълбата. Мина през залата, в която лежах девет тела в черни комбинезони. В преддверието спря. Не знаеше как да отвори външната врата, затова завъртя вратичката на шкафчето. Тежката плоча се отмести, откривайки изхода. И веднага отвън нахлу трясъкът на изстрелите.

Базил изскочи на площадката. Гърмежите долитаха от всички страни, смесени с противния писък на рикоширащите куршуми. В тъмнината се виждаха само пламъчетата, излитащи от дулата на автоматите.

Вече не мислеше за провала. Всяко забавяне беше риск не само за него, но и за групата на Урман. Трябваше да побърза. Той се спусна надолу край колоната, спря под кулата и се огледа.

Очите му привикваха към полумрака на площада. Вече можеше да различи безформените силуети на отстъпващите бунтовници и високите, стройни фигури на войниците. Престрелката се отдалечаваше към изхода на близката шахта.

„Но какво правят те? — тревожно помисли Базил. — Защо не са възпламенили димната бомба?“

Веригата на стрелящите войници пресичаше пътя му към групата на Урман. Трябваше да се измъкне оттук самостоятелно. Само да се отдалечи от престрелката, а после лесно ще стигне до резиденцията на съветника.

— Насам! — прошепна някой.

Базил се обърна и видя, че до него стои едър мъж, облечен в черни дрехи. В дясната си ръка стискаше пистолет.

— Насам — повтори непознатият. — Да изчезваме преди да са обкръжили квартала.

Следван от Базил, той побягна към една от страничните улички. Наоколо гърмяха изстрели, заблудени куршуми свистяха из площада. Двата тичаха приведени, устремени към спасителния изход от широкото открито пространство. Стигнаха уличката, завиха зад ъгъла и спряха пред голям закрит автомобил.

— Влизайте вътре — задъхано каза непознатият.

Някой отвори вратата. Базил се вмъкна в автомобила, отпусна се на седалката и веднага през раменете му преметнаха примка от дебело въже. Тежки мускулести тела се нахвърлиха от двете му страни, притиснаха го и сковаха бесните му опити да се измъкне. Коленичил на предната седалка, шофьорът се протегна и притисна към лицето на пленника мокра кърпа. Разгорещен от борбата, Базил не успя да задържи дишането си. В дробовете му проникна въздух, изпълнен с тежка, сладникава миризма.

„План... — помисли той, докато губеше съзнание. — Зебарският резидент... Ето защо не избухна димната бомба...“

Господин съветникът Бурдан се събуди от шумното отваряне на вратата. Светлината на лампата се изсипа в лицето му и го заслепи. Разтърквайки очи, той се надигна, седна в леглото и слисано се вгледа в нечакания посетител. Постепенно осъзна, че това е секретарят.

Изглеждаше невероятно, но въпреки здравия разум, Кар се беше осмелил да обезпокои своя началник през нощта. Сега стоеше сред стаята и с непоносимо нагла усмивка гледаше Бурдан. Преди съветникът да се опомни, Кар събори дрехите му на килима, седна на освободеното кресло и кръстоса крак върху крак.

Това беше вече прекалено много дори за тренираните нерви на Бурдан. Треперейки от гняв, той се омота в мекото одеяло и задавено запита:

— Какво означава това, Кар?

Секретарят не бързаше да отговори. Копирайки по най-отвратителен начин движенията на Бурдан, той извади от джоба си кутия ароматна дъвка, подхвърли едно парченце в устата си и спокойно съобщи:

— Идвам да ви известя, че преди малко вашият скъп Базил е бил отвлечен от група зебарски шпиони.

Бурдан остана неподвижен, само едва чуто изхълца. Стори му се, че нещо студено го удари в сърцето и то спря.

— Знаете, че миналата седмица избягаха специалните затворници номер две и номер три — продължаваше Кар. — Базил беше вашата последна надежда, господин съветник.

Той помълча и внезапно скочи от креслото.

— С тебе е свършено, Вурдан!

Неприличният звук в името му го удари като плесница. За да бъде толкова нагъл, Кар трябваше да бъде абсолютно сигурен в края на началника си.

— За какво си дошъл тук? — едва-едва изговори Бурдан.

Кар отново седна в креслото и доволно се усмихна.

— Това вече е истински разговор, Вурдан. Първо ще кажа какво е положението ти. Срещу тебе е издадена заповед за арестуване по обвинение в държавна измяна.

— Центърът за лоялност е в мои ръце — промърмори Бурдан, без сам да вярва на думите си.

— Беше до тази вечер. Сега положението се промени. Пред съществуващото предателство аз бях принуден да взема властта в свои ръце. Сега искам да ме изслушаш, преди да реша какво да правя с тебе.

— Добре — тихо каза съветникът.

Кар се облегна назад и заговори, смесвайки думите с апетитно мляскане.

— Преди известно време в Аткиран се появиха четирима души, които почти веднага бяха обявени за затворници от клас нулев, раздел строго секретен. За тях знаеха само трима — Ирзал, Нод Карлар и ти, Вурдан. С вашите общи усилия бяха унищожени всички останали свидетели, главно войници и жители на квартала, в който сега се намира Синята кула. След смъртта на първите двама, единствен собственик на тайната около затворниците оставаш ти. Постара се дори да унищожиш всички документи от досиетата на затворниците, освен имената и снимките, Предлагам ти да разкриеш истината.

— А какво ще получа за това?

— Свобода — учудващо кротко каза Кар. — Един час свобода. Повече не мога да ти осигуря. Но мисля, че за това време ще успееш да избягаш някъде.

Бурдан отхвърли одеялото и стана от леглото.

— Лъжеш! — извика той. — Няма да го направиш, Кар!

— Може би ще го направя, а може и да не го направя — развеселено подхвърли Кар. — Не усещаш ли, че това е цялата прелест на играта. Ти нямаш изход, Вурдан, и сега трябва да решиш дали да изгубиш тайната си, без да получиш нищо, или да рискуваш и да се хванеш за нищожния шанс, в който не можеш да бъдеш сигурен. Е, какво ще кажеш?

— Не! Нищо няма да кажа и тайната ще умре с мене!

— Така и предполагам — радостно каза Кар. — Но откъде си измислил, че искам да те убия? Нима ме смяташ за толкова глупав? Не, скъпи Вурдан, ти ще попаднеш в Центъра за лоялност и там ще кажеш всичко. Разбираш ли сега, че изгуби? Аз предварително знаех, че ще получа тайната по един или друг начин. Сега се приготви. Пред вратата чака лично новият ръководител на Центъра.

Като зашеметен Бурдан се наведе и вдигна дрехите си от пода. В главата му като топки се блъскаха мислите за Центъра по лоялност, за невъобразимите, страшни, изтънчени мъчения, които превръщаха човека в животно, отнемаха разума му, размазваха го като парцал и накрая изтръгваха от него всичко, което е говорил, мислил или дори не е посмял да помисли. Само представата за ужасите на Центъра можеше да го накара да завие от ужас, да се просне пред Кар, да

целува краката му, да разкрие тайната... Но някакви останки от здрав разум му подсказваха, че това ще бъде безполезно. Бившият секретар играеше игра, в която Бурдан непременно трябваше да загуби, както стана преди малко с отхвърленото предложение.

От мъглата на страха изплува споменът за изкривеното лице на Ирзал, когато двамата с Нод Карлар се появиха в кабинета му. Сега разбираше този леден страх, от който всички вътрешности се свиват на възел. Но вече беше прекалено късно.

С отчаян скок на преследвано животно Бурдан се хвърли към прозореца. Отвори го, скочи на рамката и за миг запази равновесие. Този миг беше достатъчен, за да види...

От прозорците на долния етаж излизаше широка рамка с опъната на нея мрежа. Привичната мярка на братята по лоялност, за да попречат на арестувания да се самоубие. Олюлявайки се на ръба, Бурдан си спомни как хората в черно измъкнаха от мрежата заплетения Ирзал, как пленникът се мятеше в ръцете им и страшно виеше...

Братята по лоялност се подаваха от прозореца на долния етаж, готови да го заловят.

Бурдан събра всички сили и се отхвърли напред. Тялото му описа дъга в нощната тъмнина. В една безкрайна секунда на непоносим ужас му се стори, че няма да успее, но рамката блъсна само краката му. Остана само нощта и свистящият насреща въздух, и плочките на двора, към които Бурдан падаше, падаше, падаше...

Базил се събуди бавно. С мъка излизаше от вцепенението на упойката и осъзнаваше света около себе си. Отначало разбра, че лежи на нещо твърдо. Опита се да раздвижи ръце и не успя. Тогава отвори очи и видя над себе си таван със сива, напукана мазилка.

— Събуди се — каза някой. — Сложете го да седне.

Груби ръце подхванаха пленника под мишниците и го подпряха на стената. Сега Базил видя ръцете си и разбра защо не можеше да ги помръдне. Около китките му се стягаха лъскавите халки на белезници.

Вдигна очи и разгледа обстановката. Седеше на пода в съвършено празна прашна стая с олющена мазилка. Прозорци нямаше. Нямаше и мебели, затова тримата похитители стояха прави. Двама от тях не заслужаваха внимание. От пръв поглед личеше, че са

обикновени изпълнители. Но третият беше по-интересен: красив, с тънки, изящни черти, от които лъхаше пресметлив, циничен ум. Дългата черна коса надвисваше над пронизателните воднистосини очи. Облечен беше в хубав нов костюм, изцапан обаче с пресни петна от прах и кал.

„По всяка вероятност самият зебарски резидент — помисли Базил. — И той лично води акцията, дори дойде на площада да ме прибере. Изглежда, че играта е голяма. За моята скромна личност се борят две държави и само аз не знам в какво се крие цената ми.“

Резидентът се наведе към Базил и бавно заговори:

— Господин Базил, ние знаем всичко за вас. Вие сте преследван от диктаторското правителство на Аткиран. Вие сте, така да се каже, жертва на подли политически машинации. От вас изискват да се поставите в служба на една прогнила държава. Напълно естествено е вашето поведение при тези обстоятелства. Вие отказахте всякакво сътрудничество с тираните на Аткиран и по този начин спечелихте нашето дълбоко уважение. Без да обръщаме внимание на рисковете, ние си поставихме за цел да ви освободим и както виждате, това е извършено.

— С това ли? — и Базил повдигна окованите си ръце.

— О, това е само прекомерна предпазливост... За вас, не за нас. В случай, че бъдем заловени, което, впрочем, е невъзможно, вие ще се представите за жертва на нападение.

— Много любезно от ваша страна.

Зебарският резидент не разбра иронията и продължи с възторжен глас:

— Ние не се съмняваме, че от днес ще посветите всички свои старания на една велика цел — борба срещу престъпното правителство на Аткиран и стремеж за възвеличаване на единствената свободна страна в света — великата Зебара.

— За първото съм сигурен — кимна Базил. — Колкото се отнася до Зебара... боя се, че ще ви разочаровам. Не виждам нищо велико в нея, освен велика подлост и велика диктатура. Но за подобни неща не си заслужава да се ходи толкова далече, когато и тук те са ми под носа.

Високият мъж бе искрено смаян.

— Странно... — промърмори той. — Нима сте привърженик на тази мизерна страна Хамана? Или пък, зеб-заб, симпатизирате на

Елпа?

— Не симпатизирам на никого. Така че онова, което казахте за сътрудничеството ми с Аткиран, се отнася и до останалите държави. Имах достатъчно време, за да се убедя, че те всички са изградени по един и същ образец.

— Аха — кимна разбиращо резидентът. — Сега всичко се изяснява. Вие, уважаеми господин Базил, сте абсолютен бунтовник. Е, какво пък. Трябва да знаете, че преди да дойда в Аткиран, аз съм работил в нашия отдел за борба против вътрешните врагове. Така че съм срещал мнозина, които също като вас отричат държавата по принцип. Разговорът ни трябва да бъде друг. Никой не се интересува от вашите убеждения. От вас се иска само едно.

— А именно?

— Не се правете на наивен! Знаете за какво става дума. Ние искаме да разкриете своята тайна пълно и докрай.

Внезапно уморен до смърт, Базил поклати глава.

— Това прилича на кошмар. Всички в този свят искат от мене нещо, което не зная.

— Ще узнаете! Ние имаме средства, с които ще ви накараме да заговорите. Но тогава вече няма да бъдете човек.

— Повтарям ви, аз не знам нищо. Паметта ми е изтрита, разбирате ли това? Кажете ми какво искате от мене и тогава поне ще можем да преговаряме, но не искайте невъзможното.

За момент изглеждаше, че резидентът е готов да му повярва. Сетне той се отдръпна и заплаши Базил с юмрук.

— Вие знаете всичко. Не случайно аткиранските тирани ви придават такова голямо значение. Има някаква тайна, която заплашва целия свят, която може да даде неограничена власт. Желаете или не, ние ще я изтръгнем от мозъка ви. След малко ще бъдете изпратен за велика Зебара и ще попаднете в отдела за борба против вътрешните врагове. А там знаят как да разговарят. Физическите мъчения, а още повече психическите...

Лек шум прекъсна думите му. Някой чукаше на вратата. Три тихи удара, пауза, нови три...

— Идват за вас — каза резидентът. — По пътя ще трябва да решите позицията си, защото попаднете ли веднъж в Зебара, с вас е свършено, ако продължавате да бъдете наш враг.

Чу се как някой в съседната стая отвори скърцащата врата. И веднага се раздаде пронизителен, отчаян вик. Гътнежът на изстрелите изпълни тясното пространство между стените. С разширени от изумление очи резидентът се обърна назад.

Изпъвайки напред окованите си ръце, Базил неловко скочи на крака. Стоеше прав до стената и виждаше през полуотворената врата как в съседната стая нахлуват войници в сини униформи.

Когато резидентът погледна Базил, лицето му беше спокойно. С тих, равен глас той безстрастно произнесе:

— Не мислете, че сте спечелил, уважаеми. Не е така.

Дясната му ръка за миг се скри под черната дреха, после описа рязко движение напред. Нещо блесна между телата им и с хрущящ звук се заби в корема на пленника. Базил усети как ножът потъва навътре, как прорязва вътрешностите и спира, задържан от предпазителя на дръжката. Не чувствуваше болка, само странен хлад се разля по тялото му и лицето на зебарския шпионин потъна в мъгла.

Когато войниците от щурмовата група застреляха резидента, Базил лежеше неподвижно на пода и около него растеше тъмна локва кръв.

Главният лекар на болницата за клас нулев неуверено пристъпи от крак на крак и заби поглед в килима. Не смееше да погледне господин съветника в очите, макар че всичко беше наред.

Кар усещаше, че внушава страх и това му доставяше удоволствие. Той нарочно удължи мълчанието до онзи момент, когато лекарят се почувствува непоносимо. После изведнъж скочи на крака и запита:

— Как е пациентът?

— Па-па-циентът е здрав, господин съветник — заекна главният лекар. — Знаете, че за нас главното е човекът още да бъде жив, когато го докарат в болницата. Всичко останало няма значение. Медицината на великия Аткиран е способна на чудеса.

— Радвам се, че досега така старателно изпълнявахте своя дълг — заплашително рече Кар, като че знаеше точно кога медикът ще престане да изпълнява дълга си. — Да отидем да го видим заедно.

— Разбира се, разбира се, господин съветник — и лекарят се засуети, отвори вратата, придържа я, докато Кар излезе в коридора, след това побърза да го настигне.

Асансьорът ги спусна в дълбоките подземия под резиденцията. Те излязоха и закрачиха по ярко осветения коридор. Две вериги войници стояха край стените неподвижно, стиснали висящите на гърдите им автомати. Началникът на охраната чакаше в дъното на тунела до масивната стоманена врата.

— Отвори! — заповяда Кар.

— Слушам, господин съветник.

Задъхан от старание, възрастният офицер набра шифъра, завъртя колелото и дебелия врата бавно се отмести. Зад нея се разкри тясна стаичка с грапави бетонни стени, на които бяха прикрепени четири телекамери. В центъра, върху желязно легло спеше Базил. Ръцете и краката му бяха изпънати, прикрепени с белезници за пръчките на леглото.

„Този път няма да избяга! — тържествуващо помисли Кар. — Бурдан беше глупак, опитваше се да играе на либералност. Идиотщини... Само силата, само силата... Кой друг би провел толкова бързо акцията на контраразузнаването? Ако не бях аз, зебарците отдавна щяха да измъкнат Базил от страната. Нищо, господа... Почакайте само малко! Вие ще видите, че кормилото на Аткиран е поето от желязна ръка.“

Главният лекар се приближи до леглото, разтвори дрехите на Базил и посочи с пръст малкия белег върху корема му.

— Можете да се уверите, господин съветник. Без медицинска помощ тази рана би довела до смърт за около половин час, но сега това е само спомен. Пациентът е здрав като мене и като... — той искаше да каже „като вас“, но навреме се сдържа и довърши — ...като господин военния. Сега, както заповядахте, го държим под упойка.

— За колко време можете да го приведете в съзнание? — запита Кар, намръщен въпреки задоволството си.

— Само за няколко минути, господин съветник. Достатъчно е да наредите...

— В такъв случай нареждам. Докато се върна в кабинета си, пленникът трябва да се събуди, вие да сте напуснал камерата и вратата да бъде затворена.

Без да чака отговор, Кар се обърна и излезе. С асансьора се вдигна до шестия етаж и мина в своя кабинет. Не бързаше. Сега имаше много време. От стенното барче извади чаша и бутилка урбайско вино. Добри запаси беше създал онзи мръсник Бурдан. Виното с бълбукане се изля в кристалната чаша и изпълни кабинета с несравним аромат. Кар отпи съвсем малка глътка. После остави чашата на бюрото, отиде до стената и отмести декоративното пано, изобразяващо разгрома на зебарската армия при река Кибилай. Отзад мътно заблестя големият екран. Кар набра на пулта необходимата комбинация, седна зад бюрото и впери поглед към екрана, на който пленникът се мъчеше да стане от леглото.

Базил напрегна всички сили, опъна ръцете си надолу, но нещо се вряза в китките му. Той извъртя глава настрани и видя белезниците. Леко дръпване на краката беше достатъчно, за да изясни, че и те са прикрепени към леглото по същия начин. Тогава Базил се отпусна.

— Здравейте, господин Базил — отчетливо произнесе нечий глас.

Пленникът надигна глава, доколкото му позволяваше неподвижното положение, огледа малката килия и откри прикрепените към стената телекамери.

— Можете да се убедите, че този път са взети всички предпазни мерки — продължи гласът. — Оттук няма да избягате.

— А, здравейте, Кар — небрежно подхвърли Базил. — Трябваше да се досетя, че това е ваша работа. Не се ли страхувате, че тая шега може да ви струва скъпо? Едва ли Бурдан ще оцени цялото й остроумие.

Настъпи мълчание. На един дъх Кар пресуши чашата, наля си още вино и погледна към екрана. Странно, въпреки всички взети мерки изпитваше страх. Знаеше, че от тази килия никой не може да се измъкне. Белезниците здраво държаха Базил, вратата се отваряше само отвън, по шифър, известен единствено на съветника и началника на охраната, а в коридора стояха войници, готови да застрелят беглеца, ако той по някакво чудо се справеше с останалите препятствия. Но въпреки това Кар се боеше. За да заглуши страха си, той потупа с юмрук по бюрото и заплашително произнесе:

— Не се надявай на Вурдан, глупако! Сев-сав! Вурдан е арестуван като подъл предател. Той те остави в ръцете на севарските

агенти.

От неприличните звуци му олекваше. Той продължи да ругае, докато се убеди, че всичко е наред, че пленникът е в ръцете му и няма да избяга.

— Аз се справих с Вурдан. Сега ти зависиш само от мене. Разбираш ли, Васил? Само от мене!

Между бетонните стени гласът му кънтеше все така висок, но за Базил тези звуци се превръщаха в тихо, неясно мърморене. Килията играеше пред погледа на пленника. Нещо ставаше с него. В главата му с грохот се срутваша прегради, черната стена на забравата се разцепваше и през нея като взривове избухваха спомените. Едно име отваряше пътя към скритото, неизвестно минало, което лежеше преди тунелите на урановия рудник, преди превръщането му в къртица, преди целия този свят.

Базил...

Васил...

Сега той знаеше всичко.

5. ЧЕТИРИМАТА ОТ ЗЕМЯТА

Историята понякога се повтаря по най-поразителен начин. Курсантите от Космическата академия имаха безспорно доказателство за това и охотно го посочваха на новопристигналите си събратя, като ги заставяха задължително да прочетат няколко странички от безсмъртната класика. Новаците с недоумение се взираха в томчето на Гогол, още по-учудено прочитаха заглавието „Вий“ и потъваха в описанието на Киевската духовна семинария такава, каквато е била преди няколко века.

Името на онзи остроумен курсант, който пръв е забелязал невъзможната прилика, тънеше в мрака на неизвестността. Самата прилика беше малко съмнителна, защото не се знаеше до каква степен се дължи на естествени причини, а от друга страна, до каква степен самите момчета я поддържат като славна традиция. Но тя съществуваше и това беше такъв неоспорим факт, с който трябваше да се съобразяват и самите преподаватели. Те често се поддаваха на всеобщото настроение, пускаха си страховити архиерейски бради и говореха бавно, с дълбок бас.

Трябва, впрочем, да се каже, че дори в образователната програма на Космическата академия имаше известна аналогия с онова, което в дълбокото минало са изучавали славните бурсаци, богослови и философи. Тъй като религията се смяташе за един от основните атрибути на почти всяка изостанала цивилизация, курсантите надълго и нашироко се запознаваха със суеверията както на древните земни народи, така и на откритите до момента представители на разума по чуждите планети. От огромни древни фолианти и съвсем нови мнемокристали те извличаха богословските премъдрости и водеха схоластични спорове по въпросите на християнството, будизма, идолопоклонничеството, култа Ки, вудуистките ритуали и тем подобни идеалистически схващания.

Това беше в първи курс. Дошли от училищата, възторжените хлапаци говореха с пронизителен фалцет, стръвно гризяха стените на

крепостта наука и същевременно вършеха безбройни лудории, които напомняха за не съвсем отминалите отрочески дни. Джобовите им вечно бяха пълни с най-невероятни неща — епруветки с обикновен прах, за който благоговейно се твърдеше, че има космически произход и всъщност това беше вярно, доколкото Земята е космическо тяло, малки и големи камъни със същата репутация, понякога обгорени за по-голяма убедителност, разни микроскопични книжки, саморъчно направени гравидетектори, а понякога и мънички врабченца, донесени от близкия парк, които с чирикането си сред дълбоката тишина на занятията доставяха сума неприятности на своя притежател. Обикновено в такива случаи първокурсникът биваше тържествено отведен при своя наставник и мънкайки, се мъчеше да обясни, че врабчето му е било нужно с научна цел: за установяване на непосредствен контакт с чужда форма на живот. Наставникът слушаше и прикриваше зад огромната си брада меланхолична усмивка, предизвикана от спомените за времето, когато самият той е бил също такъв първокурсник и е ловял врабчета в парка.

В течение на една цяла година новациите набираха ум и разум. Наред с основите на религията, те трябваше да опознаят до най-малки подробности звездната навигация, да проведат по седем тренировъчни полета около Земята, да усвоят безбройни премъдрости и в края на втория семестър да прескочат страшния праг на изпита по хуманоидна и нехуманоидна логика.

Второкурсниците имаха далеч по-сложна програма. Те изучаваха теорията на контактите — една извънредно важна наука, но по присъщото на младостта лекомислие отдаваха по-голямо внимание на увлекателните практически занятия. Тези занятия се състояха в създаването на навици за преживяване в най-дивите полярни и пустинни местности, а също така усвояваха боравенето с всички видове оръжия: от каменната брадва до последния модел свръхмощтен бластер. Кой знае защо, с най-голямо уважение се ползуваха оръжията за ръкопашен бой и второкурсниците превръщаха своите стаички в общежитието в складове за изкусно обработени тояги, боздугани, мечове, шпаги, алебарди и всички останали страшни неща, измислени от човечеството през дългата му кървава история.

От време на време в големия парк се устройваше сражение и както се разкриваше в проведеното по-късно следствие, началото му

идваше непременно от второкурсниците. Разделени на три групи, те взаимно се нападаха, катереха се по дърветата и скачаха от тях с пронизителни вопли, нанасяйки ужасни удари с примитивните си оръдия, които за щастие бяха снабдени с малки, но сложни приспособления за погасяване на инерцията. Първокурсниците се втурваха покрай по-големите си събратя, въртяха се във вихъра на схватките, но бързо губеха кураж и се оттегляха тъкмо навреме, за да видят, от безопасната височина на дърветата, как през алеите дотърчават страшните мустакати третокурсници. Тук сражението вече ставаше опасно, защото третокурсниците не употребяваха оръжие. В своите практически занятия те се учеха да действуват само с голи ръце и затова всякакъв меч или топор, размахан насреща им, главоломно се стоварваше върху собственика си. Тотално разгромени, представителите на втори курс напускаха полесражението и отстъпваха мястото си на четвъртокурсниците, които пристигаха бавно и решително, като непобедима армада, огласяйки дъбравите с басови викове на всички езици, изучавани в курса по приложна лингвистика.

С това войната фактически свършваше, защото третокурсниците скоро се оттегляха, потривайки натъртените места. Провеждаше се побратимяване на враждуващите страни, след което всички вкупом потегляха назад към академията.

Последиците биваха неминуеми. Използувайки най-новите методи на дедуктивната логика, преподавателите бързо узнаваха кой каква роля е изиграл в междуособиците и провеждаха унищожителни беседи отначало с всички виновници заедно, после по-задълбочено с отделните курсове и най-сетне индивидуално. Идеите на пацифизма се възцаряваха и в най-войнственото сърце, даваха се обещания за вечна дружба и курсантите умиротворено се отправяха към столовата, където поглъщаха невероятни количества храна, призована да замести изгубените в сражението калории.

Разбира се, дори край обедната маса отделните курсове се различаваха един от друг. Особено ярка картина представляваха третокурсниците, които с трепет усещаха приближаването на изпита по приложна фармацевтика и токсикология. Тъй като изпитът твърде много наблягаше върху отравянията и средствата за справяне с тях, те със съмнение оглеждаха всяко ястие, свещенодействуваха над чиниите и мърмореха странни слова като „...трябва да се вземат предвид

свойствата на мазнините, които се разлагат...“ или „...ако се прибави магнезий на прах плюс малко оцетна киселина...“. Изобщо всяка погълната хапка отпращаше нещастните третокурсници към безкрайните дебри на неорганичната и органичната химия, към които се прибавяха не по-леснопроходимите гъсталаци на медицината и фармацевтиката.

Така, от курс в курс, младежите героично преодоляваха поредната година, като минаваха още през практически и теоретични изпити по планетология, кибернетика, универсална теория на машините и механизмите, обща психология, разширен курс по социология и ред други предмети, които според строгите изисквания на академията трябваше да бъдат усвоени напълно, преди в дипломата да бъде вписано името на абсолвента, следвано от гордото звание „специалист по контактите с хуманоидни и нехуманоидни цивилизации“.

Но ето че годината завършваше. Отминаваха последните изпити и в един хубав летен ден всички се строяваха в дзора на академията, за да изслушат напътственото слово на ректора. Беловласият старец говореше за значението на всяка една наука, усвоявана тук, призоваваше достойно да се носи името на академията и преминаваше към онази част от речта си, която се очакваше с еднакъв трепет от всички, независимо дали бяха зелени първокурсници, или юначни представители на четвърти курс, за които почти всички препятствия оставаха назад.

— Започва най-отговорният момент от годината — обявяваше ректорът. — Сега вие ще трябва да приложите на практика онова, което сте научили до днес. За някои от вас това ще е за пръв път, други ще започнат четвъртия си изследователски полет. Задачите са ви известни. Но аз искам да ви напомня едно: това е само упражнение и нищо повече. Вие ще отлетите към далечни планетни системи, които още не са изследвани. Навярно в повечето случаи ще откриете безжизнени кълба, въртящи се около своите звезди. Малцина от вас ще намерят живот в края на полета си. А още по-редки са случаите, когато този живот ще е надарен с разум. Но във всички случаи вие сте длъжни да спазвате онези предпазни мерки, които се изучават още в началото на първи курс. За вас всяка планета е населена с разумни обитатели и

вие трябва да проведете пълно изследване. Резултатите ще бъдат оценени след като се завърнете.

Обръщам се към всички вас, защото не знам кои ще бъдат онези щастливци, които ще се срещнат с истински разумна раса. Повтарям, това става крайно рядко, но в историята на нашата академия вече има два такива случая. Помнете, вашата задача не е да установявате контакт. Вие само трябва да узнаете колкото може повече за определената ви планета и да се върнете обратно. Знаем, че ще се опитате да научите твърде много. Може би ще срещнете прекрасни картини или пък ще видите чудовищни неща, за които мислите, че са изчезнали завинаги. Не знаем и не мога да предвидя. Само ще ви пожелаем да проведете успешни полети и да се завърнете тук с нови знания и умения.

Четвъртокурсниците, които знаеха наизуст цялата реч, подаваха пример на останалите и последните приветствия на ректора потъваха в общи радостни възгласи. Церемонията привършваше и курсантите се втурваха към общежитията, за да приберат отдавна приготвения багаж.

От общежитията се разотиваха шумно, на групи по четирима, в които участваха по един представител от всеки курс. Това бяха екипите за полет. Като старши на командите, четвъртокурсниците отиваха до канцеларията да получат координатите на определената им планетна система. После целият екип се качваше в някой от претъпканите флайъри и потегляше към космодрума, откъдето щеше да започне полетът.

Нататък нещата вървяха нормално: старт, отдалечаване от Земята, скок през хиперпространството, уточняване на координатите. И най-после идваше вълнуващият момент, когато корабът влизаше в орбита около планетата и започваше изследването.

Един от тези кораби извърши откритието.

Бяха изминали вече три дни, когато седнал край илюминатора, четвъртокурсникът Антеро резюмира положението:

— Драги мои колеги, нещата са пределно ясни. Невероятният шанс се е паднал тъкмо на нас. Тази планета поразително прилича на Земята. Атмосферата почти не се различава от земната. Вярно, гравитацията е малко по-слаба, което обуславя разреденост на

атмосферата, но това напълно се компенсира от повишеното съдържание на кислород.

— А радиоактивността? — запита третокурсникът Васил.

На черното лице на Антеро блесна белозъба усмивка.

— Елементарно. Ако си спомняш, в общата планетология е посочено, че при по-малки планети е възможно задържането на повече радиоактивни елементи в кората. Но това не е страшно. Радиацията не е кой знае колко силна. Достатъчно ще бъде преди приземяването да се подложим на кратка противорадиационна терапия...

— Ти искаш да се приземим! — възкликна Едуард с присъщата на първокурсниците боязливост.

— Естествено. Да не мислиш, че ще се върна само с тези резултати? Какво ще съобщя? Само общи данни — гравитация, възраст на планетата, магнитно поле, карта на континентите и тем подобни. А допълнително ще кажа: на планетата визуално се наблюдават градове и пътна мрежа, приборите откриха наличието на ядрени електроцентрали, засякохме многобройни радиопредавания. Не, тая няма да стане!

— Ще ни накажат — боязливо настоя Едуард.

— Не бой се, няма да ни накажат — заяви Антеро. — Все още аз съм старши на командата. Използвай момента, младо. Ще видиш чудеса! Ще се приземим на някой площад в най-големия град. Ще отворим вратата и ще се погледнем очи в очи с чуждата цивилизация.

— И ония като ни бухнат по главите... — мрачно добави второкурсникът Аркашка, чието истинско име бе завинаги забравено поради ниския му ръст.

— Страх ли те е? — подчертано учудено запита Антеро. — Не подозирах. Ще трябва да кажа на Акилина. Знаеш ли, някога моите прадеди в джунглите на Африка са били длъжни да покажат чудеса от героизъм, преди да се оженят.

Аркашка почервеня и се дръпна настрана. Всички знаеха, че той отдавна е безнадеждно влюбен в сестрата на Антеро.

— Твоят наставник ме предупреди — каза Васил. — Преди полета ми каза, че обичаш да вършиш своеволия. Слушай, Антеро, твоята идея може да ти струва дипломата.

— Дипломата не ме интересува — намръщи се негърът. — Такъв шанс няма да се повтори, ако ще и сто години да летя с отряда по

контактите. И изобщо от какво толкова се боите? Ще включим защитното поле, ще кацнем тихичко и ще погледнем какво става там. В края на краищата, ние не струваме нищо, ако не се справим с подобна ситуация. Кажете ми какво значение има дали ще провеждаме контакт сега, или след десет години? Ако не успеем да го проведем сега, значи цялото ни обучение е било напразно.

Васил се опита да използва последния коз.

— А ако приложи точка девета от инструкцията?

— Опитай — засмя се Антеро. — Можеш да ме отстраниш от ръководството само ако съм болен или предприемам действия, явно заплашващи кораба и екипажа. Смяташ ли, че тези условия са налице?

Два часа по-късно корабът започна да се спуска по широка спирала към повърхността на планетата.

„Да — помисли Васил. — Ние не трябваше да се приземяваме. Антеро беше прекалено самоуверен. Изложихме се като хлапаци... Като се върнем, ще настоявам непременно да въведат в академията курс по теория на интригите. Всичко стана толкова глупаво... Приземихме се на площада внимателно, без да закачим нито една къща с гравиполето. Населението, естествено, се разбяга. А после — тържествена делегация начело с Бурдан, Ирзал и Нод Карлар. За разлика от нас те бързо се ориентираха в обстановката. Поканиха ни на гости и лесно ни плениха, без да рискуват излишно — една граната с приспивателен газ и край!“

— Защо мълчиш, Васил? — презрително запита Кар. — Няма ли да кажеш нещо?

— Ще кажа — съгласи се пленникът и почука с нокът по пръчката на леглото. Звукът се получаваше ясен, висок. — Ще кажа, че ти си безкрайно глупав, Кар. Нима наистина мислиш, че аз съм в ръцете ти?

Сам в своя кабинет, далече от подземната килия, Кар побледня. Пръстите му се свиха около кристалната чаша.

— Не можеш да се измъкнеш от това място! Освен мене те наблюдават още трима души, между които е началникът на охраната. Само да заповядам и ти ще бъдеш мъртъв.

— И какво от това? — запита Васил.

Той продължаваше да чука с нокът металната пръчка и този звук обтягаше нервите на Кар.

— Престани да чукаш! — опита се да заповяда съветникът. — Ти си в безнадеждно положение и ще трябва да преговаряш с мене.

Пленникът не отговори. Той лежеше неподвижно и от репродуктора долиташе само монотонно, остро чукане. То проникваше направо в мозъка на съветника, изпълваше черепа му, довеждаше го до лудост с упоритата си равномерност.

— Тихо! — изкрещя Кар.

Непоносимият звук продължаваше. Съветникът притисна ушите си с длани, но му се струваше, че дори сега чукането продължава да навлиза в главата му. Той цял трепереше от напрежение. Да става каквото ще, само да се прекрати това мъчение! По-скоро!

— Началникът на охраната!

— Слушам! — отвърна гласът на дебелия офицер.

— Незабавно разстреляйте пленника!

— Но господин съветник...

— Отказвате ли да изпълните заповедта?

— Съвсем не! Слушам, господин съветник.

Кар видя на екрана как вратата на килията се отвори и офицерът влезе вътре. Пленникът лежеше спокойно, а пръстите му продължаваха да чукат по тръбата. Началникът на охраната боязливо спря на прага и дълго се мъчи да измъкне от кобура тежкия пистолет. Най-после го извади, насочи дулото напред и натисна спусъка. От репродуктора долетя трясък, последван от острия писък на рикоширания куршум. Чукането не спираше.

— Идиот! — изстена Кар. — От два метра не може да улучи! Ще го убия, негодника!

Беше забравил, че думите му достигат килията. Офицерът ужасено се огледа, направи крачка напред и почти опрял дулото в гърдите на Васил, стреля повторно. Тялото на пленника подскочи от удара на куршума. Настъпи тишина, в която Кар потъна като в приятна, топла вана. Вторият и третият изстрел не го смутиха. Успокоен, той стана и изключи екрана, на който лежеше неподвижното, окървавено тяло на Васил.

— Е, какво пък — промърмори Кар. — Ще минем и без него.

Нещо подобно мислеше и началникът на охраната, докато отвеждаше под строй вече ненужните войници. Не беше затворил тежката врата. Нямаше смисъл да я затваря.

След като остави войниците в определеното за тях помещение, офицерът, облекчен от приключването на задачата, се запъти към стаята за военни от висш клас. Там завари още петима, които играеха на ак-трак???, разновидност на играта с дълги сламки. Той се включи в играта, набързо спечели половин заплата и изведнъж скочи, мокър от внезапно избилата го пот.

Беше си спомнил, че вместо да застреля пленника, непонятно защо го освободи от белезниците.

В същия момент от хипнозата се освобождаваха и останалите трима наблюдатели.

Васил крачеше по тунела с уверена, широка крачка. Вече не се боеше от нищо. Заедно с паметта се бяха завърнали и всички способности, за които не бе подозирал в досегашното си тежко съществуване тук. Сега той можеше безпогрешно да се ориентира из лабиринта от подземни коридори. До лагера на Урман оставаше не повече от един километър път.

„Антеро беше прав — мислеше Васил. — Ние наистина сме способни да се измъкнем от всяко положение. Но сме наивни, прекалено наивни в своята първа среща с чуждия разум. Твърде много се надявахме на собствените си сили и не предпологахме, че едно просто изтриване на паметта може да ни лиши от тях. Затова коварството удържа победа без никакъв труд. Сега сме пръснати по цялата планета, не знаем нищо един за друг. Антеро е на свобода... беше на свобода, само това ми е известно. А Едуард? Аркашка? Какво е станало с тях?“

— Стой! — изрева гърлен глас иззад близкия завой. — Ще стрелям!

Васил спря и се вгледа. Иззад стената се подаваше брадясала, отдавна неми физиономия, а под нея стърчеше дулото на автомат.

— Кой си ти? — запита брадатият.

— Не виждаш ли? — сърдито отвърна Васил. — Приятел на Урман.

— Знаем ги ние тия приятели — промърмори недоверчиво часовият. — Хвърли оръжието и бавно ела насам.

— Нямам оръжие — каза Васил и като разпери ръце, за да потвърди думите си, тръгна към завоя.

Зад ъгъла бяха трима. На стража беше само брадатият, останалите седяха на пода и в надпревара бодяха с ножовете си парчета месо от голяма консервна кутия. Единият от тях за момент се откъсна от яденето, огледа новодошлия и неясно произнесе с пълна уста:

— Щом казва, води го при Урман. Там да се разправят с него.

Часовият беше изпълнен с усърдие. Старателн обискира Васил и явно се разочарова, когато не откри никакво оръжие. Това само го направи още по-подозрителен. За по-голяма сигурност, той опря дулото на автомата в гърба на Васил и нареди:

— Тръгвай напред! И без излишни жестове, иначе...

— Ти само внимавай — поръча му Васил. — Гледай да не натиснеш спусъка, Урман няма да ти прости такова нещо.

Малко по-нататък пресякоха втори пост. Тук вече познаваха Васил и поръчаха на брадатия да го освободи, но старателният конвоир се оказа упорит. Като заяви, че не може да се доверява на никого, той продължи изпълнението на задачата, докато двамата влязоха в широка зала, слабо осветена от две електрически лампи. В единия ъгъл стоеше възстановителната камера и група бунтовници я разглеждаха със страхопочитание.

— Тук ли е Урман? — високо запита Васил.

— Тук съм, тук съм — долетя отговорът от една странична врата и след малко оттам се появи четириръкият ръководител на групата.

С махване на ръката той отпрати часовия и сърдечно хвана раменете на Васил.

— Здравей, Базил! Вече те бях отписал от сметката. Какво стана с тебе?

— Нищо особено... Зебарците успяха да ме хванат, после пък попаднах в плен на новия съветник... И накрая ме залови един от твоите. Що за птица е тоя с брадата?

— Новак. Не му обръщай внимание. Гладен ли си?

— Не съм гладен — каза Васил. — Слушай, Урман, работата със Синята кула се провали. Сега ще трябва да видя какво може да се направи с възстановителната камера. Къде са документите от касата на Центъра за възстановяване?

— Тук са, при мене. Ела.

Прехвърлиха се в тясна стаичка, явно новата резиденция на Урман. Край стените бяха разхвърляни сандъци с оръжие, изпод сгъваемото легло се подаваха прикладите на автомати. Върху тенекиена кутия за патрони лежеше цял куп брошури. Васил се наведе и взе най-горната. През цялата корица беше ударен дълъг червен печат „Строго поверително“. Заглавието гласеше: „Основни принципи на биологическото преобразуване“.

Васил с въздишка остави книжката на място и се обърна към Урман.

— Мога ли да чета тук?

Водачът на бунтовниците вдигна едновременно четирите си рамене, от което гърбът му заприлича на сложна планинска верига.

— Няма да ми пречиш, ако това имаш предвид. Аз и без това излизам и няма скоро да се върна. Ако огладнееш, под леглото има консерви.

С бързи, сръчни движения той се накичи с оръжие, натъпка няколко бомби в провисналите си джобове и без да се сбогува излезе от стаичката. Замислен над това, което му предстоеше, Васил постоя на едно място, сетне грабна цялата купчина брошури и като легна на кушетката, положи секретната литература върху гърдите си. Е, това вече беше друго... Привичните жестове го успокояваха. Жалката обстановка и слабото осветление не му пречеха да се почувствува както някога преди изпит, изпънат на дивана в своята стаичка.

Постепенно се съсредоточи напълно. Съвсем беше забравил къде се намира. Тишината, нарушавана само от лекото шумолене на страниците, създаваше онази позната атмосфера, която цареше в общежитията на Космическата академия в навечерието на първите изпити.

Всичко вървеше лесно и бързо. За десет минути прегледа първата брошура, захвана се с втората, посветена на обмяната на веществата и пътищата за нейното активизиране. Усвои и нея, зачете трета...

Беше преполовил купчината книги, когато успя да си състави обща представа за процеса на биологическата трансформация. И тази представа изглеждаше толкова невероятна, че той захвърли брошурите настрана, скочи от леглото и изтича в голямата зала.

Разтревожени от внезапното му появяване, неколцина бунтовници се хванаха за оръжието, но веднага познаха приятеля на Урман и се успокоиха. Васил не им обърна внимание. Сега го интересуваше само камерата. Застана пред големия пулт, ориентира се в схемата за действие и отчете максималните деления на циферблатите. Всичко беше наред... поне според книгите. Но ако беше истина, това означаваше много!

„Ето че излязох прав — помисли Васил. — Още там, в долината, макар че нищо не разбирах. Гравитация, радиация, агал... Това може да обясни много неща.“

Върна се в стаята на Урман, грабна останалите книги и потъна в четенето. Вече не се учудваше на нищо, само събираше изненадващите факти, за да състави една обща картина. Това приличаше на старинна главоблъсканица. Парче по парче, страница след страница Васил изграждаше една невероятна истина.

Последната брошура прочете с наслаждението на човек, който вижда как се потвърждават най-смелите му догадки. Когато погледът му пробяга по последния ред, той стана, разкърши се и внезапно усети, че е огладнял. Коленичи на пода, пъкна се под леглото и като се блъскаше в разни огнестрелни оръжия, измъкна пълен сандък с консерви. Дълго търси нож, докато накрая намери под възглавницата грамаден кинжал, остър като бръснач. Внимателно изрязва капака на една консерва, накълца месото на кубчета и седна на кушетката. Вечеряше примитивно. За маса му служеха собствените колене, а при известна ловкост, кинжалът можеше да се използва вместо вилица.

Урман пристигна тъкмо навреме. Мълчаливо седна до Васил, извади от пояса си дълъг нож и като набоде едно парче месо, пъргаво го метна в устата си. Известно време в стаичката господствуваше съсредоточено мълчание. После консервата се изпразни. Урман меланхолично погледна лъскавото тенекиено дъно, покрито с белезникава мазнина. Посегна за нова кутия, но се отказа и само махна с ръка. Погледът му обиколи стаичката, спря се върху безредно нахвърляните брошури.

— Колко прочете?

— Всичките — каза Васил. — Преди малко ги свърших.

Широките зачервени от безсъние очи на Урман слисано се впериха в него.

— Как така... всичките?

— Е, доста се забавих — оправда се Васил, защото не беше разбрал смисъла на въпроса. — Но нещата бяха сложни и докато се оправя...

— Ти, човече, си феномен — възхитено каза Урман. — Какво научи?

Васил се поколеба. Не знаеше откъде да започне.

— Виж какво, Урман. Аз не съм от този свят.

— Така и предполагам. От Хамана ли идваш? Или си избягал от Зебара?

— Не ме разбра. Имах предвид целия този свят с всичките му държави. Идвам от звездите.

— Добре де — недоверчиво се съгласи Урман, който явно смяташе това за начин да се скрие истината.

Прибързаното съгласие не се хареса на Васил. Той помисли дали да задълбочи обясненията, но реши, че няма смисъл и продължи:

— Първото, което открих на вашата планета, беше повишената радиоактивност. Знаеш ли какво е това?

— Знам, знам — изръмжа Урман. — Продължавай.

Но Васил не успя да се върне към разказа си. Вратата на стаичката се отвори и на прага се появи нисък прегърбен човечец, облечен в изтъркани черни дрехи. Треперейки с цялото тяло, той прекрачи напред и едва избъбри:

— Господин нулев...

— Аз не съм нулев! — с досада отвърна Урман и посочи към Васил. — Ей този е нулев, с него говори.

Посетителят прецени обстановката мигновено. Потривайки изпотените си длани, той застана пред Васил и страхливо каза:

— Господин нулев, висшият дълг ми повелява да направя важни разкрития.

Смесено чувство на отвращение и жал накара Васил да потръпне. Непоносимо беше да гледа тази нелепа, прегърбена фигура. Той завъртя глава, като че се мъчеше да изпъди смущението си и насърчително каза:

— Говорете, господин...

— Етикап, господин нулев. Аз съм младши чиновник. Трябва незабавно да ви съобщя, че тук има държавна измяна. Говорят се

ужасяващи неща за нашата велика страна. А начело на заговора стои този тук — той посочи към Урман и като събра кураж, пискливо изкряска:???

— Мръсен предател на великите идеали!

— Ей, да внимаваш, че... — Урман замахна едновременно с четирите си тежки юмука. — Какви ги приказваш?

— По-леко, Урман — каза Васил. — И тъй, господин Етикап, вие сте младши чиновник. А как попаднахте тук?

Лицето на чиновника моментално се преобрази. Той впери жалостен поглед в тавана, блъсна се с юмрук в хилавите гърди и зариди:

— Виновен съм, господин нулев! Достоеен съм за висшето наказание! Аз извърших такова престъпление, което не може да се прости дори от висшето великодушие на непобедимия Аткран...

Колкото и странно да изглеждаше, това не беше лицемерие. Чиновникът бе изпаднал в някакъв самоунищожителен екстаз и призоваваше да бъде наказан, изтрит от лицето на земята, за да не мърси свещената територия на великия Аткран. След няколко опита да го върне към нормално състояние, Васил отпусна ръце. Урман изгуби търпение, грабна хленчещия нещастник и го отмъкна навън. След малко се върна сам, тежко седна на леглото и избърса потта от челото си.

— Що за птица е това? — запита Васил.

— Уф! — сърдито изпухтя четириръкият. — Не разбра ли? Обикновен чиновник. Изглежда, не си присъствувал на покаяние. Това е нормално явление. Признай си и висшето милосърдие ще ти прости... Само че този път нашият човек не се доверил на милосърдието. Извършил някакво дребно прегрешение и толкова се уплашил, че решил да избяга. Слуховете за нашите подземия стигат навсякъде... Изскочил чиновникът от канцеларията и се спуснал в първата шахта, която му попаднала пред очите.

— И... той наистина ли е такъв?

— Наистина! — избухна Урман с непонятна ярост. — Целият свят е такъв! Разбираш ли сега, че нищо не можеш да промениш? Първото, което човек усвоява още от детството си, това е страхът. С тебе е свършено, когато знаеш, че братята по лоялност знаят всяка твоя стъпка, могат да направят с тебе каквото искат, а ти си безпомощна

жертва. Всичко, всичко е прекършено! Само отделни единици се запазват като хора, а и от тях почти всички загиват. Е, какво ще правиш в този свят? Каква цел ще ни посочиш, освен да преживяваме както можем?

— Не знам — каза Васил. — И не очаквай от мене решение на всички въпроси. Това е твой свят, зеб-заб!

— Знам, че е мой този зеб-заб свят — тихо се съгласи Урман. — Добре, да не говорим за това. По-добре кажи какво прочете в тези книги.

— Странни неща прочетох — замислено каза Васил. — Методите, които се използват за биологични превръщания, са прекалено слаби. По всички правила те не би трябвало да действуват. А действуват...

— И още как! — ядовито подметна бунтовникът.

— Тъкмо това ме смущава. Разбираш ли, аз проверих всичко. Целият процес, по който става преобразуването, прилича само на подготовка, на начален тласък. Дълго си блъсках главата и накрая се сетих за радиацията. Радиацията сама по себе си ускорява мутациите... искам да кажа естествените промени на организмите. А вашата планета е по-малка и това е позволило на по-голямо количество радиоактивни елементи да се задържат в кората. Цялата еволюция е протичала в условията на повишена радиоактивност. При това положение много животински видове са се оказали податливи на мутации. Разбираш ли ме?

— Разбирам те — изсумтя Урман. — Мене с учени думи няма да ме уплашиш. Говорил съм с всякакви хора.

— Най-сигурно доказателство са агалите. Те сами са постигнали онова, което при човека се извършва със сложни машини. Но все едно, целият човешки род на тази планета е податлив на принудителни промени. Именно затова е било лесно да се открие пътя към биологичните превръщания.

Урман вече не беше толкова скептичен. Той разтърква слепоочията си и кимна.

— Ясно... И доста просто. Имам само един въпрос. Ами ти? Нали идваш от друга... планета. Доколкото си спомням, разказваше, че си бил превърнат в къртица.

— Не е било толкова трудно — каза Васил. — В края на краищата, важен е принципът. Предполагам, че устойчивостта на тялото ми доста ги е учудила, но след дълги усилия са успели да ме преобразят. А обратното превръщане е значително по-лесно. Тия брошури твърдят, че организмът запазва нещо като матрица за предишното състояние и е достатъчно да се действа по нея.

— Аха... — промърмори Урман. — Благодаря за поясненията. Само че не виждам каква полза ще има от всичко това.

— За ползата ще говорим друг път — отсече Васил. — Имам една идея и искам да я проверя. Ще ми позволиш ли да се заема с този Етикап?

Урман махна с ръка.

— Прави с него каквото щеш! Не ме интересува. Все едно, при първия възможен случай ще избяга и сам ще се яви в Центъра за лоялност.

— Благодаря — каза Васил и излезе от стаята.

Няколко минути по-късно той човъркаше из вътрешностите на камерата за трансформация. Тук всичко беше много сложно. Зад пулта се преплитаха проводници, дозатори, тънки прозрачни тръбички, оловни контейнери с радиоактивни вещества, нагреватели и охладители, механични и електромагнитни устройства. Трябваше да отрегулира целия комплекс така, че да ускори процеса до максимум.

— Господин нулев... — прошепна някой.

Васил се изправи и видя пред себе си смирено прегърбената фигура на Етикап.

— Какво има?

— Нови престъпления, господин нулев. Изслушайте ме...

— Нямам време — сърдито каза Васил. — Стой си кротко и чакай.

Господин съветникът Кар седеше зад бюрото си и с мътен поглед се взираше в тънките папки, подредени пред него. Ужасът тегнеше върху плещите му, притискаше го с безликата маса на стените и тавана. Резиденцията се превръщаше в капан. Целият свят се превръщаше в един огромен капан, от който не можеше да избяга.

Папка номер едно. Показания на началника на охраната. Показания на останалите двама наблюдатели... Не, това нямаше никакво значение. Самият Кар беше свидетел. Той още усещаше това странно раздвоение на съзнанието, когато очите виждат как Базил се измъква от килията, а мозъкът е убеден, че офицерът стреля в неподвижното му тяло. И едва по-късно идва неумолимата истина.

Папка номер две. Свидетелски показания. В два последователни дни над наказателна колония номер 73 и над лагер 11 е летял странен триъгълен предмет. Приличал на грамадно птиче крило. Под него висял човек, който управлявал полета. Защо не е стреляла охраната? Всички единодушно твърдят, че ги е възпрял цветът на загадъчния предмет. Самият цвят не могат да опишат. Казват, че бил смесица от пъстри шарки, които играели пред очите, прилепвали се към погледа и неизвестно как премахвали всяко желание за стрелба. Обясненията са сметнати за незадоволителни и цялата охрана е изпратена в Центъра за лоялност.

Но Кар разбираше, че това е истина. Шарки, които потискат волята... Защо пък не? Щом едно обикновено почукване може да даде същия резултат...

Папка номер три. Отново показания. Половин час след полета на странния предмет в управлението на колония 73 е пристигнал пратеник от Центъра за лоялност. Представил на началника заповед за освобождаване на затворник номер две-две-четири-седем-седем. Заповедта е изпълнена. Затворникът е изпратен в столицата.

Папка номер четири. На следващия ден същата история със затворник две-две-четири-седем-девет в лагер 11.

Папка номер пет. Дватама затворници са били изпратени в столичния център за възстановяване номер 14. След освобождаването си били отведени от неизвестен висш офицер, в Центъра за лоялност свидетелите са признали, че офицерът е бил черен, сякаш родом от зебарските пустини, но това не им направило впечатление.

Папка номер шест. Веществени доказателства.

Кар отвори тази последна папка и отчаяно огледа двата празни листа, които би трябвало да бъдат заповеди за освобождаването на затворниците. Искаше да се надява на някакъв всеобщ заговор или ловка фалшификация, но тези бели листове бяха сигурното, безмилостно доказателство. Заговорите лесно се разкриват в Центъра

за лоялност. Там всеки говори. Ала ръководителят на лагер 11 умря, без да каже нищо друго, освен това, което беше записано тук. Прекалено бързо умря... Грешка на следователя, за която, впрочем, той бе строго наказан. За сметка на това началникът на колония 73 живя достатъчно и призна всичко, което успя да измисли. Преди да го хвърлят в ямата с отровни стоножки той изреди: всеобщ заговор на военните, зебарска провокация, негово лично отмъщение срещу великия Аткиран...

Не, това бяха измислици на човек, готов на всичко, за да се спаси от мъченията. Истината беше ясна.

Тялото на Кар се тресеше от ситни нервни тръпки. Той сам беше обявил война на Базил, а заедно с него и на останалите трима. Отмъщението им нямаше да закъснее. А нито една стена, нито една преграда, нито една охрана не можеха да устоят пред такива свръхестествени същества.

Трябваше да удари пръв, в това беше единственото спасение. Но къде да ги открие? В тунелите! Ако не всички, то поне Базил сигурно се крие там.

Решението го успокои. С характерната му ледена пресметливост Кар оцени политическата обстановка. Изтеглянето на военни части от фронта би могло да се превърне в удар по самия него. Но рискът можеше да се поеме. Офицерите в момента са изгубили някогашната си сила. Ръководителят на Центъра за лоялност засега е верен на своя благодетел Кар.

Господин съветникът се облегна назад в креслото и си представи как десантните части се спускат в подземията и чистят коридор след коридор от бунтовната сган, докато стигнат до Базил и го надупчат с куршуми. После ще донесат трупа и Кар лично ще седи до него достатъчно време, за да се убеди, че не греша, че вижда мъртъв най-страшния си неприятел.

Постепенно му стана леко.

Пред тясната вратичка на камерата Етикап са спря. Запънал петите си в бетонния под, той се дръпна с всички сили и едва не се изтръгна от здравите ръце на двамата носачи. Отчаяният му вик се заблъска между мрачните стени.

— Господин нулев! Господин нулев!

Васил се приближи. Сърцето му се сви, когато видя изкривеното от страх лице на чиновника.

— Какво е това, господин нулев? — изписка Етикап. — Какво искате да правите с мене?

— Нищо, Етикап — меко каза Васил. — Ще те превърнем в нов човек. Искаш ли да се промениш?

В своето изумление чиновникът забрави дори за страха.

— Но това е невъзможно, господин нулев. Невъзможно е!

— Защо се учудваш? — нетърпеливо запита Васил. — Има толкова хора от различни класове, с различни тела, с различни форми...

— Те се раждат такива, господин нулев! Те са си такива!

— Ще разбереш, че не е така — каза Васил и кимна на носачите.

Те повлякоха чиновника напред към разтворената врата на камерата. Етикап се блъскаше в ръцете им и крещеше:

— Не! Не искам, господин нулев! Признавам, всичко признавам!

Носачите го наблъскаха в тясното пространство, притиснаха го към пода, изчакаха гъвкавите механични пипала да обвият ръцете и краката му, после се дръпнаха назад. Васил затвори дебелата метална врата и писъците на Етикап заглъхнаха.

— Това също трябва да се има предвид — каза Урман. — Ти забравяш, че за обикновените поданици цялата система остава в тайна. Те смятат за напълно естествено, че всеки човек е пределно пригоден към професията си.

— Вярно — съгласи се Васил. — Точно системата за формиране на човешката психика е най-страшна. Диктаторите го разбират и пазят тайната на биологическите преобразования. Ето защо след всяка трансформация изтриват паметта на човека. Но това може да се окаже най-уязвимото им място.

— Как?

— Ще видим... Трябва да проверя още нещо.

— Е, мълчи си, щом така ти харесва — обиди се Урман и излезе от залата.

Васил поклати глава и се прибра в тясната стаичка, която сега делеше с Урман. Не му оставаше нищо, освен да чака.

Очакването свърши след два дни. Това беше минималният срок, който успя да изстиска от машината.

Урман отдавна беше забравил обидата си. Сега той стоеше до камерата и нетърпеливо надничаше зад гърба на Васил, който отваряше вратата. Малко по-настрани се бяха подредили и други любопитни бунтовници.

Вратата се отвори бавно. Вътрешността на камерата беше тъмна. От нея лъхна топла вълна и остра миризма на някакви химикали. Неясна, белезникава фигура се помръдна в мрака, несигурно изпъгна напред и се превърна в голо човешко тяло. Но това тяло вече по нищо не приличаше на предишния чиновник. От миналото оставаше само ниският ръст. Хлътналите гърди се бяха превърнали в могъщ гръден кош, край който несигурно се движеха четири мощни ръце. Главата беше малка, плешива. Под изпъкналото ниско чело страхливо блестяха кръгли черни очички.

Етикап изпъгна навън, изправи се на късите треперещи крака и огледа голото си тяло. Четирите ръце го ужасиха. Една по една той ги издигаше към лицето си, отпускате ги надолу...

— Господин нулев... — дори гласът му беше станал груб, басов. — Какво е това, господин нулев?

Васил се приближи към него и леко положи длан върху гърбавите му двойни рамене.

— Това е истината, Етикап. Няма никакво разделение на хората. Има само превръщане... Насилствено превръщане. Това е същността на великия Аткиран.

Последните думи накараха бившия чиновник да потрепери. Нулевиът, неговата последна опора, сам вършеше престъпление, като говореше така за великата държава. Но какво оставаше сигурно в този объркан свят? На кого да вярва? На какво да се надява?

— Гладен съм — глухо каза той.

На екрана беше една от столичните улици. Хиляди сини униформи я изпълваха от край до край. Строени в плътни колони, войниците чакаха заповед за атака към подземията на престъпниците.

— Маски-и-и-и! — протяжно изрева гласът на командира.

Като един, с точни, отсечени движения войниците измъкнаха противогазите, нахлузиха ги върху главите си и сложиха отгоре каските. Веднага химиците помъкнаха към бетонната шахта дебели тежки маркучи. Лъскавите метални наконечници потънаха надолу. Нещо зафуча, засъска и от шахтата се надигнаха облаци бял отровен дим.

Кар забрави за чашата. Надигна бутилката и отпи направо от гърлото от превъзходното урбайско вино. Къде е сега душата ти, уважаеми Бурдан? Нали ти винаги твърдеше, че една акция срещу тунелите е невъзможна по политически причини. Сега ще видиш дали е невъзможна. В този момент една и съща картина се повтаря в десетки градове на великия Аتكран. Армията се обръща срещу вътрешния враг. Подземиата ще бъдат овладени за пръв път след повече от сто години.

Войниците на екрана се спускаха един след друг в тесния черен отвор.

Грохотът на стрелбата нахлу през металната врата. Урман скочи от леглото и още без да осъзнава какво се е случило, грабна автомата с двете си леви ръце. Студът на стоманата върху дланите му го събуди окончателно.

Трясъци, далечни взривове, гърмежи, слети в заплашителен тътнеж, изпълваха подземие. Не беше обикновена атака, а нещо много по-сериозно. Урман разбра това и трескаво се приготви за бой. Измъкна изпод възглавницата колана с тежкия кобур и го притегна на кръста си. Джобовеите на панталона и якето натъпка с гранати и пълнители. Взе в ръка втори автомат, третия преметна през рамо заедно с торбата на противогаза.

Едва сега, натежал от оръжие, водачът на бунтовниците се почувствува сигурен. Дори сам можеше да приеме сражението.

С бавни, спокойни крачки излезе от стаичката. Голямата зала беше пуста.

— Не са ме събудили! — гневно промърмори Урман. — Хапльовци!

Блъскайки тежко с крака по студения под, той изтича към коридора. Но още преди да излезе навън, една гротескна фигура изскочи срещу него и отчаяно замуча през дългия хобот на

противогаза. Думите се губеха в дебелията гума, но Урман разбра и бързо нахлузи маската. Противникът беше пуснал газ.

Изблъска стоящия пред него човек, излезе в тунела и побягна напред, към приближаващата се престрелка. Дишането му стана тежко, скоро по лицето му почна да се стича пот.

Зад близкия завой едва не се сблъска с тълпа от двадесетина мъже. Всички бяха с противогази, но Урман позна своите хора. Те отстъпваха бавно, държейки под прицел следващия ъгъл.

— Къде е Базил? — изрева Урман.

За щастие той имаше офицерска маска със специален клапан, позволяващ да се говори. Най-близките бунтовници разбраха думите му и махнаха с ръце напред. С ужасни ругатни Урман се втурна нататък, заобиколи другия ъгъл и едва успя да се хвърли на пода под сноп от куршуми.

Васил беше тук, залегнал заедно с още двама души зад набързо натрупана барикада от стари сандъци, блокове бетон и някакви ръждясали железарии. Държеше здраво лостовете на огромна тежка картечница и стреляше, без да прекъсва. Останалите двама го поддържаха с огъня на автоматите си. Сред пушека, под слабото жълтеникаво осветление в другия край на коридора се тъмнееше купчина от безформени сини предмети. Урман не можеше да види ясно, но разбираше какво е, защото през това препятствие един след друг скачаха войници и куршумите ги посрещаха още във въздуха. Те падаха върху купчината, на тяхно място идваха нови, които стреляха в движение. От барикадата хвърчаха разцепени трески и ситни късчета бетон.

— Бази-и-ил! — опита се да изкрещи Урман.

Стори му се, че само отваря и затваря устата си. Канонадата на боя поглъщаше всеки звук.

Тогава той запълзя, притиснат към пода. Куршумите минаваха над гърба му, безшумно сред грохота, но Урман ги усещаше по трептенето на въздуха. Хапейки устни, той се добра до барикадата и потупа Васил по рамото. Сети се за противогазите и за миг изпита ужасното чувство, че няма да може да говори с единствения човек, на когото можеше да се надява. Но Васил се обърна и Урман с облекчение забеляза върху гумената муцуна допълнителния клапан на офицерска маска.

— Какво има?

— Трябва да се оттегляме — отчаяно каза Урман. — Те сега ще домъкнат запалителни бомби.

— Но ако се оттеглим, те ще ни настигнат — каза Васил и изруга, защото пълнителят на картечницата беше свършил.

— Няма! — настоя Урман. — Вярвай ми. Когато наредя, бягайте назад. Ще взривя тунела.

Васил вдигна рамене и свали тежкия квадратен пълнител от картечницата. Докато измъкваше от купчината нов и го поставяше на място, Урман пъргаво запълзя назад, към нишата в стената до самия ъгъл. Тук, в тясното защитено пространство можеше да се изправи и да огледа как стоят нещата. Регулаторът за времето изглеждаше наред. Урман смъкна защитната обвивка и завъртя стрелката до делението 10. Десет секунди... Достатъчно.

Ръката му хвана тежката ръчка, но не я дръпна. Трябваше да подаде сигнала. Урман внимателно подаде глава навън и погледна към барикадата. Васил и единият от неговите хора продължаваха да стрелят. Другият лежеше неподвижно върху някакъв сандък и от главата му бликаше кръв.

— Бягайте! — извика Урман.

Гласът му се разтопи в трясъка на изстрелите. Тогава той пусна ръчката и отново пропълзя към защитниците на тунела. Хвана рамото на Васил и го разтърси с всичка сила.

— Какво има? — задъхано запита Васил.

— Бягайте! — каза Урман. — Всичко е готово! Зеб-заб! Бягай, човече, не бави нещата!

Васил дръпна другия защитник и двамата запълзяха назад към завоя. Останал сам, Урман стисна лостовете на картечницата и изпрати дълъг ред право в тълпата от сини униформи. Спря, обърна се и видя, че отзад тунелът е пуст. Тук оставаше само той... и мъртвецът, неудобно свит върху сандъка.

Войниците напредваха.

— Аха! — промърмори Урман със свирепа радост. — Аха...

Едната му ръка пое автомата. Другите три заработиха едновременно. Потънаха в джобовете, излетяха от тях, стиснали гранати и запратиха тежките метални топки напред към стрелящата тълпа. Един след друг изтерпяха взривове, автоматите замлъкнаха и

Урман побягна назад, без да се прикрива. С всички сили се хвърли в нишата, не успя да се удържи и блъсна лице в стената. От очите му потекоха болезнени сълзи. Той изруга жестоко. Пипнешком намери ръчката и я дръпна надолу. Ръждясалата тел на пломбата се скъса. Ръчката описа полукръг и опря долу в стената.

До взрива оставаха десет секунди. Урман изскочи навън от нишата, само с единия крак се допря до пода и се хвърли зад ъгъла. Беше останал на открито не повече от половин секунда, но това стигаше за куршума. Усети болката едва когато от скок премина в бяг напред. Тичешком вдигна долната си дясна ръка и я огледа. Ръкавът беше разкъсан малко над лакътя. Около дупката бавно се разширяваше тъмно влажно петно.

Засвириха нови куршуми. Зеб-заб, десет секунди са прекалено много! Войниците са стигнали до завоя. А другият спасителен ъгъл е толкова далече... Пет крачки... Зеб-заб, колко бавно тичат тези къси крака... Още три крачки...

Васил изскочи в средата на тунела. Приведен, с широко разкрачени крака, той изпрати дълъг автоматен ред към идващите войници. Двама от тях успяха да залегнат с летящ скок от движение. Останалите четирима паднаха бавно, притиснали ръце към раните си. В тези секунди Урман потъна зад завоя. Васил сви след него и едва успя да се скрие, когато избухна зарядът, зазидан в стените на коридора край барикадата.

Върху нападалите хора се стовари жесток удар. Стените на подземие то се затресоха и се успокоиха. Само иззад близкия ъгъл нахлу вълна прах.

— Да вървим — изпъшка Урман.

Васил му помогна да стане и огледа раната. Не беше сериозна, но трябваше да се превърже.

— Имаш ли санитарен пакет?

Урман нетърпеливо завъртя глава и този жест под противогаса изглеждаше почти смешен.

— Остави тия глупости! Зеб-заб, човече, не разбираш ли какво става? Това не може да бъде отделно нападение. Ония най-послед са се решили на масова атака. Трябва да се оттегляме докато не са ни обкръжили.

Третият човек, когото досега не забелязваха, приближи глава към тях и утвърдително замуча под гумената маска. Безгласното положение, на което беше осъден, го измъчваше и той оживено жестикулираше, като се мъчеше да изрази мисълта си.

— Разбрах те — тежко каза Урман. — Съгласен си с мен. Хайде, да вървим.

Те тръгнаха назад бавно, уморени от напрежението на престрелката. Влязоха в залата и хората на Урман ги посрещнаха, скупчени в тълпа, с тревожни, очакващи очи под стъклата на противопогазите. Няколко секунди четириръкият се взираше в тях, после избухна.

— Какво чакате? Защо сте тук, зеб-заб страхливци? Защо не бяхте там, зад ъгъла? Или искате да се скриете зад нечий гръб? Това сега няма да ви спаси! Започнала е масова атака и ще трябва да се бием докрай.

Хората замучаха, зашушукаха неясно под маските.

— Докрай! — повтори Урман. — За нас сега няма друг изход, освен смърт или победа. Никому няма да позволя да бяга, да създава паника, да изоставя другарите си. Предателите ще разстрелвам лично.

Той помълча и добави по-меко:

— А сега се пригответе за оттегляне.

Хората се пръснаха из страничните коридори. Васил се приближи към Урман, разцепи с нож ръкава му и започна да го превързва. Вече привършваше, когато изведнъж се сепна.

— Етикап! Къде е той? Какво става с него?

Във вълнението си той стегна превръзката по-силно, отколкото трябваше. Урман изохка и разхлаби възела.

— Къде може да бъде... Сам знаеш, оставихме го в оная стаичка.

Васил пусна превръзката и побягна към левия коридор. Озадачен, Урман го последва и го настигна, когато вече отключваше железната врата на килията.

После двамата видяха тялото. Етикап лежеше на пода, свит на кълбо. Двете му ръце бяха протегнати към вратата. Другите две бяха отпуснати край тялото. Но сега те по нищо не приличаха на предишните ръце. Бяха се превърнали в съвсем къси, безформени израстъци. Върху голата глава растяха отделни кичури черна коса. Разширеният от трансформацията гръден кош сега беше отново

хлътнал и цялото тяло на бившия чиновник изглеждаше като смес от предишните черти и насилствено натрапените форми.

— Газът го е убил — прошепна Урман.

— Да — каза Васил. — Но преди да умре той е имал време да започне своя път към старата форма. Разбираш ли какво значи това?

— Не — поклати глава Урман.

— Това значи, че вие, човешкият род от тази планета, сте нещо изключително. Вие имате способността на агалите да превръщате телата си в онова, което пожелаете. Етикап не можеше да се откъсне от съзнанието, че е чиновник, и той отново се върна към стария си вид. Ето защо през последните дни беше непрекъснато гладен.

Урман неволно се почеса през маската. Ставаше му горещо.

— Почакай — каза той. — Почакай, Базил. Ами че това е...

— Това е гибелта на великия Аткиран, на велика Зебара и на всички останали диктатури. Хората се покоряват на формите, в които са ги моделирали, само защото не знаят истината. Други, като тебе, знаят, че промяната на тялото се извършва насилствено, но мислят, че системата е всемогъща. А всъщност всичко зависи от силата на вашата воля.

Урман стовари ръка върху рамото на Васил.

— Ние и агалите! Зеб-заб, човече! Та това ще обърне света!

— Няма да е толкова лесно — каза Васил. — За такива като Етикап вярата във всемогъществото на системата е по-силна дори от смъртта. Можеш ли да си представиш колко сражения, колко борби, колко мъки ще бъдат нужни, преди да доведете тази идея до съзнанието на всеки човек? Много жертви ще има, докато разбиеете с главите си вековната стена от страх, подлост, тирания, лъжи и робско покорство. Но сега имате за какво да се борите.

— Да — съгласи се Урман. — Аз не мога да говоря като тебе, Базил, но знам, че си прав. Сега ще има за какво да умираме. И всеки, който повярва в истината, ще бъде с нас. Затова трябва да оцелеем. Поне един от нас трябва да изнесе истината от подземията.

Като хвърли последен поглед към неузнаваемото тяло на Етикап, Урман излезе навън.

Внезапно светлината на лампите затрептя и угасна.

Васил пипнешком се измъкна от стаята и тръгна покрай стената. В тъмнината се чуваше задавено мучене и от много далече долитаха

приглушени изстрели. Някой се блъсна във Васил, падна на пода, изправи се и продължи да тича по коридора.

Светлината се върна също тъй неочаквано, както беше изчезнава. Васил бързо влезе в голямата зала, където Урман задъхано командуваше своите хора, натоварени с оръжие, сандъци с боеприпаси и консерви.

— Ти и ти, оставете багажа. Бягайте да пригответе три вагона. Останалите след тях. Бъдете готови за бой.

— Знаеш ли какво беше това? — запита Васил.

Маската на Урман се поклати отрицателно.

— Не знам. Мислех, че са прекъснати кабелите, но сега...

— А аз знам — каза Васил. — Дай ми един вагон.

— Къде ще отиваш? — разтревожи се четириръкият.

— Далече... При електроцентралата под планината Дзарганай.

— Добре. Само че и аз ще дойда с тебе.

— Ти нямаш право да рискуваш, Урман. Трябва да бъдеш с хората си. Засега те са единствената ти опора и трябва да спасиш колкото можеш повече от тях. Защото с тях ще започнеш истинската, голямата борба.

— Зеб-заб, прав си, Базил такъв — омърлушено каза Урман. — Ще трябва да остана. Но ще те чакам.

— Ще се върна — обеща Васил и двамата заедно побързаха към малкия промеждутъчен възел на подземната транспортна мрежа.

Около трите избрани вагона цареше невъобразим хаос. Задъхани, потни, хората товареха вътре всичкия си багаж, прикрепваха към избитите прозорци леки и тежки картучници. Малко по-назад няколко души залагаха под релсите взрив.

„Правилно — помисли Васил. — Релсите трябва да се унищожават. Това ще забави армията.“

— Е, довиждане — смутено каза Урман и подсмръкна. — Ако сме живи, ще се видим.

Младият офицер влезе в кабинета с твърда стъпка, застана мирно пред бюрото и като скръсти по устава лявата си ръка, с дясната протегна напред жълта папка червен печат „Строго поверително“.

— Последни сведения за хода на операцията, господин съветник.

Кар пое папката и нетърпеливо я разтвори. Така... Унищожени 46 души от неизвестна група. Жертви — 63 войници и един офицер. В кой сектор е това? Аха, в сектор 117.

— Свободен сте — промърмори той към пратеника и обърна листа.

Донесение от сектор 62. След тежко сражение е избита бандата на смахнатия Ерполат. Жертви...

Офицерът още стоеше в кабинета и Кар усещаше натрапчивото му присъствие. Сърдито вдигна глава.

— Какво още?...

Думите му се задавиха в странен, гърлен звук. Твърдо стиснат в ръката на офицера, тежкият армейски пистолет беше уверено насочен към гърдите на господин съветника.

Вратата се отвори и в кабинета бавно влезе генерал Обрима, последван от двама полковници.

— Какво значи това, Обрима? — дрезгаво запита Кар.

— Това значи, че вие не ни харесвате — рязко, по войнишки отсече генералът. — Прекалено глупаво командувате войските. Още в първите часове на акцията сме дали два пъти повече жертви, отколкото бунтовниците.

— Но това ще се промени!

— Разбира се, че ще се промени. Армията поема властта в тази страна. Сега ще въведем истински ред. И сами ще се справим с бунтовниците. С вашата мекота доникъде нямаше да стигнем.

Кар искаше да каже нещо, но езикът не му се подчиняваше. Вцепенен, той седеше в креслото и тъпо гледаше как в кабинета влизат войници и се приближават от двете му страни.

Студеният вятър нахлуваше във вагона. На газовия анализатор отдавна светеше зелената лампичка и Васил беше свалил противогаса. Вагонът леко подскачаше по релсите.

„Вече остава съвсем малко — помисли Васил. — Този път не може да има грешка. Изгасването не се дължеше на повреда. Някой беше отнел цялата мощност на електроцентрала.“

Той знаеше кой може да направи това. Знаеше и защо. Скоро щеше да се увери на практика в правилността на предположението си.

Светлината в тунела стана по-ярка. Лампите се редуваха една след друга. Наближаваше последната спирка. Васил намали скоростта и след минута вагонът бавно влезе в полусрутено депо на подземната крепост. Всичко тук беше така, както преди, когато съборените сводове още пукаха и се разместваха след последния, чудовищен сеизмичен удар.

Вагонът спря. Васил отвори вратата и слезе. Коридорът към общата стълба беше затрупан, но между бетонните блокове имаше тесни пролуки. Васил започна да се промъква. Понякога му се струваше, че няма да мине, но той упорито пълзеше напред, катереше се по острите ръбове и най-сетне достигна целта си. По изкривената железна стълба се спусна на последния етаж и спря.

Вратата към командната зала беше отворена. Отвътре излиташе сноп светлина и някой говореше на познатия, близък, единствено роден език.

Прекрачи прага и видя Антеро. Седнал в едно по чудо оцеляло кресло, заобиколен от съборени стени и разбити пултове, негърът човъркаше някакво странно приспособление, съоръжено от останките на унищожената апаратура. Приведени край него, Аркашка и Едуард също се занимаваха с ремонта.

— Здравейте — уморено каза Васил.

Тримата се обърнаха едновременно. По лицата им Васил прочете удивление, изненада, радост. Странно. Той самият вече не се радваше, просто беше убеден, че ще ги намери.

— Васил! — радостно извика Антеро и скочи към него, въртейки комично бялото на очите си. — Жив си! Сега всичко е наред!

Прегръдки, ръкостискания, шеговити думи, всичко това се плъзгаше по съзнанието на Васил. Тази среща, толкова дълго мечтана преди, сега ставаше някак обидно делнична.

„Но защо не се радвам? — мъчително помисли той. — Защо не мога да се зарадвам?“

И за да прикрие смущението си, махна с ръка към странния апарат и небрежно запита:

— Какво е това? Хиперпространствен предавател, нали?

— Точно така — каза Антеро. — Миналия път не успях да дойда навреме. Когато пристигнах, заварих само развалини. С много труд си пробих път надолу и реших да си устроя тук нещо като главна

квартира. Измъкнах тия двамата от плен... А сега и ти дойде. Добре, че електроцентралата е мощна. Свързах се със Земята. Обещаха да пристигнат незабавно.

— Защо бързаш толкова? — запита Васил.

— Как да не бързам. Я чуй какво приказват.

Антеро завъртя копчето на самоделен радиоприемник и през шума на смушенията заговори бодър глас:

— Властта в сигурни ръце... нашата победоносна армия... несметни пълчища от бунтовници... хиляди убити... бягат в паника... близка победа... подземните крепости на великия Аткиран... прочистени завинаги...

Гласът млъкна. От приемника се разлиха звуците на боен марш.

— Така стоят нещата — каза Антеро. — Преди един час е бил извършен военен преврат. Досегашната диктатура ще изглежда като сладостен спомен в сравнение с онова, което тепърва ще става. Сега е време да се измъкнем оттук. За нас страшно няма, сам знаеш. Ако трябва, ще се заемем с масова хипноза.

Васил кимна. Да, страшно нямаше. Курсантите от Космическата академия могат да се измъкнат от всяко положение. Корабът от Земята ще пристигне скоро. Ще ги вземат. И ще отлетят обратно, а планетата ще остане сама със своите проблеми. Тя още дълго ще бъде сама, преди групи от специалисти по контактите да я изучат, да съставят подробен план за действие и да започнат това действие.

Ще мине много, много време...

Грохотът на боя разтърсваше стените. От страничните тунели се измъкваха ранените, превързани набързо с мръсни, окървавени бинтове. Носачите притичваха с глухо пъшкане под маските, грабваха сандъци с патрони от склада и изчезваха обратно.

Урман и Магдал стояха един срещу друг, почти опрели гърди в гърди. Загледан през стъклата в очите на разбойническия главатар, четириръкият отсече:

— Можеш да избираш, Магдал. Или незабавно ще си тръгнеш заедно с всички твои хора, или...

— Или? — рязко запита Магдал.

— Или ще се подчиниш. Зеб-заб, сега не е време за спорове!

Подземието затрепера от страхотна експлозия. Подът под тях се разтърси. Магдал изгуби равновесие и падна. Урман протегна ръка, за да му помогне, но той го отблъсна и се изправи сам. Цялото му тяло се отпуснаше, като че високомерието излиташе от него през невидим клапан.

— Нямам изход — унило произнесе Магдал. — Моите хора са на твое разположение... и аз с тях.

— Добре. Взимай всички и ги води към десния тунел. Левия, както усети, току-що го взривиха. Дръжте отбрана, доколкото можете, после се оттегляйте насам.

— Ясно — Магдал се завъртя и гласът му разцепи адския шум. — Ей, вие, сев-сав нехранимайковци, вражи чеда, напред!

Разбойниците с вой се втурнаха след него. Урман се загледа към тази мръсна, парцалива войнствена тълпа, но някой го потупа по рамото. Обърна се и видя Базил. Още трима души с противогази стояха до него — двама високи и един нисък.

— Базил! — радостно извика Урман. — Върна се!

— И вода още трима — прекъсна го Васил. — Но сега не е време за разговори. Колко сте тук?

— Стотина човека. Събирам останките от всички групи, които...

— Добре — бързо каза Васил. — Пътят към планината Дзарганай е почти чист. Беше чист, когато идвахме, но след нас там се появили войници. Събирай веднага хората си. Ще трябва да си пробием път.

За повече приказки нямаше време. Урман само кимна и се втурна след бандата на Магдал.

Васил огледа залата. Ранени, насядали и налягали край стените, набързо разковани сандъци с патрони и гранати, изпочупени дъски, провлачени мръсни бинтове, жълтеникава светлина, дим и трясък. Стотина човека... Колко е това в сравнение с армията? Нищо, навярно... Това е сигурна гибел. Сами можем да се измъкнем, но така... Един шанс от сто. А Антеро все пак е чудесно момче. И Едуард. И Аркашка. Можеха да откажат. Имаха право да откажат. Имаха право дори да го задържат насила...

Само че не го направиха.

Нов взрив. От десния тунел изскочи Урман и след него започна да извира колона от изпоцапани, уморени, окъсани хора с трескав

блясък в очите под противогазите. Урман крещеше команди с прегракнал глас. И тълпата се събираше, превръщаше се в изтощена, но все още непобедена въоръжена група, която щеше да направи всичко, за да се измъкне от обръча.

Васил наведе глава и отново провери автомата си. Всичко беше наред. Оръжието нямаше да го подведе. Заедно с хората на Урман той и другарите му щяха да си пробиват път към спасението. Не можеше да обясни защо, но чувствуваше, че така трябва да бъде. Той вече не беше само човек от Земята. Този свят също стана негов. Тук беше започнал своя път като къртица, тук бе се борил с непознати врагове, тук беше обичал и изгубил своята обич, тук бе открил пътя за унищожаване на едно невъобразимо жестоко общество. И сега тук щеше да влезе в най-опасния си бой.

А това не е малко — когато къртицата се превърне в боец.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.